Aktuelle FN - spørsmål

FNs 58.generalforsamling
Høsten 2003

Aktuelle FN-spørsmål

FNs 58. generalforsamling
Høsten 2003

Forord

Dette informasjonsheftet er utgitt av Utenriksdepartementet og inneholder aktuelle problemstillinger om de viktigste hovedemnene som vil bli drøftet under FNs 58. generalforsamling høsten 2003. Emnene er valgt med tanke på spørsmål som spesielt opptar Norge, og blir belyst gjennom tre hovedavsnitt. Alle dagsordenspunktene på den 58. generalforsamlingen er derfor ikke omtalt i dette heftet.

Først gis det en generell bakgrunnsinformasjon, deretter skisseres den aktuelle situasjonen, og til slutt omtales Norges holdning til vedkommende sak. Bortsett fra saker som behandles direkte i plenum, er sakene omtalt under den komiteen i Generalforsamlingen hvor de hører hjemme.

Resolusjonsforslagene introduseres først etter at arbeidet i Generalforsamlingens komiteer er kommet i gang. Disse vil normalt prege behandlingen av de enkelte spørsmålene. Når det gjelder avstemningsmønstrene som det vises til i heftet, gjøres det oppmerksom på at en medlemsstat har tre alternative stemmemåter overfor et resolusjonsforslag: for, mot eller avståelse. Hvis et avstemningsresultat gjengis som 70–10–20, betyr det at 70 land stemte for, 10 mot, mens 20 avsto. Ytterligere nyansering av stemmegivningen foretas ofte gjennom stemmeforklaringer.

Den foreløpige dagsordenen for FNs 58. generalforsamling er gjengitt som vedlegg i dette heftet. Det er imidlertid vanlig at flere saker kommer til før den endelige dagsordenen vedtas av Generalforsamlingen. Dette vil kunne innvirke på den oppgitte nummereringen av dagsordenspunktene under hvert kapittel. Ytterligere opplysninger om FNs tidligere behandling av de ulike emnene er gitt i Stortingsmelding nr. 27 (2002–2003), «Om Noregs deltaking i den 57. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av FNs 56. generalforsamling».

Heftet finnes på Internett: www.utenriksdepartementet.no
Heftet er redigert av FN-seksjonen.

UTENRIKSDEPARTEMENTET
Oslo, 15. august 2003

Innhold

Forord 3

I Innledning 7

1.1 De forente nasjoner 7
1.2 Norge og FN 8
1.3 Generaldebatten under den 57. generalforsamlingen: Irak, kampen mot terrorisme og forsvar av multilateralisme i fokus 12

II Saker som behandles direkte i plenum 13

2.1 Valgspørsmål 13
2.2 Medlemskapsspørsmål 13
2.3 Reform av FN-systemet 14
2.4 Reform av Sikkerhetsrådet 19
2.5 Styrking av FNs nødhjelpskoordinering 21
2.6 Bistand til minetiltak 23
2.7 NEPAD – New Partnership for Africa's Development: gjennomføring og internasjonal støtte 24
2.8 Situasjonen i Midtøsten/Palestina-spørsmålet 26
2.9 NEPAD/Årsaker til konflikter og fremme av fred og utvikling i Afrika 28
2.10 Havrettsspørsmål 33
2.10.1 Havene og havretten 33
2.10.2 Bærekraftig fiskeriforvaltning 35
2.11 Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) 37
2.12 Den internasjonale domstolen for Rwanda (ICTR) 38
2.13 Afghanistan-spørsmålet 40
2.14 Situasjonen i Mellom-Amerika 42
2.15 USAs embargo mot Cuba 43
2.16 Kypros-spørsmålet 44
2.17 HIV/AIDS 47
2.18 Oppfølging av Tusenårserklæringen 49
2.19 Oppfølging av Spesialsesjonen om barn 52

III Saker som behandles i 1. komité 57
3.1 Nedrustning og rustningskontroll 57
3.1.1 Kjernevåpenspørsmål 57
3.1.2 Biologiske og kjemiske våpen 59
3.1.3 Håndvåpen 60

IV Saker som behandles i 2. komité 61
4.1 Handel og utvikling 61
4.2 FNs tredje konferanse for de minst utviklede landene (MUL) 63
4.3 Utviklingslandenes gjeldsproblemer 65
4.4 Finansiering av utvikling 68
4.5 Integrert og koordinert oppfølging av FNs konferanser og toppmøter 70
4.6 Bosettingsspørsmål 72
4.7 Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen 75
4.8 Konvensjonen om biologisk mangfold 78
4.9 Oppfølgingen av FNs konferanse om miljø og utvikling 80
4.10 FNs utviklingsaktiviteter 85

V Saker som behandles i 3. komité 89
5.1 Menneskerettighetsspørsmål 89
5.2 FNs høykommissær for flyktninger 93
5.3 Avskaffelse av rasediskriminering 95
5.4 Narkotikaspørsmål 98
5.5 Spørsmål vedrørende kvinners stilling 99
5.6 Fremme og beskyttelse av barns rettigheter 101

VI Saker som behandles i 4. komité 105
6.1 FNs fredsbevarende operasjoner 105
6.2 Øst-Timor 107
6.3 Palestinske flyktninger – UNRWA 109

VII Saker som behandles i 5. komité 113
7.1 FNs finansielle situasjon 113
7.2 Programbudsjettet for 2002–2003 114
7.3 Bidragsskalaen 116
7.4 Finansiering av FNs fredsbevarende operasjoner 117

VIII Saker som behandles i 6. komité 119

8.1 Konvensjon om juridisk immunitet for stater og deres eiendom 119
8.2 FNs folkerettskommisjon 120
8.3 Den internasjonale straffedomstolen (ICC) 122
8.4 Tiltak for å eliminere internasjonal terrorisme 123
8.5 Anvendelsesområdet for FN-konvensjonen om beskyttelse av FN-personell og assosiert personell 126
8.6 Internasjonal konvensjon mot reproduktiv kloning av mennesker 127

IX Vedlegg 129

1. Foreløpig dagsorden for FNs 57. generalforsamling 129
2. FNs medlemsland og bidragsskalaen 146
3. Programbudsjettet 2002–2003 152
4. FN-familien 153
5. Forkortelser 154

I Innledning

1.1 De forente nasjoner

De forente nasjoners pakt ble underskrevet i San Francisco 26. juni 1945 av 50 nasjoner, deriblant Norge. FN trådte formelt i virksomhet 24. oktober 1945. FN-pakten opprettet seks hovedorganer:

– På **Generalforsamlingen** deltar alle medlemsstatene. Generalforsamlingen er FNs politiske hovedorgan, som behandler en rekke viktige saker og konfliktområder som settes på Generalforsamlingens dagsorden. I tillegg behandler den valg- og medlemskapsspørsmål. Forsamlingen møter normalt til sesjon i perioden september–desember, men kan innkalles til ekstraordinær sesjon utover dette.

– **Sikkerhetsrådet** består av 15 medlemmer, derav fem faste: Frankrike, Kina, Russland, Storbritannia og USA. De ti øvrige medlemmene velges for en toårsperiode. Sikkerhetsrådets hovedansvar er å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet. For gyldig vedtak kreves ni positive stemmer, samt at ingen av de fem faste medlemmene stemmer mot vedtaket (nedlegger veto). Sikkerhetsrådet kan innkalles til enhver tid, og vedtakene rådet gjør, er bindende for medlemsstatene. Norge var medlem av Sikkerhetsrådet i perioden 2001–2002 og har tidligere vært medlem i periodene 1949–1950, 1963–1964 og 1979–1980.

– **Det økonomiske og sosiale rådet (ECOSOC)** har 54 medlemmer som er valgt for en treårsperiode etter en geografisk fordelingsnøkkel mellom de fem regionene. Norge var sist medlem av ECOSOC i treårsperioden 1999–2001. ECOSOC er FNs fremste organ når det gjelder behandlingen av økonomiske og sosiale spørsmål i videste forstand. Rådet trer sammen én gang i året. Sesjonen er delt inn i ulike segmenter, hvorav et høynivåsegment med deltakelse på ministernivå. ECOSOC behandler samarbeidet i en rekke kommisjoner og organisasjoner og søker å koordinere arbeidet som foregår i disse. Saker som er behandlet i ECOSOC, sendes til Generalforsamlingen for endelig vedtak.

– **Tilsynsrådet** har som hovedoppgave å overvåke territorier som er underlagt FNs tilsyn i henhold til Paktens kapittel 12. Alle disse områdene

er nå blitt selvstendige etter at stillehavsøya Palau ble opptatt som FNs 185. medlemsnasjon i 1994.

– **Den internasjonale domstolen**, som har sitt sete i Haag, har 15 medlemmer som er valgt av Generalforsamlingen og Sikkerhetsrådet for ni år. Jens Evensen var siste norske medlem av domstolen i perioden 1986–1994.

– **Sekretariatet** ledes av Generalsekretæren, som velges av Generalforsamlingen etter anbefaling fra Sikkerhetsrådet for en periode på fem år. Trygve Lie var FNs første generalsekretær. Den nåværende Generalsekretæren, Kofi Annan, ble valgt på den 51. generalforsamlingen, som ble holdt høsten 1996, og gjenvalgt av Generalforsamlingen juni 2001 for en ny femårsperiode fra og med januar 2002.

1.2 Norge og FN

Stadig flere av de problemene vi står overfor, er av global karakter og kan bare finne sin løsning innenfor globale rammer. Løsninger på de utfordringene som nasjonalstatene står overfor i dag, må i økende grad søkes gjennom multilaterale forhandlinger og avtaler. FN er den eneste mellomstatlige organisasjonen med globalt mandat, global oppslutning og et bredt, flerfaglig ansvarsområde. Dette gir organisasjonen en unik posisjon som arena for behandling av viktige spørsmål knyttet til vår felles framtid.

FN har helt siden organisasjonens tilblivelse vært en hjørnestein i norsk utenrikspolitikk, og regjeringen legger opp til at Norges sterke FN-engasjement og betydelige frivillige bidrag til FN-systemet videreføres. Norge arbeider for et sterkt og handlekraftig FN som hovedgrunnlag for en internasjonal rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem. Fra norsk side støtter vi sterkt opp om arbeidet som pågår med å reformere og effektivisere FN. Vi har i denne forbindelse understreket behovet for et bedre samsvar mellom de oppgavene som FN pålegges, og de ressursene som medlemslandene er villige til å stille til FNs disposisjon. Som ledd i reformarbeidet har vi pekt på behovet for bedret koordinering både mellom de ulike aktørene i FN-systemet, særlig på landnivå, og mellom FN og Bretton Woods-institusjonene.

Norge går inn for å styrke FNs evne til å fremme en bærekraftig utvik-

ling med vekt på fattigdomsreduksjon. Vi anser FN som et viktig instrument for å sikre økonomisk og sosial utvikling i verdens fattigste land.

Norge støtter aktivt opp om styrkingen av FNs kapasitet til å forebygge konflikter og håndtere kriser så vel som styrkingen av FNs rolle i ulike fredsprosesser. FNs fredsbevarende operasjoner er et viktig instrument i FNs freds- og sikkerhetsarbeid, og Norge har vært en viktig bidragsyter til disse styrkene. Norge arbeider også for økt samarbeid mellom FNs utviklingspolitiske og politiske aktiviteter.

Demokratiutvikling og respekt for menneskerettighetene er sentrale mål for Norges utenriks- og utviklingspolitikk, og Norge arbeider aktivt for å styrke FNs rolle på disse områdene.

I kjølvannet av Rio-konferansen om miljø og bærekraftig utvikling i 1992 har det vært avholdt en rekke konferanser om ulike temaer i form av spesialsesjoner under Generalforsamlingen. Disse har understreket Generalforsamlingens rolle som normgivende arena og bidratt til å løfte ulike temaer som sosiale spørsmål, helse, befolkning, likestilling og bosetting opp på den internasjonale dagsordenen. En av de viktigste av disse konferansene var toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg, hvis resultat og oppfølging omtales i dette heftet.

Norge betaler 0,65 prosent av både FNs regulære budsjett og budsjettene for FNs fredsbevarende styrker. Norges fastsatte bidrag til FN er imidlertid svært små sammenliknet med våre frivillige bidrag. I 2002 var Norges fastsatte bidrag til FN på til sammen om lag 237 millioner kroner (inkludert faste bidrag til FNs særorganisasjoner og bidrag til FNs fredsbevarende operasjoner). De frivillige bidragene til FN-systemet (unntatt Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene) beløp seg til 3,1 milliarder kroner. Dette omfatter både generelle og øremerkede bidrag. Når det gjelder FNs fond og programmer, er Norge blant de aller største bidragsyterne også i absolutte tall.

Alle FNs 191 medlemsland er representert i **Generalforsamlingen**. Hvert land har én stemme og like rettigheter for øvrig. Mens Sikkerhetsrådet kan vedta bindende pålegg, kan Generalforsamlingen bare vedta anbefalinger til medlemslandene.

Sikkerhetsrådet har hovedansvaret for å opprettholde og sikre freden. Her har de fem faste medlemmene spesielle rettigheter og et særlig ansvar som kommer til uttrykk i vetoretten. Norge oppfordrer de fem faste medlemmene til å utøve denne retten med stor tilbake-

holdenhet, slik at Sikkerhetsrådet kan virke som et mest mulig effektivt organ.

Sikkerhetsrådets dagsorden styres i stor grad av internasjonale begivenheter, og arbeidet med Rådets løpende saker krever mye oppmerksomhet. Da Norge var medlem av Sikkerhetsrådet, søkte vi å bidra til en helhetlig tilnærming til fredsbygging og krisehåndtering. Norge prioriterte å fokusere på de underliggende årsakene til konflikt og krig; å bidra til å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner, og å fokusere på Afrikas utfordringer. Norge ledet også Sanksjonskomiteen for Irak. Foruten det administrative arbeidet dette innebar, arbeidet Norge aktivt for å gjøre sanksjoner målrettede og effektive, slik at de rammer den sanksjonerte stat og ikke sivilbefolkningen.

FNs generalforsamling nedsatte i 1993 en åpen arbeidsgruppe for å drøfte en reform av Sikkerhetsrådet. Bakgrunnen for dette var at det i dag er bred enighet blant FNs medlemsland om behovet for å bedre Rådets geografiske representasjon. Arbeidsgruppen skulle vurdere alle sider ved utvidelse av Rådet samt bruk av vetoretten, arbeidsmetoder og forholdet til de øvrige medlemslandene. Fra norsk side har en lagt vekt på at en utvidelse av Sikkerhetsrådet skal styrke Rådets legitimitet uten at effektiviteten svekkes. En har også søkt å bidra til kompromissløsninger. Med dette for øyet har regjeringen gått inn for en utvidelse av både faste og ikke-faste plasser. Vi har gitt støtte til faste plasser for Tyskland, Japan, India og de tre regionene Afrika, Asia og Latin-Amerika, med andre ord en utvidelse med seks faste plasser. Vi har i tillegg foreslått at tre ikke-faste plasser blir fordelt på de samme tre regionene.

Generalsekretæren har en sentral plass i FN-systemet. Det har vært og vil fortsatt være norsk politikk å støtte opp om Generalsekretærens uavhengige stilling. Samtidig legges det vekt på at Generalsekretærens initiativ og opptreden må være realistisk og ikke virke splittende innenfor organisasjonen. Generalsekretæren må gis fullmakter til å disponere sekretariatets ressurser innenfor gitte rammer uten å bli detaljstyrt av medlemslandene. Generalsekretæren har tatt initiativ til viktige debatter, blant annet når det gjelder staters versus individers rettigheter.

I FNs mange særorganisasjoner foregår det et utstrakt normgivende arbeid. Det ytes faglig bistand innenfor organisasjonenes kompetanseområder. Dette er av stor verdi både for de enkelte landene og for verdenssamfunnet som helhet. Særorganisasjonene er frittstående med egne

generalkonferanser, statutter og finansieringsordninger. Norge har gått inn for at særorganisasjonene bør konsentrere seg om sine faglige oppgaver innenfor sine respektive områder, og at utenforliggende politiske stridsspørsmål henvises til FNs politiske hovedorgan, Generalforsamlingen. En for sterk politisering av særorganisasjonene vil kunne svekke det arbeidet disse utfører, og undergrave tilliten til FN-systemet.

FNs mange **fond og programmer** er underlagt Generalforsamlingen og Generalsekretæren samt ECOSOC, men har ofte egne styrer. De arbeider med utviklingshjelp, humanitær bistand og miljøspørsmål og forvalter størstedelen av de frivillige bidragene til FN.

Mens øst/vest-konfrontasjonen i FN nå er historie, har arbeidet i FN de senere årene vært preget av fortsatte motsetninger mellom industrilandene og utviklingslandene. En rekke innflytelsesrike utviklingsland går imidlertid inn for samarbeid og kompromisser. I denne situasjonen er det viktig at Norge legger vekt på å bygge bro mellom de ulike synspunktene og motsetningene.

EU-landene framstår i økende grad som en samlet maktfaktor i FN. Etter at Sverige og Finland ble medlemmer, har de tre nordiske EU-medlemmene i stadig større grad koordinert sine synspunkter på FN-spørsmål gjennom det politiske EU-samarbeidet. Det nordiske samarbeidet har imidlertid fortsatt stor betydning, særlig i særorganisasjoner, fond og programmer. Norge satser på å opprettholde og styrke den fellesnordiske profilen der dette er naturlig. Spesielt innenfor reformarbeidet i FN spiller det nordiske samarbeidet en betydelig rolle. Norge har et nært samarbeid med EU-landene i FN-spørsmål og slutter seg tidvis til EU-innlegg.

Norge deltar videre i JUSCANNZ-samarbeidet (Japan, USA, Sveits, Canada, Australia, Norge og New Zealand). Dette samarbeidet er av uformell karakter og består hovedsakelig av informasjons- og meningsutveksling på det økonomiske og sosiale området. Vestlige lands kandidaturer drøftes innen Vest-gruppen (WEOG), som i hovedsak består av OECD-landene.

1.3 Generaldebatten under den 57. generalforsamlingen: Irak, kampen mot terrorisme og forsvar av multilateralisme i fokus

Terrorangrepene mot USA og den påfølgende kampen mot terrorisme har de siste årene satt sitt preg på FN og samhandlingen mellom medlemslandene. Sikkerhetsrådet sto samlet i den første tiden etter terrorangrepene og vedtok flere resolusjoner i kampen mot terrorisme. Under generaldebatten for FNs 57. ordinære generalforsamling var Irak-spørsmålet, kampen mot terrorisme og forsvar av multilateralisme temaer som gikk igjen.

Generalsekretær Kofi Annan hadde et kraftig forsvar for multilateralismens plass i en stadig mer globalisert verden. Han pekte på at bare FN har legitimitet til å vedta tiltak for å holde oppe internasjonal fred og sikkerhet. Han oppfordret medlemslandene til å være tålmodige og utholdende og gjøre full bruk av de multilaterale institusjonene. Samtidig pekte han på at Sikkerhetsrådet måtte følge opp ansvaret sitt.

Irak var hovedtema i talen president Bush holdt i Generalforsamlingen 12. september. Han ga uttrykk for at FN nå måtte sette makt bak kravet om avvæpning av Irak med tanke på masseødeleggelsesvåpen. Bare avvæpning og full etterleving av Sikkerhetsrådets resolusjoner kunne aksepteres, og om ikke FN tok dette ansvaret, risikerte verdensorganisasjonen å bli irrelevant. I reaksjonene på talen til Bush var de fleste positive til at USA fremdeles var forberedt på å benytte FN-sporet når det gjaldt Irak. Oppmerksomheten flyttet seg deretter over til Sikkerhetsrådet og de intense og vanskelige forhandlingene som munnet ut i Sikkerhetsrådsresolusjon 1441 i november 2002.

Det norske innlegget i generaldebatten ble holdt av statsminister Bondevik, og han kom inn på mange av de samme hovedsakene som andre talere. FNs sentrale plass i internasjonal politikk og mellomstatlig samarbeid var en rød tråd i innlegget. Innlegget er vedlagt i Stortingsmelding nr. 27 (2002–2003) om Norges deltakelse under FNs 57. generalforsamling.

Politisk sett kom FNs 57. generalforsamling i skyggen av forhandlingene i Sikkerhetsrådet om Irak og senere oppfølgingen av Resolusjonen, og debatten om Irak-spørsmålet i Sikkerhetsrådet har også preget FN i 2003. Det er uklart om Irak-spørsmålet vil være på dagsordenen for FNs 58. generalforsamling.

II Saker som behandles direkte i plenum

2.1 Valgspørsmål

(Dagsordenspunkt 4–6 og 15–16)

Generalforsamlingen velger president for sesjonen, 21 visepresidenter samt komitéformenn, viseformenn og rapportører for Generalforsamlingens seks komiteer. Videre skal det velges medlemmer til forskjellige råd og styrer, blant annet Sikkerhetsrådet og Det økonomiske og sosiale rådet (ECOSOC). Ved valg er det allerede fastlagt hvor mange medlemmer som skal velges fra de forskjellige regionene. Siden høsten 1978 har Generalforsamlingen hatt en geografisk fordeling av ledelsen i komiteene. Dette innebærer at to formannsstillinger nå går til den afrikanske gruppen, én til den asiatiske gruppen, én til Øst-Europa, én til Latin-Amerika og én til Vest-Europa og andre «vestlige» stater (WEOG).

De enkelte geografiske gruppene blir normalt enige seg imellom om hvilke land som skal velges. Ved enighet innen gruppen støttes kandidatene normalt av de andre gruppene. Hvis ikke gruppen blir enig, og det er flere kandidater, er avstemningsresultatet ofte ikke gitt på forhånd. Geografisk fordeling gjelder også ved de fleste andre valgene. Generalforsamlingens president velges også etter tur blant de geografiske gruppene. Norge hadde presidentvervet i 1970 ved daværende ambassadør Edvard Hambro.

Den 57. generalforsamlingen valgte Tsjekkias tidligere utenriksminister Jan Kavan som president. Ved åpningen nedsetter Generalforsamlingen en fullmaktskomité som gjennomgår de enkelte delegasjonenes fullmakter.

2.2 Medlemskapsspørsmål

(Dagsordenspunkt 18)

Nye medlemmer til FN velges av Generalforsamlingen etter anbefaling fra Sikkerhetsrådet. Siden 1991 har hele 29 stater blitt opptatt som nye medlemmer av De forente nasjoner. Dette skyldes hovedsakelig oppløsningen av det tidligere Sovjetunionen og det tidligere Jugoslavia. Sveits og Øst-

Timor ble tatt opp som medlemmer av FN under den 57. generalforsamlingen. FN har 191 medlemsland.

Norges holdning

Når det gjelder spørsmål om medlemskap i FN, følger Norge «universalitetsprinsippet»: Alle suverene stater har rett til å være medlem av FN og FNs særorganisasjoner og til å møte der med sine representanter. En medlemsstat bør ikke utelukkes fra organisasjonen eller fra deltakelse i dens virksomhet med mindre det foreligger klar hjemmel for dette i FN-pakten. Norge vil stemme for medlemskap for alle stater som er selvstendige etter folkeretten.

Norge vil ikke kunne stemme for forslag om utelukkelse eller suspensjon som ikke er hjemlet i FN-pakten. Norge gikk derfor mot suspensjon av Sør-Afrika høsten 1974 da den sørafrikanske delegasjonen ikke fikk godkjent sine fullmakter. Sør-Afrika gjeninntok sin plass som fullverdig medlem av FN 23. juni 1994 på en gjenopptatt sesjon av den 48. generalforsamlingen.

2.3 Reform av FN-systemet

(Dagsordenspunkt 58)

Bakgrunn

Generalsekretær Kofi Annan presenterte i 1997 det mest omfattende reformprogrammet for FN i organisasjonens historie. Hensikten var å effektivisere FN og gjøre systemet bedre egnet til å møte de nye globale utfordringene. Reformprogrammet av 1997 inneholdt to «spor». Det første reformsporet omfattet tiltak som Generalsekretæren hadde fullmakt til å gjennomføre på selvstendig grunnlag. Disse reformene er for en stor del iverksatt. Dette inkluderer bedre integrering av FNs virksomhet på landnivå (bl.a. gjennom et eget felles rammeverk, UNDAF), opprettelse av en egen utviklingsgruppe (UNDG) i New York, og reduksjon av FNs dokumentmengde og administrative utgifter.

Det andre reformsporet omfattet en mer langsiktig plan for grunnleggende og langsiktige reformer som krever medlemslandenes godkjennelse. For enkelte av disse tiltakene har det vist seg vanskelig å få tilslut-

ning. Under den 52. generalforsamlingen fikk Generalsekretæren støtte for å endre FN-sekretariatets lederstruktur gjennom opprettelse av stillingen Visegeneralsekretær (som nå innehas av canadieren Louise Frechette), opprettelse av kontoret for den humanitære nødhjelpskoordinatoren (OCHA) og opprettelse av en egen utviklingskonto. Forslag om ny personellforvaltning og endringer av budsjettprosessen ble utsatt. Andre forslag møtte slik motstand at de ble lagt på is. Dette gjelder forslag om opprettelse av en egen ministerkommisjon, nedkutting av Generalforsamlingens sesjoner, opprettelse av et rullerende kredittfond, nye oppgaver for Tilsynsrådet og tidsavgrensing for nye initiativer.

Under den 55. generalforsamlingen ble det vedtatt at FN skulle gå over til resultatbasert budsjettstyring. Dette har ført til bedre oppfølging og resultatrapportering. Det ble også forhandlet om en ny bidragsskala for FNs regulære budsjett. USA har i flere år vært opptatt av å få satt ned sitt bidrag fra 25 til 22 prosent. Etter svært langvarige og vanskelige forhandlinger kom man fram til enighet. USA fikk gjennom sitt krav om å få satt ned sin andel etter at flere land frivillig godtok å øke sin andel, og etter at forretningsmannen Ted Turner ga et bidrag som tilsvarer tre prosent av budsjettet i 2001. Budsjettet for FNs fredsbevarende operasjoner fikk også en ny bidragsskala, men her fikk USA bare delvis innfridd sine krav om redusert andel. Et annet viktig vedtak som ble gjort, var et nytt format for FNs fireårige langtidsplan for perioden 2002–2005. Langtidsplanen er FNs politiske hoveddirektiv og rammen for budsjettforslaget fra Generalsekretæren. Det nye formatet skal inneholde hvilket resultat man forventer for hvert program. Dette vil gjøre det lettere å vurdere om målet er nådd, og således bedre evalueringen av FNs programmer.

Brahimi-rapporten, som tar for seg FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner, ble lagt fram under den 55. generalforsamlingen. Rapporten inneholder både anbefalinger av prinsipiell karakter og en rekke praktiske forslag til forbedringer. FNs fredsbevarende virksomhet får stadig nye dimensjoner, og det er derfor viktig å styrke organisasjonens evne til å gjennomføre analyser og samle informasjon, og til å ivareta kvinneperspektivet og hensynet til menneskerettighetene. Under den 55. generalforsamlingen ble første fase av gjennomføringen av rapportens anbefalinger vedtatt som resolusjon, blant annet opprettelsen av 95 nye stillinger i sekretariatet. Under den 56. generalforsamlingen ble andre fase av gjennomføringen vedtatt. Dette dreide seg om opprettelsen av 121 nye

stillinger i avdelingen for fredsbevarende operasjoner, og oppfølging av resolusjonen om sikkerheten til FN-personell. Det skal opprettes en egen stilling som sikkerhetskoordinator, og det ble lagt vekt på bedre samordning og klarere ansvarsfordeling mellom hovedkvarteret og felten. Generalsekretæren ble bedt om å skrive en rapport om sikkerheten til FNs personell og evaluere det nye opplegget for samordning.

Under den 57. generalforsamlingen la Generalsekretæren fram en rapport om reformforslag i sin andre periode. Rapporten fokuserer på å gjøre FN bedre i stand til å oppfylle de prioriteringer medlemslandene ble enige om i Tusenårserklæringen og i de påfølgende verdenskonferansene. For å nå dette målet foreslås en rekke endringer i organisasjonsstrukturen samt forenkling av regler og prosedyrer. Medlemslandenes eget ansvar med hensyn til å styrke det mellomstatlige apparatet blir understreket. Generalsekretæren oppfordret medlemslandene til å godkjenne reformpakken i sin helhet.

Hovedmomenter i reformforslagene

Innledningsvis i rapporten peker Generalsekretæren på at FN har lykkes i å utvikle seg i takt med tiden. Organisasjonen er i tet hva gjelder kampen mot fattigdom og mot HIV/AIDS. Generalsekretæren mener oppfølgingen av Brahimi-anbefalingene er i ferd med å bedre organisasjonens kapasitet med hensyn til fredsbevarende operasjoner, og viser til gode resultater i Sierra Leone, Kosovo og Øst-Timor. Naturligvis er det likevel rom for forbedringer og ytterligere fokus på enkelte områder:

Prioritet skal gis til

- **globaliseringens innvirkning på utvikling**
- **å oppnå tusenårsmålsettingene (MDG)**
- **konfliktforebygging**
- **kampen mot terrorisme**

Generalsekretærens neste budsjettforslag (for 2004–2005) skal reflektere disse nye prioriteringene. Videre er det et gjennomgangstema i rapporten at fremme og beskyttelse av **menneskerettigheter** skal integreres ytterligere i hele FN-systemet. Generalsekretæren foreslår å styrke overvåkningsmekanismene for menneskerettighetskonvensjoner (treaty bodies) samt å styrke kontoret til Høykommissæren for menneskerettigheter.

På koordineringssiden ønsker Generalsekretæren å videreføre allerede igangsatte **reformer på landnivå**. Han foreslår at «Resident Coordinators» (FNs stedlige representant i landet) i større land får egne personellressurser, og han peker på at land som er i ferd med å komme ut av konflikter, skal møte et helhetlig og integrert FN-system, også hva gjelder mobilisering av ressurser.

FNs partnerskap med sivil sektor/NGO og privat sektor (Global Compact) er områder der Generalsekretæren ønsker ytterligere satsing.

På det mer organisatorisk-administrative nivået mener Generalsekretæren at FN-sekretariatets enorme informasjonsavdeling må omorganiseres, at antallet rapporter må ned og at IKT-delen må styrkes. Han mener også at den omstendelige budsjettprosessen må forenkles, bl.a. ved at Komiteen for Programplanlegging og Koordinering (CPC) ikke lenger bør være aktør i budsjettbehandlingen.

Avslutningsvis peker han på tiltak for modernisering av personalforvaltningen med henblikk på omskolering, satsing på IKT-opplæring, større bruk av fleksibel arbeidstid (som del av likestillingsinitiativ) og mer konkurransedyktige lønninger. Skillet mellom fagpersonell og mer administrative støttefunksjoner foreslås avviklet.

Den aktuelle situasjonen

Resolusjonen som behandler reformforslagene (res. 57/300), er bygd opp på samme måte som resolusjon 52/12, som la grunnlaget for Generalsekretærens første reformprogram av 1997. Den nye resolusjonen er imidlertid i utgangspunktet mer restriktiv med hensyn til Generalsekretærens handlefrihet og prerogativer. Dette skyldes nok i stor grad at både bredden og dybden i Generalsekretærens reformpakke er større nå enn forrige gang. Det er heller ikke uten videre gitt hvor grensesnittet for Generalsekretærens prerogativer og Generalforsamlingens myndighet ligger på de enkelte områdene. I det store og hele er man på vestlig side stort sett fornøyd med teksten.

Resolusjonsvedtaket bekrefter at Generalsekretæren kan gå i gang med sine foreslåtte tiltak på en rekke områder, og reformbestrebelsene hans hilses generelt velkommen. Generalsekretærens ønske om å bruke det neste budsjettet (for år 2004–2005) som redskap til bedre å reflektere Tusenårserklæringen og til å oppnå tusenårsmålene, blir også positivt

imøtekommet. I tråd med G-77s ønsker gis imidlertid FNs langtidsplan (medium term plan) større betydning enn det Generalsekretæren la opp til. Det understrekes også at budsjettkutt ikke er formålet med reformøvelsen. Generalsekretærens ønske om ressursallokering i henhold til prioriteringer er imidlertid ivaretatt.

I forbindelse med drøftelsene om resolusjonen er skillelinjene i synet på reformer tydeligere. Vi har en hard kjerne av utviklingsland som er særlig bekymret for reformprogrammets fokusering på menneskerettigheter og behovet for utvidet samarbeid med det sivile samfunnet. Frykten for en utfasing av vedtak og programmer er av særlig interesse for disse landene. G-77 som helhet er på sin side bekymret for endringer som kan svekke utviklingsagendaen og medlemslandenes kontroll over budsjetter og programmer.

Under den 58. generalforsamlingen kommer man til å ta fatt på ytterligere rapporter som resolusjonen legger opp til, samt vurdere reformtiltakene i tilknytning til Generalsekretærens budsjettforslag for 2004–2005.

Norges holdning

Norge har engasjert seg sterkt for å reformere FN-systemet. Norges engasjement på dette området kommer til uttrykk blant annet gjennom en egen stortingsmelding om FN-reformer (St. meld. nr. 43, 1996–1997), som et samlet Storting sluttet seg til. Et hovedpoeng her er at bedre administrative rutiner og økt samarbeid og samordning mellom FN-institusjonene vil frigjøre ressurser til viktige utviklingsformål. Et bedre fungerende FN-system vil også ha økt troverdighet til å møte utfordringene i en globalisert verden. Det er innledet et nordisk samarbeid om reformoppfølging. Her er det viktig at de nordiske landene opptrer aktivt og med tyngde i alle organer for å støtte opp om reformprosessen i sin helhet, med særlig vekt på sammenhengen mellom politikk, målsettinger og ressursallokering. Arbeidet i 5. komité for å lose enkeltforslag innen budsjett- og personalforvaltning gjennom komiteen, vil bli særlig avgjørende i denne sammenhengen.

2.4 Reform av Sikkerhetsrådet

(Dagsordenspunkt 57)

Bakgrunn

Sikkerhetsrådet består i dag av fem faste medlemmer (Frankrike, Kina, Russland, Storbritannia og USA) og ti ikke-faste medlemmer. De ikke-faste medlemmene velges av Generalforsamlingen hvert år for en toårsperiode. Høsten 2000 ble Norge valgt inn i Sikkerhetsrådet for perioden 2001–2002. Forrige gang vi var medlem, var i 1979–1980.

I 1963 ble Sikkerhetsrådet utvidet fra 11 til 15 medlemmer. Resolusjonen trådte først i kraft i 1965, da to tredjedeler av FNs medlemsland, inkludert Sikkerhetsrådets fem faste medlemmer, hadde ratifisert Paktendringen. Utvidelsen kom som en følge av at antallet medlemsland i FN hadde økt betraktelig. Spørsmålet om en ny utvidelse av Sikkerhetsrådet ble tatt opp av India allerede i 1980. I 1993 nedsatte Generalforsamlingen en åpen arbeidsgruppe for å vurdere alle sider ved spørsmålet om reform av Sikkerhetsrådet, inkludert utvidelse, arbeidsmetoder og forholdet til de andre medlemslandene i FN. Bakgrunnen var en økende enighet om at Rådet bør utvides for at sammensetningen bedre skal gjenspeile dagens økonomiske og politiske virkelighet.

Den aktuelle situasjonen

Arbeidet i den åpne arbeidsgruppen har vært preget av stor avstand i synet på hvordan en utvidelse av Sikkerhetsrådet bør skje. Selv om det råder bred enighet om behovet for en utvidelse av Sikkerhetsrådet, står landene fortsatt langt fra hverandre når det gjelder størrelsen på et utvidet Sikkerhetsråd og hvorvidt en utvidelse skal omfatte både nye faste og ikke-faste plasser.

Land som Storbritiannia, Tyskland, Frankrike, USA, Japan, Norge og de øvrige nordiske landene har gått inn for en utvidelse av både faste og ikke-faste plasser. Sentrale aktører som Italia, Pakistan, Mexico, Spania, New Zealand, Canada, Tyrkia og Argentina har imidlertid gått inn for en utvidelse av kun ikke-faste plasser. De alliansefrie landene (NAM) har vært positive til utvidelse av både faste og ikke-faste plasser, men dersom det viser seg vanskelig å komme til enighet om hvilke land som eventuelt

skal få fast plass, vil de gå inn for å utvide Sikkerhetsrådet med kun ikke-faste plasser i første omgang.

I spørsmål knyttet til arbeidsmetodene har det etter hvert avtegnet seg større enighet om behovet for økt åpenhet og bedre konsultasjonsmekanismer med ikke-medlemmer. Singapore, som hadde presidentskapet i Rådet i januar 2001, tok initiativ til å nedsette en arbeidsgruppe for å utrede hvordan Sikkerhetsrådet kan forbedre samarbeidet med de troppebidragsytende landene. Dette er et ledd i arbeidet med å følge opp anbefalingene i Brahimi-rapporten (se «Reform av FN-systemet»). På dette området er det allerede tegn til tettere konsultasjoner, også i forkant av at Sikkerhetsrådet utformer mandatet for operasjoner.

Vetoretten er omstridt både blant eksisterende og potensielle nye faste medlemmer av Sikkerhetsrådet. En rekke utviklingsland ønsker å begrense eller fjerne vetoretten. Land som er potensielle nye faste medlemmer, har signalisert at de ikke kan akseptere et skille mellom gamle og nye faste medlemmer når det gjelder dette. Det er også lite som tyder på at dagens fem faste medlemmer er villige til å oppgi vetoretten. Selv om bruken av veto er sjelden, ble den for eksempel brukt da Kina stanset forlengelsen av mandatet til FN-operasjonen UNPREDEP i Makedonia i 1999, og da USA nedla veto mot en Midtøsten-resolusjon i mars 2001. Muligheten for at et av de fem faste medlemmene vil nedlegge veto, vil alltid være til stede i forbindelse med forhandlinger i Sikkerhetsrådet.

Det blir vanskelig å nå fram til enighet. Generalforsamlingen har vedtatt en resolusjon om at alle beslutninger om reform og utvidelse av Sikkerhetsrådet må fattes med to tredjedels flertall av alle FNs medlemsland. Vedtaket kom som resultat av et initiativ fra de landene som er motstandere av nye faste medlemmer i Sikkerhetsrådet.

Norges holdning

Norge har både selvstendig og innenfor en nordisk ramme spilt en aktiv rolle i arbeidet med reform av Sikkerhetsrådet. Fra norsk side har en lagt vekt på at en utvidelse skal styrke Sikkerhetsrådets representativitet og legitimitet uten at effektiviteten svekkes. En har også søkt å bidra til kompromissløsninger. Norge har med dette for øyet gått inn for en utvidelse med både faste og ikke-faste plasser. Vi har gitt støtte til faste plasser for Tyskland, Japan og India fordi de er betydelige globale politiske og økono-

miske aktører, og en fast plass hver til de tre regionene Afrika, Asia og Latin-Amerika. I tillegg har vi foreslått at tre ikke-faste plasser blir fordelt på de samme tre regionene. Dette vil gi et Sikkerhetsråd med i alt 24 medlemmer. Det nordiske synet har vært at det må være opp til landene i hver region å foreslå hvordan det faste medlemskapet skal fylles. Vi har notert oss at de afrikanske landene ønsker seg en rotasjonsordning mellom stormaktene i regionen. Vi håper at også de andre regionale gruppene vil kunne komme fram til liknende ordninger. Det er imidlertid klart at vedtak om utvidelse og sammensetning av Sikkerhetsrådet må fattes av Generalforsamlingen.

I spørsmålet om vetoretten oppfordrer vi de faste medlemmene til å begrense bruken mest mulig. Vi går inn for en nærmere utredning av spørsmålet om begrensning av vetoretten i særlig viktige saker.

Norge er tilfreds med de framskrittene som er gjort i spørsmålet om Sikkerhetsrådets arbeidsform, selv om enda mer kan gjøres med hensyn til åpenhet. Bedre samordning med troppebidragsytende land er et tema vi har prioritert høyt, og sammen med de øvrige nordiske landene har Norge bidratt til de endringer som nå er underveis.

2.5 Styrking av FNs nødhjelpskoordinering

(Dagsordenspunkt 41 a)

Bakgrunn

Behovet for å styrke samordningen av FNs innsats i nødhjelpsområder førte til at OCHA, *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, ble opprettet i 1998. Kontoret er en del av FN-sekretariatet og er ledet av en visegeneralsekretær som også har tittelen «nødhjelpskoordinator». OCHAs mandat omfatter både naturkatastrofer og mer sammensatte nødhjelpssituasjoner hvor flere FN-organisasjoner, andre internasjonale og ikke-statlige organisasjoner gjerne er involvert. Samordningsoppgaven er av stor viktighet for å sikre best mulig bruk av ressursene og at alle nødlidende får hjelp. OCHA har egne utsendte i nødsområder.

OCHAs arbeid blir i stor grad finansiert av frivillige bidrag. Gjennom ordningen med konsoliderte appeller er OCHA ansvarlig for å samordne de forskjellige FN-organisasjonenes og enkelte andre organisasjoners appeller om bidrag til nødhjelpsarbeidet i forskjellige land og regioner.

I 2003 er det sendt ut tjue slike appeller på til sammen om lag USD 3 milliarder for hjelp til femti millioner mennesker i tretti land.

Som ledd i samordningsarbeidet er det opprettet en egen *Inter-Agency Standing Committee* som bringer sammen ledende representanter for alle de største humanitære organisasjonene både innenfor og utenfor FN-systemet.

Den aktuelle situasjonen

Den 57. generalforsamlingen behandlet Generalsekretærens rapport om samordning av humanitær bistand, samt en rekke spørsmål knyttet til situasjonen i enkeltland og regioner som er utsatt for krig eller naturkatastrofer. Blant temaene som gikk igjen, var behovet for å bedre responsen på de konsoliderte appellene, bedre samordningen innenfor FN-systemet og mellom FN og andre humanitære aktører, styrke sikkerheten for humanitært personell, samt behovet for bedre beskyttelse av og mer assistanse til internt fordrevne. Fortsatt er en del utviklingsland opptatt av at nasjonal selvråderett må respekteres i arbeidet med å møte humanitære behov. Særlig er dette tydelig når det dreier seg om de anslagsvis 25 millioner internt fordrevne – flyktninger i eget land.

Norges holdning

Norge er en av de største bidragsyterne til FNs humanitære arbeid og en sterk støttespiller for FNs nødhjelpskoordinator. Fra norsk side har vi lagt stor vekt på FNs samordningsrolle. Både samordningsprosessen i seg selv og resultatet (konsoliderte appeller) er viktige redskaper for å styrke innsatsen for de nødlidende. Videre har Norge deltatt aktivt i arbeidet med å se kortsiktig nødhjelpsinnsats i sammenheng med senere utviklingshjelp og med å få en jevnere overgang mellom disse formene for bistand og fred og forsoning for å forebygge ytterligere konflikter.

Norge har vært særlig opptatt av behovet for å øke innsatsen for de internt fordrevne. Utarbeidelsen av de såkalte *Guiding Principles on Internal Displacement* er delvis finansiert av Norge, som også yter betydelig finansiell støtte til OCHAs enhet for internt fordrevne. På norsk side har vi også sett det som viktig at de største giverlandene kommer sammen og bidrar til bedre samordning og styring av den internasjonale nødhjelps-

innsatsen, blant annet som medarrangør av årlige giverlandsmøter hvor også OCHA er representert.

2.6 Bistand til minetiltak

(Dagsordenspunkt 22)

Bakgrunn

Konvensjonen om et totalforbud mot antipersonellminer (Minekonvensjonen), som ble framforhandlet i Oslo i 1997, trådte i kraft 1. mars 1999. Det første statspartsmøtet ble avholdt i Maputo, Mosambik i mai 1999. Det har siden vært avholdt årlige statspartsmøter, og det femte statspartsmøtet skal avholdes i Bangkok i september 2003. Det andre statspartsmøtet hadde norsk formannskap. Konvensjonens første tilsynskonferanse skal avholdes høsten 2005.

Et internasjonalt forbud mot antipersonellminer har vært et sentralt tema i FNs generalforsamling de siste årene. Norge har også vært aktiv i utformingen av resolusjonen om minetiltak. To problemstillinger har vært særlig framtredende i denne sammenhengen. For det første er det enkelte land, blant andre Egypt, Cuba og Libya, som ikke ønsker noe forbud, og som legger hindre for og vanskeliggjør enighet om en resolusjonstekst. For det andre er det ulike oppfatninger om hvilken rolle FN skal spille når det gjelder tiltak mot miner. UNMAS (*UN Mine Action Service*), som er det organet innenfor FN som behandler disse spørsmålene, ønsker videre fullmakter gjennom resolusjonsteksten. Norge oppfatter UNMAS som et koordineringsorgan innad i FN-systemet uten rene operative funksjoner. Fra norsk side anses lokalt og nasjonalt eierskap og bruk av lokale ressurser samt frivillige organisasjoners innsats som sentrale faktorer i minearbeidet. Dette bør etter norsk syn også innarbeides i andre internasjonale organisasjoners, herunder FNs, virksomhet. En ny resolusjonstekst som reflekterer både framgangen i arbeidet under Minekonvensjonen og de aktuelle problemstillingene, vil også være ønskelig fra norsk side.

Den aktuelle situasjonen

Minekonvensjonen forbyr bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer og pålegger destruksjon av slike miner. Samtidig oppfor-

drer den til samarbeid mellom statspartene for å oppfylle Konvensjonens krav. Pr. 1. april 2003 hadde 132 land ratifisert og ytterligere 14 undertegnet Konvensjonen. Minekonvensjonen har skapt en klar internasjonal norm, og det arbeides for at enda flere land skal tiltre. Det er nådd et høyt nivå internasjonalt for finansiering av minetiltak. Det er likevel klart at det ikke ville være mulig å implementere Minekonvensjonens forpliktelser og humanitære målsettinger uten fortsatt god ressurstilgang. På Minekonvensjonens statspartsmøte i september 2002 tok Norge derfor initiativ til opprettelsen av en kontaktgruppe for mobilisering av ressurser. De intersesjonale møtene under Minekonvensjonen startet opp i 1999, og åpner for bred deltakelse fra stater og frivillige organisasjoner i arbeid rettet mot koordinering og praktisk implementering.

Norges holdning

Resolusjonen om bistand til minetiltak er en del av det generelle minepolitiske arbeidet for å redusere og fjerne de humanitære problemene som landminer forårsaker. Det er viktig at minetiltak inngår i arbeidet og prosjektene til de relevante særorganisasjonene i FN-systemet. Det er imidlertid ikke ønskelig at UNMAS utvider sitt mandat utover det som ble fastlagt i 1998. Det er også naturlig av humanitære grunner og for utviklingen innenfor internasjonal humanitær rett at Generalforsamlingen bekrefter den internasjonale normen Minekonvensjonen har skapt vedrørende bruk av antipersonellminer, og forpliktelsene vedrørende minerydding og bistand til mineofre.

2.7 NEPAD – New Partnership for Africa's Development: gjennomføring og internasjonal støtte

(Dagsordenspunkt 40 a)

Bakgrunn

FN har hatt flere såkalte Afrika-initiativ de siste 20 årene. Felles for dem alle er at de i liten grad har hatt noen innvirking på utviklingen av det afrikanske kontinentet. NEPAD er ikke et FN-initiativ, men kommer fra de afrikanske landene selv. OAU (Organisation of African Unity) vedtok det strategiske rammeprogrammet på sitt toppmøte i juli 2001.

OAU ble vedtatt omgjort til African Union (AU) sommeren 2002, og NEPAD er å betrakte som AUs sosio-økonomiske utviklingsplan. Det er opprettet et midlertidig sekretariat i Sør-Afrika, men det skal etter planen etterhvert integreres i AUs sekretariat i Addis Abeba. NEPAD (som ble til etter initiativ fra statsoverhodene i Algerie, Egypt, Nigeria, Senegal og Sør-Afrika) drives fram av reformvillige ledere, og det har vært viktig for toneangivende land i vest å gi sin støtte til NEPAD. Det har bl.a. ført fram til G8-landenes Africa Action Plan.

Den aktuelle situasjonen

Handlingsplanen til NEPAD har en tredelt strategi med tiltak for å:

- **skape betingelser for utvikling (fred, styresett osv.)**
- **reversere Afrikas marginalisering**
- **mobilisere ressurser (egne og andres, privat og offentlig)**

NEPAD skal ikke være en gjennomføringsorganisasjon, men være fasilitator, katalysator og forhandlingsforum for å styrke politisk lederskap, bygge regionalt samarbeid, fremme godt styresett og bidra til økt kapasitet for å delta i globale forhandlingsprosesser. Det er de enkelte landene som skal stå for gjennomføring, eventuelt i samarbeid med de subregionale organisasjonene. Planen stiller forventninger til bedret markedsadgang og ytterligere gjeldslette. Planen har krav til giverne om avbinding, forenkling, samordning og stabile ressursstrømmer, og at giverne lar seg vurdere innen en Review Mechanism (OECD/DAC-ECA).

Generalforsamlingen vedtok 4. november 2002 en resolusjon om FNs støtte til New Partnership for Africa's Development (NEPAD). I resolusjonen som ble vedtatt på den 57. generalforsamlingen, heter det bl.a. at FN og det internasjonale samfunnet vil støtte opp om NEPAD og betrakte NEPAD som «den rammen innenfor hvilken alle bestrebelser for Afrikas utvikling vil ligge».

Norges holdning

Det har vært viktig å understreke Norges støtte til NEPAD fordi prosessen betraktes som toneangivende for det som enkelte har kalt «Afrikas renessanse». Prosessen styres av reformvillige afrikanske ledere og bør stimule-

res. I motsetning til tidligere initiativer (som alle har sviktet), er NEPAD en prosess som drives fram og styres av afrikanske land. Norge vil støtte fredsbyggende initiativer i Afrika, som f.eks. utvikling av institusjoner og kompetanse for å hindre konflikt, i tråd med agendaen til NEPAD.
Norge har forventinger til at NEPAD kan være med på å realisere potensialet som Afrika har, ved å konsolidere demokrati og fremme godt styresett, fred og trygghet og respekt for menneskerettighetene. Norge har også forventinger til den såkalte African Peer Review Mechanism (APRM), hvor afrikanske land selv vil foreta gjennomganger av enkeltlandenes utvikling. Mekanismen er et modig og nyskapende tiltak på det afrikanske kontinentet.

2.8 Situasjonen i Midtøsten/Palestina-spørsmålet

(Dagsordenspunkt 38 og 39)

Bakgrunn

FN har behandlet Midtøsten-konflikten helt siden Palestina-spørsmålet ble brakt inn for verdensorganisasjonen i 1947 av mandatmakten Storbritannia. 29. november 1947 vedtok Generalforsamlingen resolusjon 181 (delingsresolusjonen), som anbefalte opprettelsen av to stater, en jødisk og en arabisk, i mandatområdet Palestina. Jerusalem skulle ha internasjonal status. Jødene godtok resolusjonen, men araberne avviste den og erklærte krig da staten Israel ble opprettet 14. mai 1948.

Under påfølgende kriger havnet Vestbredden, Gazastripen og Golanhøyden på israelske hender. Krigene gikk hardest utover palestinerne, og i særlig grad gjaldt dette flyktninger fra 1948 og 1967. En fredsavtale mellom Israel og Egypt i 1979 bidro til avspenning, men løste ikke den israelsk-palestinske kjernen i Midtøsten-konflikten.

I 1993 ble «Prinsipperklæringen om midlertidig palestinsk selvstyre» undertegnet. Dette innebar at Israel og PLO anerkjente hverandre og innledet en fredelig politisk prosess. Siden 1993 har partene undertegnet en rekke avtaler innenfor begrensede felt. Palestinsk selvstyre ble innført for første gang. Israel og Jordan inngikk en fredsavtale i 1994.

Det gode samarbeidsklimaet mellom Israel og PLO ble imidlertid forsuret som følge av israelsk bosetting, palestinske terroraksjoner mot israelske sivile og israelske grensestengninger i og rundt de palestinske om-

rådene. I mangel av en robust overvåkningsmekanisme sprakk tidsrammen for Oslo-avtalene i 1999, og de såkalte sluttstatussakene ble ikke løst (Jerusalems status, flyktningenes rett til tilbakevending, den palestinske statens grenser, israelske bosettinger og retten til naturressursene). Intensive forhandlinger på Camp David i USA i juli 2000 og i Taba i Egypt i 2001 ga store framskritt, men ingen avtale.

28. september 2000 inntraff store sammenstøt mellom palestinske demonstranter og den israelske hæren. Dette var innledningen til «den andre intifadaen», som fortsatt pågår og som fram til april 2003 forhindret videre fredsforhandlinger. Ulike palestinske organisasjoner gjennomfører selvmordsbombinger og andre terroraksjoner mot israelere, særlig sivile. Israel stenger den palestinske befolkningen inne, har reokkupert Vestbredden og Gazastripen og angriper terrormistenkte midt i palestinske tettsteder. Israelsk bosetting i de okkuperte områdene fortsetter. Mellom september 2000 og april 2003 er over 2560 palestinere og 760 israelere blitt drept og titusener såret i voldshandlinger.

Den palestinske administrasjonen og palestinsk infrastruktur er påført store skader under intifadaen. Den humanitære, sosiale og økonomiske situasjonen for palestinerne er svært alvorlig. Israel er inne i en dyp økonomisk krise. Både palestinere og israelere er traumatisert som følge av voldsbruken, og den gjensidige tilliten som ble bygd opp under Oslo-prosessen, er tynnslitt.

Den aktuelle situasjonen

Voldsspiralen og stillstanden i fredsprosessen har stimulert de viktigste internasjonale aktørene til handling, herunder FN. Sikkerhetsrådets resolusjon 1397 av mars 2002 fastslo for første gang «en visjon av en region der to stater, Israel og Palestina, lever side ved side innenfor sikre og anerkjente grenser». USAs president Bush sluttet seg til denne visjonen i juni 2002.

Palestinerne valgte en ny reformvennlig statsminister og en ny regjering i mars–april 2003. En «kvartett» bestående av FN, USA, EU og Russland laget en helt ny fredsplan, kjent som «veikartet for fred», som ble gitt til israelske og palestinske myndigheter 30. april 2003. Selv om volden synes å fortsette, representerer veikartet det største fredshåpet for israelere og palestinere siden intifadaen startet i september 2000.

Norges holdning

Norge har i en årrekke arbeidet for å få til en fredelig og forhandlet løsning på konflikten i Midtøsten, og landet har spilt en aktiv rolle i fredsprosessen siden Oslo-prosessen startet i 1992–1993. Norge slutter seg helhjertet til kvartettens veikart for fred som ble lansert 30. april i år, samt målet om en tostatsløsning på den israelsk-palestinske konflikten.

Norge mener at de israelske styrkene må stanse de militære aksjonene, trekke seg ut av de okkuperte områdene og respektere Sikkerhetsrådets resolusjoner og internasjonal humanitær rett. De palestinske myndighetene må på sin side gjøre sitt ytterste for å forhindre nye terroraksjoner og iverksette grundige økonomiske, politiske og rettslige reformer.

Norge er formann for giverlandsgruppen for palestinerne (AHLC – *Ad Hoc Liaison Committee*) i tillegg til å lede observatørstyrken i Hebron (TIPH – *Temporary International Presence in Hebron*). Norge deltar i det lokale reformarbeidet på palestinsk side, og er en betydelig giver til palestinsk utvikling, humanitære tiltak og folk-til-folk-prosjekter.

2.9 NEPAD/Årsaker til konflikter og fremme av fred og utvikling i Afrika

(Dagsordenspunkt 40 b)

Bakgrunn

Situasjonen i den delen av Sentral-Afrika som kalles Great Lakes-regionen (DR Kongo, Burundi og Rwanda), er preget av krig og konflikt, svake og labile statsdannelser og en særdeles alvorlig humanitær situasjon. Regionen har et stort antall flyktninger og internflyktninger, og man antar at mellom to og tre millioner mennesker har dødd som direkte eller indirekte følge av de ulike konfliktene. Det har også foregått utstrakte brudd på menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett.

Det har vært gjort mange forsøk på å få slutt på konflikten i DR Kongo. Gjennom flere avtaler har man også i noen grad lykkes, bl.a. ved å få til en tilbaketrekning av utenlandske styrker. Likevel er det fortsatt kamphandlinger i Øst-Kongo. Det er liten tillit mellom partene, noe som også har

ført til manglende progresjon i fredsprosessen. Siden slutten av februar 2002 har imidlertid partene i DR Kongo-konflikten sittet sammen i Sun City, Sør-Afrika, i den såkalte inter-kongolesiske dialogen, som skal bestemme den framtidige politiske arkitekturen i landet. Dialogen ble sluttført 2. april i år og gir grunn til fornyet optimisme. Alle partene har gjennom undertegning av sluttdokumentet godtatt som bindende de avgjørelsene som er nedfelt i dialogen, og det er bestrebelser på gang med å danne en samlingsregjering.

Konflikten i Burundi har pågått mer eller mindre uavbrutt siden midt på 90-tallet, og fredsprosessen er skjør. Våpenhvileavtaler brytes stadig, og kamphandlinger fortsetter. Organisasjonen for Afrikansk Enhet (OAU – i dag AU) og landene i regionen har engasjert seg aktivt i arbeidet med å finne en fredelig løsning på konflikten. Fredsprosessen med grunnlag i Arusha-avtalen legger grunnen for en overgangsregjering der president Pierre Buyoya nylig har trådt tilbake i henhold til avtalen, og der president Ndayizeye nå har overtatt.

På Afrikas horn brøt det ut krigshandlinger mellom Etiopia og Eritrea i mai 1998, og den drøyt to år lange krigen førte til store tap på begge sider. I 2000 ble det etablert en FN-styrke, UNMEE, som skulle overvåke grenseområdene mellom de to landene. Etter langtrukne forhandlinger i regi av AU ble en fredsavtale underskrevet i Alger i desember 2000. Ifølge avtalen forpliktet begge parter seg til å godkjenne en uavhengig grensekommisjons (EEBC) avgjørelse om hvor grensen mellom de to landene skal gå. EEBCs kjennelse ble offentliggjort i april 2002, og den fysiske demarkeringen av grensen planlegges påbegynt høsten 2003. Forholdet mellom de to landene er imidlertid fortsatt vanskelig, og det er usikkert om demarkeringen lar seg gjennomføre som planlagt.

I Somalia førte sammenbruddet til Siad Barres regime i 1991 til en klanbasert borgerkrig. Bare nordvest i landet har det vært fred, stabilitet og en rudimentær administrasjon siden midten av 90-tallet. I 1992 foretok USA en humanitær intervensjon i Somalia som etter hvert ble støttet opp med FN-mandat gjennom UNOSOM 1 og 2. Etter at amerikanske soldater ble drept i Mogadishu, trakk imidlertid USA seg ut, og hele FN-operasjonen kom til endelig opphør i 1995. I alt 13 forskjellige fredsprosesser har mislykkes. Lengst kom den djiboutiskledede Arta-prosessen i 2000, som ledet til dannelsen av *Transitional National Government of Somalia* (TNG). TNG ble internasjonalt anerkjent, men klarte aldri å etablere kon-

troll over annet enn deler av hovedstaden. Høsten 2002 åpnet den 14. nasjonale fredskonferansen i Kenya.

Norge hadde lederansvaret for behandlingen av både Etiopia–Eritrea- og Somalia-konflikten under vårt medlemskap i FNs sikkerhetsråd, og har også fulgt begge prosessene tett i etterkant.

Etter nærmere tretti års borgerkrig i Angola inngikk regjeringen og opprørsbevegelsen UNITA våpenhvileavtale 4. april 2002. Den videre fredsprosessen er blitt gjennomført i henhold til en tidligere fredsavtale fra 1994 (Lusaka-protokollen). Utsiktene til en varig fred synes gode. For å kunne ivareta de oppgaver Lusaka-protokollen tillegger FN, vedtok Sikkerhetsrådet et nytt og utvidet mandat for FN i Angola (UNMA) og oppnevnelsen av en spesialrepresentant 15. august 2002. Disse oppgavene ble videreført ut mandatperioden fram til 16. februar 2003. FN driver fortsatt en utstrakt virksomhet i Angola i form av humanitær bistand, repatriering av flyktninger og internt fordrevne, samt mer langsiktig utviklingssamarbeid og innsats knyttet til styrking av demokrati og menneskerettigheter. Sanksjonsregimet mot UNITA ble opphevet 9. desember 2002. Sanksjonene er blitt ansett som vellykkede, og svekket ifølge UNITA partenes evne til videre krigføring. Det at et sanksjonsregime som har vært i kraft i nesten 10 år nå er opphevet som en følge av at Rådets vilkår er blitt møtt, er blitt karakterisert som historisk.

Sierra Leone har vært åsted for noen av de verste og mest omfattende brudd på menneskerettighetene i verden det siste tiåret. FN-operasjonen UNAMSIL har vært en av de mest kostbare i FNs historie. Etter våpenhvileavtalen i Abuja i 2000 har de involverte partene med president Kabbah i spissen arbeidet for en demokratisering i landet. Et viktig skritt har vært demobilisering av tidligere soldater, en prosess som ble formelt avsluttet i januar 2002. En spesialdomstol ble opprettet i januar, og president- og parlamentsvalg ble avholdt i mai 2002. Menneskerettighetssituasjonen er blitt bedret etter krigens slutt.

Liberia er blitt pålagt sanksjoner fra FNs side i løpet av 2001 og 2002. Målet med sanksjonene er å tvinge landets lederskap til å styre landet på en bedre måte for å få det på fote igjen etter mange års vanstyre og borgerkrig. Sanksjonene omfatter våpen- og diamantembargoer og reiseforbud for enkeltpersoner i statsadministrasjonen. Landet befinner seg ennå i en økonomisk og sosial krisesituasjon. FN har i 2002 fortsatt sin kritikk av liberianske myndigheters respons på sanksjonene, spesielt når det gjelder overholdelsen av våpenembargoen.

Konflikten i Elfenbenskysten reflekterer motsetninger mellom det kristne sør og det muslimske nord, og mellom opprinnelige ivorianere og arbeidsinnvandrere. En våpenhvile i midten av oktober med påfølgende intervensjon av franske styrker gjorde slutt på de fleste direkte kamphandlinger mellom regjeringshæren og opprørsgrupper. Det foregår imidlertid fortsatt kamphandlinger med utgangspunkt i grupper av tidligere opprørere fra Liberia og Sierra Leone, og borgerkrigen i Liberia har til dels vært ført på ivoriansk territorium. Fredsslutningen i Paris i slutten av januar (Marcoussis-avtalen), der opprørerne skulle integreres i regjeringen, har møtt enorm folkelig motstand i Abidjan. Sterke krav fra Frankrike (som har tropper i landet), FN og ECOWAS om å gjennomføre fredsavtalen har likevel gjort det mulig å oppnå enighet om en samlingsregjering, som riktignok sliter med store startvansker. ECOWAS har nå etablert en større styrke i landet som sammen med Frankrike skal overvåke våpenhvilen.

Den aktuelle situasjonen

FNs generalsekretær presenterte høsten 1998 en rapport om bakgrunnen for konflikter i Afrika. Her skisseres det hvordan det internasjonale samfunnet kan bidra til å fremme varig fred og utvikling i Afrika. Rapporten trekker fram tre faktorer som må være på plass om en skal lykkes i arbeidet:

1) En klar forståelse av de underliggende politiske, sosiale og økonomiske årsakene til konflikten
2) En politisk vilje til å handle, både fra de afrikanske landenes og det internasjonale samfunnets side
3) Tilstrekkelige ressurser til å møte de mange og kostnadskrevende utfordringene

Generalforsamlingen besluttet høsten 1999 at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe for å fremme anbefalinger for gjennomføring av rapporten, og denne la fram sine anbefalinger under Generalforsamlingen høsten 2000.

Norges holdning

Reduksjon av fattigdommen er en av de mest alvorlige utfordringene i Afrika og av avgjørende viktighet når det gjelder politisk stabilitet, økonomisk utvikling og regional og global sikkerhet. For å lykkes med denne

enorme oppgaven må noen sentrale faktorer være til stede: Flere ressurser må kanaliseres til sosiale sektorer som grunnutdanning og primærhelse. Det må skapes stabile politiske forhold og legges til rette for bærekraftig økonomisk vekst. Dette er også områder det ble lagt vekt på i tusenårsmålene som ble vedtatt under millenniumsforsamlingen høsten 2000. I de senere årene synes tendensen til redusert bistand å ha snudd. Både Monterrey- og Johannesburg-konferansene i 2002 har vært med på å bidra til dette. Samtidig har mange av de afrikanske landene selv tatt et fastere grep om egen utvikling ved å vedta planer for fattigdomsreduksjon med sterkt fokus på utviklingen av både sosial og økonomisk sektor. NEPAD-initiativet (*New Partnership for Africa's Development*) er et ytterligere ledd i denne utviklingen. Norge er positiv til initiativet og mener dette kan bidra til å realisere Afrikas potensiale. Denne vurderingen skyldes ikke minst initiativets fokus på områder vi i økende grad legger vekt på i vårt samarbeid med afrikanske land, nemlig demokrati, godt styresett, fred og respekt for menneskerettigheter.

Det må også være de afrikanske landenes ansvar å arbeide for og sikre en fredelig utvikling på kontinentet. Selv om det fremdeles er dype og alvorlige konflikter i flere land og områder i Afrika, er det lyspunkter både i forhold til utviklingen av fredsprosessen i DR Kongo og avslutningen av borgerkrigen i Angola. Det internasjonale samfunnet må imidlertid bidra til økt samarbeid knyttet til fredsbevarende operasjoner og konfliktforebygging. Fra norsk side har vi understreket at det internasjonale samfunnets rolle primært vil være å styrke og støtte de fredsinitiativene som kommer fra regionale og subregionale organisasjoner i Afrika. I den forbindelse legger vi særlig vekt på den rolle den Afrikanske Union (AU) og subregionale organisasjoner kan spille på alle nivåer i konfliktløsningen. Vi vil også støtte fredsbyggende initiativer i Afrika, som utvikling av institusjoner og kompetanse for å hindre konflikter i tråd med NEPADs agenda.

2.10 Havrettsspørsmål

(Dagsordenspunkt 53)

2.10.1 Havene og havretten

(Dagsordenspunkt 53 a)

Bakgrunn

FNs havrettskonvensjon av 1982 (HRK) utgjør den overordnede rettslige rammen for alle nasjonale, regionale og internasjonale tiltak i marin sektor. Fra og med HRKs ikrafttredelse i 1994 har Generalforsamlingen hatt en årlig behandling av gjennomføringen av HRK og andre utviklingstrekk på havrettsområdet. De anbefalinger Generalforsamlingen gir, er retningsgivende både for stater og for hele FN-systemet på havrettsområdet. Behandlingen er basert på en årlig rapport lagt fram av FNs generalsekretær i henhold til HRK art. 319. Rapporten er et omfattende dokument som bygger på innspill fra hele FN-systemet, og gir en oversikt over alle sider ved marin aktivitet. Her integreres både rettslige, økonomiske, sosiale og miljømessige spørsmål.

For å gjøre behandlingen av havrettsspørsmål under Generalforsamlingen enklere ble det under den 54. generalforsamlingen (RES 54/33) opprettet en uformell konsultativ prosess om hav og havrettsspørsmål. Prosessen skal bidra til å legge forholdene bedre til rette for en mer effektiv, konkret og målrettet havrettsdebatt under Generalforsamlingen. Den inkluderer ikke bare statlige aktører og internasjonale organisasjoner, men også frivillige organisasjoner og det sivile samfunn for øvrig, f.eks. representert av forskningsmiljøene og andre eksperter utenfor FN-familien. Prosessen ble etablert som en prøveordning med årlige møter fram til den 57. generalforsamlingen og ble under denne besluttet videreført i ytterligere tre år fram til FNs 60. generalforsamling.

Den aktuelle situasjonen

Generalforsamlingens behandling av spørsmål knyttet til havene og havretten er en sentral arena for profileringen av Norge som ressursnasjon med viktige interesser på det marine området. HRK er blant de mest omfat-

tende konvensjonene som noen gang er forhandlet i FNs regi og er av sentral betydning for Norge når det gjelder oljeutvinning, fiske, skipsfart og sikkerhetspolitiske interesser. Generalforsamlingen er det viktigste globale forumet for debatt på det marine området.

HRK representerer en harmonisering av til dels kryssende hensyn og er et kompromiss mellom forskjellige interessegrupper. I den senere tiden har en sett flere forsøk på å gjenåpne noen av de kompromissene Konvensjonen representerer. Likeledes er debattene om de sentrale prinsippene for bevaring og forvaltning av de levende ressursene i havet blitt betydelig tilspisset og polarisert. Forhandlingene om den generelle havrettsresolusjonen har på bakgrunn av dette vært vanskelige de seneste årene. Det er tydelig at resolusjonen omhandler spørsmål hvor mange stater har klare og ofte ikke helt sammenfallende politiske agendaer. I grove trekk kan man si at det går et hovedskille mellom to holdninger. På den ene siden finner vi stater som fokuserer på ressursutnyttelse. På den andre finner vi stater hvis primære fokus er rettet mot bevaring av det marine miljøet.

Norges holdning

Styrking og utvikling av HRKs system som den overordnede rettslige rammen for alle tiltak i marin sektor vil være et hovedhensyn fra norsk side også i det videre arbeidet med havrettsspørsmål. Et sentralt element vil være å arbeide for at Konvensjonens regler respekteres på alle nivåer. Det anses også som viktig å oppmuntre til at statspraksis i forbindelse med tradisjonelle havrettsområder utvikler seg i samsvar med HRKs bestemmelser, blant annet i FNs særorganisasjoner og i de regionale fiskeriorganisasjonene. Fra norsk side er det et hovedpoeng å arbeide for og bidra til at HRK gjennomføres og respekteres og at man unngår alternative løsninger og prosesser som går på tvers av HRKs bestemmelser.

Norge tar sikte på fortsatt å opptre som en vesentlig premissleverandør under resolusjonsforhandlingene. Fra norsk side blir det lagt stor vekt på at man prioriterer og finner en riktig balanse mellom ressursforvaltning og miljøinteresser i resolusjonen. Videre vil man fra norsk side videreføre et klart bistandspolitisk engasjement under forhandlingene.

2.10.2 Bærekraftig fiskeriforvaltning

(Dagsordenspunkt 53 b)

Bakgrunn

Behandlingen av fiskerispørsmål i Generalforsamlingen blir fra den 58. generalforsamlingen betydelig rasjonalisert ved at alle fiskerispørsmål samles i én resolusjon om bærekraftig fiskeriforvaltning. Tidligere har man operert med to toårige alternerende resolusjoner, den ene om fiske med kjempedrivgarn, ikke-autorisert fiske, ikke-rapportert og uregulert fiske m.m., mens den andre har tatt for seg FN-avtalen om fiske på åpent hav.

Man har i de senere årene kunnet observere at innholdet i de to alternerende resolusjonene har nærmet seg hverandre. Blant annet har resolusjonen om fiske med kjempedrivgarn bl.a. tatt mer og mer opp i seg spørsmål knyttet til uautorisert, uregulert og ikke-rapportert fiske samt status når det gjelder FAO-avtalen om etterlevelse av bevarings- og forvaltningstiltak for fiskefartøyer på åpent hav.

Overgangen til kun én resolusjon vedrørende fiskerispørsmål ble utløst av at FN-avtalen om fiske på åpent hav av 1995 endelig trådte i kraft 11. desember 2001. Norge ratifiserte avtalen som en av de aller første statene allerede 30. desember 1996. Fra norsk side arbeidet man aktivt for at avtalen skulle tre i kraft så raskt som mulig, da avtalen samlet sett må sies å representere et internasjonalt gjennombrudd i arbeidet for forsvarlig forvaltning av vandrende og langtmigrerende fiskebestander. Avtalen supplerer FNs havrettskonvensjon og gir en folkerettslig ramme for framtidige bevarings- og forvaltningsregimer. Den får i hovedsak bare anvendelse på åpent hav. Det bærende prinsippet i avtalen er kravet om samsvar mellom forvaltningen av fiskeressursene på åpent hav og i tilgrensende nasjonale farvann. Fiskeriforvaltningen på åpent hav skal ta hensyn til kyststatens forvaltningstiltak og ikke undergrave disse, og sonetilhørigheten for bestanden skal være bestemmende for hvor mye som kan fiskes på åpent hav.

Den aktuelle situasjonen

Det må forventes et fortsatt sterkt fokus på bekjempelse av IUU-fiske (ikke-rapportert, ulovlig og uregulert fiske) og pågående prosesser i

denne forbindelse. Resolusjonsforhandlingene vil for øvrig naturlig bli preget av at man fremdeles er i en meget tidlig fase etter at FN-avtalen om fiske på åpent hav trådte i kraft. Fokuset vil fortsatt i stor grad bli rettet mot gjennomføringen av avtalen. Etter avtalens ikrafttredelse vil et hovedanliggende bli å sikre at praksisen i de ulike regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene er i samsvar med avtalens bestemmelser. Et annet hovedanliggende blir å sørge for at det etableres nye regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner i samsvar med FN-avtalen i relevante internasjonale havområder som til nå ikke er dekket av slike tiltak.

Det finnes en rekke såkalte fjernfiskenasjoner som ikke er parter i FN-avtalen. Flere av disse viser uvilje mot å understøtte avtalen og de prinsippene den knesetter. I tillegg til disse nasjonene finnes det flere stater som tilkjennegir til dels uklare synspunkter når det gjelder internasjonalt samarbeid om ansvarlige fiskerier og andre sentrale havrettslige spørsmål. Fortsatte forsøk på og krav om revisjon av FN-avtalen kan således ikke utelukkes.

Norges holdning

Bekjempelse av IUU-fiske i soner under nasjonal jurisdiksjon og på åpent hav er avgjørende for å sikre en forsvarlig ressursforvaltning. Tall fra FAO viser at store deler av verdens fiskeressurser enten er fullt utnyttet eller overfisket. Både i henhold til HRK og FN-avtalen om fiske på åpent hav har statene en plikt til å samarbeide om bevaring og forvaltning av levende marine ressurser.

Fra norsk side vil man legge særlig vekt på å styrke grunnlaget for alminnelig oppslutning om FN-avtalen om fiske på åpent hav, som har møtt motstand fra en rekke store fjernfiskenasjoner. Likeledes vil man fra norsk side legge stor vekt på oppfølging av anbefalinger om økosystembasert og integrert tilnærming til kyst- og fiskeriforvaltning fra Verdenstoppmøtet i Johannesburg 2002.

Etter norsk syn er det av stor betydning at Generalforsamlingen opprettholder den sentrale veiledningsfunksjonen for FN-systemets befatning med fiskerispørsmål av global betydning. Disse spørsmålene bør ikke henvises til særskilte spesialistfora uten den overordnede vurderingen og premissleggingen som ivaretas av Generalforsamlingen.

2.11 Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY)

(Dagsordenspunkt 55)

Bakgrunn

Jugoslaviadomstolen (ICTY) ble etablert gjennom Sikkerhetsrådsresolusjon nr. 827 i mai 1993. Domstolens mandat er å straffeforfølge personer som er ansvarlige for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser begått i det tidligere Jugoslavia etter 1. januar 1991. Domstolen har sete i Haag, Nederland, og dens hovedanklager er Carla del Ponte fra Sveits. Amerikaneren Theodor Meron er fra 11. mars 2003 domstolens president. Han etterfølger franskmannen Claude Jorda, som er valgt som dommer ved Den internasjonale straffedomstol (ICC).

Den aktuelle situasjonen

Gjennom en gradvis innføring av vedtatte reformer har domstolens aktivitet økt, både med hensyn til antall arrestasjoner, avsagte dommer og påbegynte rettssaker. Etter innføringen av tilleggsdommere (totalt ni stk. fra januar 2002) kan domstolen gjennomføre seks rettssaker parallelt i første instans, noe som dobler høringskapasiteten.

Domstolens sluttføringsstrategi, som bl.a. innebærer overføring av saker som involverer mellomledere til nasjonale domstoler, skal bidra til at ICTY kan konsentrere seg om de hovedansvarlige. Slik overføring forutsetter oppbygging av nasjonale rettssystemer bygd på demokratiske prinsipper.

Under behandlingen av domstolens årsrapport på FNs 57. generalforsamling ble to områder framhevet som grunnlag for bekymring: Det ene var overføring av mindre viktige saker til de lokale domstolene. Det andre var manglende samarbeid mellom domstolen og statene i det tidligere Jugoslavia, som medfører at høyere politikere og militære ledere som domstolen har etterlyst og tiltalt, fremdeles er på frifot. Sikkerhetsrådets reaksjon på manglende samarbeid kom i form av en presidentuttalelse vedtatt 18. desember 2002, der betydningen av forpliktelsen til å samarbeide fullt ut med domstolen understrekes.

Norges holdning

Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i ICTY, som spiller en viktig rolle i det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i det tidligere Jugoslavia. Norge er en av åtte stater som har inngått soningsavtale med domstolen, og man har gjennomført lovgivning som fullt ut gjør Norge i stand til å samarbeide med og yte assistanse til domstolen. Norge har aktivt støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide aktivt for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold slik at den kan få fullført sitt mandat innen rimelig tid.

2.12 Den internasjonale domstolen for Rwanda (ICTR)

(Dagsordenspunkt 54)

Bakgrunn

Mandatet til den internasjonale straffedomstolen for Rwanda (ICTR), som ble etablert ved Sikkerhetsrådets resolusjon nr. 955 av 8. november 1994, omfatter straffeforfølging av alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett i Rwanda. Mandatet omfatter også straffeforfølging av rwandiske borgere ansvarlige for slike brudd i nabolandene i perioden mellom 1. januar og 31. desember 1994. Domstolen har sitt sete i Arusha, Tanzania. Hovedanklageren er Carla del Ponte fra Sveits. Siden 1999 har Navanethem Pillay fra Sør-Afrika vært domstolens president, men da hun er valgt som dommer ved Den internasjonale straffedomstolen (ICC), må dommerne velge hennes arvtaker. Lagdommer Erik Møse har vært dommer ved domstolen siden 1999, og er domstolens visepresident. I mars 2003 inngikk Frankrike, som første europeiske land, soningsavtale med domstolen. Fra før har ICTR inngått en slik avtale med Mali, Swaziland og Benin.

Den aktuelle situasjonen

Effektiviserende tiltak har økt domstolens aktivitet det siste året. Rettssaker gjennomføres nå i de tre domskamrene parallelt. Vedtektene er endret for å åpne for tilførsel av 18 tilleggsdommere, noe som i stor grad vil øke kapasiteten til å behandle ventende saker. Valget av tilleggsdommere avholdes i Generalforsamlingen i juni 2003.

Valg av nye faste dommere ble avholdt i FNs generalforsamling i januar 2003. Erik Møse ble gjenvalgt for fire nye år. ICTR har anmodet om at Sikkerhetsrådet vedtar en resolusjon som forlenger mandatet til fire dommere som enten ikke ble gjenvalgt eller som ikke stilte til valg, slik at disse dommerne kan avslutte saker de allerede arbeider med.

Domstolen sliter med et dårlig samarbeidsforhold til rwandiske myndigheter. Sikkerhetsrådets reaksjon på manglende samarbeid kom i form av en presidentuttalelse vedtatt 18. desember 2002, der betydningen av forpliktelsen til å samarbeide fullt ut med domstolen understrekes.

Norges holdning

Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i ICTR, som spiller en viktig rolle i det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i regionen. Norge har tilbudt seg å ta imot domfelte til soning her i landet og har gjennomført lovgivning som fullt ut gjør oss i stand til å samarbeide med og yte assistanse til domstolen. Som ledd i forsoningsprosessen har Norge aktivt støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide aktivt for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold slik at den kan få fullført sitt mandat innen rimelig tid.

2.13 Afghanistan-spørsmålet

(Dagsordenspunkt 28)

Bakgrunn

Okkupasjon og borgerkrig har avløst hverandre i Afghanistan siden slutten av 70-årene. Fra 1996 styrte den sterkt konservative islamske Taliban-bevegelsen. Lederne i bevegelsen hadde nære forbindelser til Osama bin Laden og hans organisasjon al-Qaida. Da det ble funnet bevis for at al-Qaida sto bak attentatene i USA 11. september 2001, ble Afghanistan gjenstand for verdens oppmerksomhet. De allierte, ledet av USA og med mandat fra Sikkerhetsrådet, bombet Talibans og al-Qaidas baser. Taliban-regimet falt i november 2001. I henhold til en avtale som ble undertegnet i Bonn i desember samme år mellom diverse afghanske grupperinger og under FNs ledelse, ble det innsatt en interimadministrasjon under ledelse av Hamid Karzai. Under et ekstraordinært Loya Jirga (Storråd) i juni 2002 ble Karzai valgt til president, og en overgangsregjering (Afghanistan Transitional Authority – ATA) ble utnevnt. At Karzai ble valgt av Storrådet, ga ham større legitimitet som landets leder.

Afghanistan står for om lag 80 prosent av verdensproduksjonen av opium. Opium er en viktig inntektskilde for krigsherrene, og forsøkene på å begrense produksjonen møter sterk lokal motstand.

Gjennom flere år har det vært en meget alvorlig menneskerettighetssituasjon i Afghanistan, særlig med hensyn til jenters og kvinners rettigheter. Omfanget av overgrepene er riktignok blitt mindre etter Taliban-regimets fall. Kvinner kan i utgangspunktet ta lønnet arbeid, og jenter tillates å gå på skole, men det er store forskjeller mellom situasjonen for kvinner i byene, primært Kabul, og situasjonen for kvinner på landsbygda.

Den aktuelle situasjonen

Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan utgjør en betydelig trussel mot en fortsatt positiv utvikling i landet. Krigsherrene ønsker ingen sterk sentralregjering. Arbeidet på sikkerhetssektoren som omfatter oppbygging av en nasjonal hær og et sivilt politi, reform av justissektoren og demobilisering av væpnede grupper, er en sentral oppgave for overgangsregjeringen. Samtidig fortsetter krigshandlingene mot gjenværende Taliban- og al-

Qaida-elementer. En mindre internasjonal sikkerhetsstyrke, ISAF, bistår med å trygge sikkerheten i Kabul-området. En viss normalisering er oppnådd, men problemene er mange, og stabiliteten er skjør. Afghansk økonomi, med unntak av opiumsproduksjonen, er fortsatt nesten fullstendig utradert. Den humanitære situasjonen er gradvis blitt forbedret, men det er store udekkede behov. Overgangsregjeringen både ønsker og tar ansvar for humanitære aktiviteter og gjenoppbyggingen av landet i nært samarbeid med FN og giversamfunnet. Den la fram sitt første nasjonalbudsjett i Kabul i mars 2003. I henhold til tidsplanen i Bonn-avtalen er det nedsatt en grunnlovskommisjon, en menneskerettighetskommisjon og en kommisjon for reform av justissektoren. Overgangsregjeringen skal forberede en grunnlovgivende forsamling i oktober 2003 og avholde frie valg i samarbeid med FN medio 2004.

Norges holdning

Etter 11. september 2001 har norsk bistand til Afghanistan holdt seg på et høyt nivå. I 2002 ga Norge 350 millioner kroner. Norge hadde da formannskapet i den bistandskoordinerende gruppen, Støttegruppen for Afghanistan (ASG). Forpliktelsen for 2003 er 375 millioner kroner. Midlene fordeles på humanitær hjelp og gjenoppbyggingsaktiviteter i henhold til prioriteringer i det afghanske utviklingsbudsjettet. Fra norsk side har man understreket betydningen av afghansk eierskap til gjenoppbyggingsprosessen. Norge har også lagt vekt på at ansvaret for koordinering av bistanden blir ledet av afghanske myndigheter, slik det har vært i 2003. Norge har videre framholdt betydningen av FNs integrerte innsats, som skjer i nært samarbeid med afghanske myndigheter. I tillegg er Norge opptatt av at sikkerhetssituasjonen stabiliseres som en forutsetning for at gjenoppbyggingen av landet skal lykkes. Også her må overgangsregjeringen ta hovedansvaret, igjen i nært samarbeid med det internasjonale samfunnet. Norske styrker deltar i operasjonene mot Taliban og al-Qaida samtidig som Norge bidrar til ISAF-styrkene med en sivil-militær enhet. Norge støtter fullt ut fredsprosessen slik den er formulert i Bonn-avtalen. Den norske overgangsbistanden til Afghanistan har som mål å bidra til fred og en bærekraftig utvikling der fattigdomsbekjempelse står sentralt. Fra norsk side vil man støtte opp om forberedelsene til frie og demokratiske valg og arbeidet for å styrke menneskerettighetssituasjonen i landet, her-

under kvinners og barns rettigheter. Norge har et langsiktig perspektiv på sitt engasjement i Afghanistan og har påpekt viktigheten av at FN og det internasjonale giversamfunnet følger opp sine løfter og ikke mister fokus på Afghanistan. En norsk ambassade, underlagt ambassadøren i Islamabad, ble opprettet i Kabul i 2001.

2.14 Situasjonen i Mellom-Amerika

(Dagsordenspunkt 26)

Bakgrunn

Med inngåelsen av fredsavtalene i Guatemala i desember 1996 ble den siste og mest langvarige konflikten i Mellom-Amerika brakt til opphør. FN-sendelaget MINUGUA ble opprettet for å overvåke gjennomføringen av fredsavtaleverket. Etter en vellykket demobilisering av de stridende ble MINUGUAs militære komponent avviklet. MINUGUAs mandat ble under den 57. generalforsamlingen forlenget fram til 31. desember 2003.

Fredsavtaleverket i Guatemala er uten tvil det mest omfattende i sitt slag i regionen. Mens selve de krigsavsluttende delene ble gjennomført tilfredsstillende, gjenstår ennå mye angående de delene av avtaleverket som gjelder sosioøkonomiske spørsmål og urfolks rettigheter.

Den aktuelle situasjonen

Det er nå fred i hele regionen. De siste årene har Generalforsamlingens behandling av situasjonen i Mellom-Amerika hatt som formål å støtte opp under oppfølgingen av fredsavtalene og demokratiseringsprosessene med særlig vekt på Guatemala.

Norges holdning

Det var hovedsakelig økonomiske og sosiale årsaker som lå til grunn for konfliktene i Mellom-Amerika. Bistand fra FN og aktiv medvirkning fra det internasjonale samfunnet, herunder Norge, bidro i stor grad til å bringe de væpnede konfliktene til opphør. I dag er Norge aktivt med i konsolideringsarbeidet som foregår for å sikre gjennomføringen av de fredsavtalene som er inngått. I Guatemala er det gitt politisk så vel som finansiell

støtte til gjennomføringen av både selve forhandlingsprosessen og fredsavtalene. I perioden 1997–2000 utgjorde norsk bistand til Guatemala om lag NOK 100 millioner pr. år, mens plantallene nå er ca. NOK 80 millioner pr. år. Over regionbevilgningen for Mellom-Amerika yter Norge også bistand til Nicaragua og til regionale prosjekter som kommer flere av landene til gode.

2.15 USAs embargo mot Cuba

(Dagsordenspunkt 30)

Bakgrunn

USAs handelsrestriksjoner mot Cuba ble innført allerede på 60-tallet. Etter at bistanden fra og handelen med det tidligere Sovjetunionen falt bort, ble den økonomiske situasjonen sterkt forverret. Begrensede markedsreformer ble gjennomført, uten at disse var ledsaget av politiske reformer. De amerikanske handelsrestriksjonene ble ytterligere skjerpet gjennom den såkalte Helms–Burton-loven i 1996. Loven kan også ramme tredjelandsselskaper som foretar investeringer på Cuba (i konfiskert amerikansk eiendom) eller videreselger amerikanske produkter til Cuba eller omvendt.

Handelsrestriksjonene er tidvis blitt myket noe opp, blant annet med tillatelse til charterflyginger. Etter store orkanskader på Cuba høsten 2001 tillot Bush-administrasjonen at Cuba fikk kjøpe landbruksprodukter i USA.

Den aktuelle situasjonen

Det har ikke skjedd noen vesentlig endring i forholdet mellom USA og Cuba etter at Bush-administrasjonen overtok. Handelsrestriksjonene opprettholdes, men også denne administrasjonen har, i likhet med den forrige, suspendert enkelte deler av Helms–Burton-loven som rammer tredjeland. De fleste andre land i Amerika og Europa, herunder Norge, har normale kommersielle og diplomatiske forbindelser med Cuba. Dette reflekteres også i avstemningsresultatet over resolusjonen om opphevelsen av USAs embargo. Under den 57. generalforsamlingen var stemmetallene 173 for, 4 mot og 3 avståelser.

I offisiell cubansk språkbruk er det de amerikanske handelsrestriksjonene som er årsaken til Cubas problemer. Menneskerettighetssituasjonen

er ikke vesentlig forbedret, og Cuba er fortsatt gjenstand for behandling i FNs menneskerettighetskommisjon.

Norges holdning

Norge anser på prinsipielt grunnlag at det bør skilles mellom sanksjoner som er vedtatt av det internasjonale samfunnet gjennom FN, og ensidige straffetiltak fra individuelle stater. Siden 1993 har Norge derfor stemt for resolusjonen i FN som tar avstand fra den amerikanske embargoen overfor Cuba. Norge tar imidlertid avstand fra bruddene på menneskerettighetene og mangelen på demokrati på Cuba, og støtter derfor resolusjoner i FNs organer som kritiserer dette. Norge er samtidig av den oppfatning at veien til reformer går gjennom kontakt og samarbeid med cubanerne og ikke gjennom isolasjon. Norge har i noen år hatt en dialog om menneskerettigheter, men denne ble suspendert fra cubansk side i 2000. Norge har i 2003 skarpt påtalt overfor cubanske myndigheter de bruddene på menneskerettighetene som ble begått i forbindelse med massearrestasjoner av opposisjonelle og henrettelsene av tre båtkaprere etter en summarisk rettergang uten appellmuligheter. Norge gjenåpnet sin ambassade i Havanna i 2001.

2.16 Kypros-spørsmålet

(Dagsordenspunkt 31)

Bakgrunn

Kypros var inntil 1960 en britisk koloni. Øya ble erklært selvstendig republikk i august 1960 med Storbritannia, Hellas og Tyrkia som garantister. Det ble utarbeidet en grunnlov som skulle sikre proporsjonal representasjon for den tyrkisk-kypriotiske og den gresk-kypriotiske befolkningen. En rekke sammenstøt og kamphandlinger mellom de gresk- og tyrkisk-kypriotiske befolkningsgruppene fant sted på Kypros i lang tid før og etter selvstendigheten. Greske, tyrkiske og britiske styrker ble utstasjonert, men sammenstøtene mellom befolkningsgruppene vedvarte. Urolighetene tilspisset seg i 1963, og som en respons på dette opprettet FNs sikkerhetsråd en fredsbevarende styrke (UNFICYP) på ca. 7 000 personer. Denne styrken er fremdeles til stede, og dens mandat fornyes av FNs sikkerhetsråd hver sjette måned. Generalsekretæren oppnevnte samtidig en person-

lig representant for å mekle mellom folkegruppene. Etter gjentatte overgrep mot den tyrkisk-kypriotiske befolkningen og et mislykket greskledet kupp i 1974 intervenerte Tyrkia og okkuperte den nordlige delen av øya. I 1983 ble «The Turkish Republic of Northern Cyprus» (TRNC) offisielt erklært som selvstendig stat. Republikken er ikke internasjonalt anerkjent, unntatt av Tyrkia. FNs sikkerhetsråd tok sterk avstand fra forsøket på statsdannelse.

I perioden fra 1963 og framover har det funnet sted en lang serie med drøftelser mellom partene under FNs ledelse, men uten framdrift. Ved siden av FN har USA og Storbritannia vært aktive i meklingsprosessen. Hellas og Tyrkia spiller avgjørende roller i forhold til en eventuell løsning. De mest sentrale spørsmålene i Kypros-konflikten er de forfatningsmessige og territoriale spørsmålene. De berører i første rekke sikkerhetsgarantier, eiendomsrett, flyktningproblemet og uenighet knyttet til den utøvende føderale myndigheten. En løsning på Kypros-konflikten må være en som også Tyrkia og Hellas kan akseptere.

FNs spesialutsending førte samtaler med partene i 1994 og senere i 1997 uten at det kom til reelle forhandlinger. Årsaken til at man ikke lyktes med forhandlingene i 1997, var at EU besluttet å innlede medlemskapsforhandlinger med Kypros uten å sette døren på gløtt for et framtidig tyrkisk EU-medlemskap. Reaksjonen fra tyrkisk-kypriotisk side var å innføre forbud mot bikommunale aktiviteter på Kypros.

EUs beslutning om å gi Tyrkia kandidatstatus under toppmøtet i Helsingfors i desember 1999 ga nytt håp om en løsning på Kypros-spørsmålet. Tilnærmingen mellom Hellas og Tyrkia som hadde skutt fart i løpet av sommeren og høsten samme året, styrket inntrykket av optimisme i regionen. Som en følge av den positive utviklingen lyktes det FNs generalsekretær å komme i gang med tilretteleggende samtaler (proximity talks) fra og med årsskiftet 1999–2000.

I desember 2001 møttes partene til direkte samtaler. Etter dette møtet aksepterte partene en invitasjon fra FNs generalsekretær om å fortsette samtalene i 2002. I midten av januar 2002 innledet partene sine samtaler, og det ble lagt opp til fem ulike forhandlingsrunder. I november 2002 la Generalsekretæren fram en fredsplan som grunnlag for videre forhandlinger. Det ble ført samtaler med partene fram til 10. mars 2003, da forhandlingene brøt sammen i Haag.

Den aktuelle situasjonen

Ved avslutningen av tiltredelsesforhandlingene mellom EU og bl.a. Republikken Kypros (den sørlige delen av øya) i desember 2002 ble det fra EUs side konkludert med at Republikken Kypros formelt ville kunne tiltre EU 1. mai 2004. EU er imidlertid rede til, dersom de to partene på øya blir enige om en løsning på Kypros-spørsmålet, å ta opp et *samlet* Kypros pr. 1. mai 2004. Tiltredelsestraktaten, som ble undertegnet i april 2003, åpner også for at et samlet Kypros kan bli medlem av EU på et senere tidspunkt.

Det knyttet seg store forventninger til fredssamtalene som ble holdt i Haag i mars. Det var derfor en stor skuffelse da det ble klart at partene i konflikten ikke var rede til å godta FNs fredsplan. Partene skal ha vært nærmere en løsning enn noen gang tidligere, men i siste instans lyktes man ikke i å få partene til å enes om en løsning. Den tyrkisk-kypriotiske lederen, Denktash, fikk mye av skylden for at forhandlingene brøt sammen. I tiden før forhandlingene i Haag var det flere demonstrasjoner på nord-Kypros der tyrkisk-kypriotene krevde at Denktash fant en løsning på konflikten. Det var i stor grad gresk-kypriotenes kommende EU-medlemskap som gjorde at tyrkisk-kypriotene krevde en løsning.

10. april la FNs generalsekretær fram en rapport til Sikkerhetsrådet om forholdene rundt Kypros-forhandlingene. Det framgår av rapporten at Generalsekretæren ikke planlegger å engasjere seg i nye forhandlinger med mindre det foreligger klar politisk vilje hos partene til å komme til enighet om en løsning innen et bestemt tidspunkt, samt at partene forplikter seg til å holde folkeavstemning om løsningsforslaget.

Nokså overraskende besluttet tyrkisk-kypriotiske myndigheter 23. april d.a. å åpne portene langs delelinjen til den sørlige delen av øya. En stor del av befolkningen har passert delelinjen for å besøke den andre siden. Fra flere hold har det imidlertid vært understreket at åpning av delelinjen ikke erstatter behovet for en fredsavtale.

Norges holdning

Utgangspunktet for den norske holdningen til konflikten er anerkjennelsen av Kypros' suverenitet, uavhengighet og territorielle integritet. Norge støtter Generalsekretærens bestrebelser for å få i stand en varig løsning på problemene som begge folkegruppene kan godta. En løsning

må baseres på begge parters rettigheter. Norge har tatt avstand fra forsøkene på å opprette en egen tyrkisk-kypriotisk stat. For øvrig har man oppfordret partene til å søke en forhandlingsløsning og ikke foreta seg noe som kan gjøre prosessen vanskeligere.

Norge støtter tillitskapende tiltak mellom de to folkegruppene på Kypros både økonomisk og praktisk, og ser nødvendigheten av en åpen og aktiv dialog. Som et tillitskapende tiltak arbeider blant annet Institutt for fredsforskning (PRIO) med å legge til rette for at representanter fra det sivile samfunnet i de to delene av øya kan møtes og utvikle felles prosjekter og større forståelse. Det legges vekt på fortsatt engasjement gjennom PRIOs tilstedeværelse og tilrettelegging av folk-til-folk-kontakt med sikte på konkrete, tillitskapende prosjekter.

2.17 HIV/AIDS

(Dagsordenspunkt 48)

Bakgrunn

AIDS-epidemien representerer en global katastrofe som truer med å undergrave resultatene av mange års utviklingsarbeid. 42 millioner mennesker var smittet ved utgangen av 2001, og antall smittede fortsetter å øke. FN har estimert at over 13 millioner barn er blitt foreldreløse på grunn av AIDS. Unge kvinner er spesielt utsatt, og landene sør for Sahara er hardest rammet. Over 6000 afrikanere dør hver dag av AIDS. Men også Asia og andre deler av verden rammes med økende kraft. Øst-Europa er det området i verden hvor HIV-smitten øker raskest. Rapporter fra FNs AIDS-program UNAIDS tegner et dystert bilde av situasjonen globalt, og man regner med at situasjonen fremdeles vil forverres før den eventuelt kan snu. En mye større internasjonal innsats er imidlertid påkrevd dersom man skal kunne klare å stoppe og reversere epidemien.

HIV/AIDS er et globalt problem som angår alle land. Derfor står HIV/AIDS løpende på sakslisten i FN og i andre internasjonale organisasjoner. HIV/AIDS og andre sykdommer som truer menneskeheten, omfattes av et eget tusenårsmål (tusenårsmål nr. 6). Men sykdommen har så dramatisk innvirkning på samfunnet at heller ikke andre mål for å utrydde fattigdommen vil kunne nås dersom epidemien ikke bringes under kontroll.

Den aktuelle situasjonen

Det er nå et bredt engasjement i kampen mot HIV/AIDS. Et vendepunkt i denne kampen var spesialsesjonen om HIV/AIDS som ble avholdt i juni 2001. Der ble det vedtatt en politisk erklæring der verdenssamfunnet satte seg konkrete mål for hva som må gjøres på en rekke områder for å bekjempe AIDS-epidemien. Fristen for de første tidsbestemte målene er satt til 2003. Medlemslandene vil under Generalforsamlingen i år diskutere nettopp status i oppfølgingen av disse målene, og i denne forbindelse er det planlagt et eget høynivåmøte umiddelbart etter generaldebatten. Parallelt med dette møtet vil det arrangeres en paneldiskusjon hvor man diskuterer hvordan verdenssamfunnet nå skal bevege seg fra politikk til praksis, hva man har lært og hva som fungerer. Det er lagt opp til at det sivile samfunnet skal være godt representert under diskusjonen.

Før Generalforsamlingen i fjor la Generalsekretæren fram en rapport om oppfølgingen av spesialsesjonen. Grunnlaget for rapporten var en spørreundersøkelse som ble distribuert til medlemslandene, og undersøkelsen viser at selv om erklæringen er et viktig rammeverk for handling, er ikke innsatsen på landnivå god nok. HIV/AIDS er fremdeles ikke i tilfredsstillende grad sett på som noe som krever løsninger som går på tvers av samfunnssektorer, og mange av HIV/AIDS-tiltakene iverksettes fremdeles som mindre prosjekter. Det er nå nødvendig å gå fra pilotprosjekter til prosjekter i større skala som er tuftet på erfaringer om hva som fungerer effektivt. Det må sies at det finnes lyspunkter i den internasjonale bekjempelsen av HIV/AIDS. Forståelse for alvoret i HIV/AIDS-epidemien synes å ha nådd helt til toppledelsen i de fleste land, privat sektor er blitt mer engasjert og ressursmobiliseringen har økt. Dette er likevel ikke nok. Bare en tredjedel av de ressursene som er nødvendige, er gjort tilgjengelige for å bekjempe HIV/AIDS.

Norges holdning

Kampen mot HIV/AIDS har topp prioritet innenfor norsk utviklingspolitikk. Norge er en stor bidragsyter til den internasjonale bekjempelsen av HIV/AIDS, blant annet gjennom UNAIDS og Det globale fondet for bekjempelse av AIDS, tuberkulose og malaria (GFATM).

Norge ønsker å bidra til at initiativer for å bekjempe AIDS, som

GFATM og UNAIDS, er fattigdomsorienterte. Det legges vekt på at nasjonalt eierskap til prosessene settes i høysetet. I 2002 ble en evaluering av UNAIDS lagt fram. En av anbefalingene fra denne evalueringen var at UNAIDS må styrke sin innsats på landnivå. Norge ønsker å bidra til at dette skal skje. UNAIDS må styrkes, blant annet for å bedre kunne bistå myndigheter i å inkludere hensynet til HIV/AIDS i nasjonale fattigdomsstrategier. Norge framhever også viktigheten av at UNAIDS, GFATM og andre aktører samordner seg og samarbeider med nasjonale myndigheter for å få til en mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene.

Foreløpig er utdanning og informasjon den eneste «vaksinen» vi kjenner til i HIV/AIDS-sammenheng. Altfor mange mennesker lider og dør fordi de ikke har kunnskap om hvordan de kan beskytte seg selv. Manglende kunnskap bunner blant annet i at sykdommen er tabubelagt. Tabuer gjør at vilkårene for opplysning og informasjon blir dårligere og at stigmatisering og diskriminering av HIV/AIDS-smittede undergraver og vanskeliggjør forebyggingsprogrammer. For å bryte ned stigma og forneklelse må organisasjoner og personer som selv lever med sykdommen, involveres helt og fullt i arbeidet med forebygging.

Forebygging må fremdeles være hovedstrategien i bekjempelsen av HIV/AIDS. Samtidig er tilgang til medisiner og behandling et helt legitimt krav. Forebyggingsprogrammer vil trolig også fungere bedre om behandling blir gjort tilgjengelig. Vi må derfor jobbe for å finne en løsning på hvordan fattige land skal kunne få tilgang til medisiner. I denne sammenhengen er det viktig at de fattige landene får bygd ut sine helsesystemer. Det er også helt nødvendig at vi kan finne løsninger innenfor WTO som gjør at fattige land får tilgang til billigere AIDS-medisiner.

2.18 Oppfølging av Tusenårserklæringen

(Dagsordenspunkt 61)

Bakgrunn

Generalforsamlingens tusenårsforsamling vedtok høsten 2000 Tusenårserklæringen, som forplikter alle medlemsland til samlet innsats for å bekjempe fattigdom. Tusenårsmålene er tallfestet med utgangspunkt i situasjonen i 1990. På sikt er målet å utrydde ekstrem fattigdom og sult.

Foreløpige mål er at andelen av jordens befolkning som lever på under én dollar pr. dag, og andelen som sulter, skal være halvert innen år 2015. Videre skal grunnskoleutdanning for alle gutter og jenter sikres innen 2015. Dødeligheten blant barn under fem år skal reduseres med to tredjedeler, og mødredødeligheten med tre fjerdedeler innen 2015. Spredningen av HIV/AIDS, malaria og andre sykdommer som truer menneskeheten, skal stoppes innen 2015. Andre mål, som ikke er tidfestet, er å sikre miljømessig bærekraftig utvikling, fremme likestilling og styrke kvinners stilling og utvikle et globalt partnerskap for utvikling.

I erklæringen fra Tusenårsforsamlingen ble det også vist til utfordringer knyttet til fred og nedrustning, menneskerettigheter og godt styresett. Dette er faktorer som har stor betydning for fattige menneskers livssituasjon.

Den aktuelle situasjonen

For flere av tusenårsmålene kan vi konstatere framgang det siste tiåret, særlig når det gjelder bekjempelsen av ekstrem fattigdom. Minst framgang har det vært for de målene som spesifikt er knyttet til barns og kvinners situasjon. Dette viser at deres livssituasjon og rettigheter ikke er høyt nok prioritert i mange land. Innsatsen for å sikre økede rettigheter for disse gruppene er derfor særlig viktig framover om tusenårsmålene skal nås.

Flere forhold, blant annet økonomiske kriser og nedgangskonjunkturer, kan virke hemmende på arbeidet med å nå tusenårsmålene. Væpnede konflikter, HIV/AIDS og naturkatastrofer er andre trusler som kan rive bort livsgrunnlaget for de fattige.

Viljen hos utviklingslandenes myndigheter til å fremme utvikling og sikre de fattiges menneskerettigheter er avgjørende for muligheten til å nå tusenårsmålene. Det internasjonale samfunnets rolle i denne sammenhengen er å føre en dialog der disse rettighetene markeres, og å bidra med faglig bistand for å gjøre det mulig å realisere dem. De rike landene må også sikre de fattige del i globale goder som blant annet markedsadgang, og de må generelt støtte opp under landenes egen innsats med finansiell og faglig bistand.

Muligheten for å nå målene varierer i ulike deler av verden. Størst er utfordringene i Afrika sør for Sahara, hvor andelen av ekstremt fattige økte med 20 prosent mellom 1990 og 1996, og hvor kvinner utgjør en bety-

delig andel av disse. Den økonomiske veksten her overstiger knapt befolkningsveksten og er dermed ikke tilstrekkelig til å bidra til økt velferd for befolkningen.

Den første rapporten for gjennomføringen av tusenårsmålene ble framlagt av generalsekretær Annan under den 57. generalforsamlingen. Rapporten er til dels nedslående lesning, og Generalsekretæren advarte om at vi er i ferd med å bli hengende etter i måloppnåelsen. Ifølge Generalsekretæren er utviklingen sprikende. Graden av måloppnåelse varierer sterkt mellom land og regioner og innad mellom de enkelte tusenårsmålene. Selvsagt er vi foreløpig kun i en tidlig fase av prosessen, men Generalsekretæren advarte om at det vil bli vanskelig å nå tusenårsmålene dersom den nåværende trenden ikke snus. Annan uttrykte også bekymring over at også arbeidet med å nå de bredere og mer prinsipielle målsettingene i Tusenårserklæringen viser liten framgang. Dette dreier seg om sentrale mål som menneskerettigheter, demokratiutvikling, godt styresett og konfliktløsning. En ytterligere bekymring som ble nevnt, er at tiltak for å imøtekomme Afrikas særlige behov er blitt hengende etter.

Det ble lagt vekt på at det fortsatt er mulig å nå de konkrete målsettingene innen tidsfristene, men at dette vil kreve økede ressurser til utviklingsformål internasjonalt. Godt styresett er også nødvendig. Det internasjonale utviklingsapparatet, representert av både multi- og bilaterale bidragsytere, må dessuten sikre at samarbeidet tuftes på nasjonale fattigdomsstrategier i mottakerlandene. Bare på denne måten sikrer man både nasjonalt eierskap og en helhetlig tilnærming.

Generalsekretæren har satt i gang en «tusenårskampanje» for å gjøre tusenårsmålene bedre kjent over hele verden og i alle miljøer. Han vil på den måten sikre at de er fokusert både på lokale og globale tiltak. Til å drive denne kampanjen har han utnevnt Evelin Herfkens, den tidligere nederlandske utviklingsministeren. Hun er særlig opptatt av nasjonalt eierskap i oppfølgingen av tusenårsmålene. Det skal utarbeides nasjonale rapporter om framdriften i arbeidet med tusenårsmålene som et ledd i tusenårskampanjen. Fra norsk side gir vi både finansiell og praktisk støtte til denne kampanjen.

Norges holdning

Oppfølging av tusenårsmålene danner grunnlaget for alt norsk utviklingssamarbeid. Regjeringens handlingsplan for bekjempelse av fattigdom i sør mot 2015 forteller hvordan vi skal bidra til å realisere målene. De fleste spørsmålene som behandles i handlingsplanen, er viktige i forhold til å realisere disse målene. To generelle momenter kan nevnes spesielt:

Planen skal sikre at norsk bistand og utviklingspolitisk innsats er i overensstemmelse med prioriteringene i samarbeidslandenes fattigdomsstrategier. Unntaket er kortsiktige bistandsinnsatser iverksatt for å bidra til å løse konflikter, lette overgangen til en normal situasjon etter en konflikt eller krisesituasjon, eller ut fra andre særskilte overveielser. Vi vil også legge vekt på at FNs utviklingsorganisasjoner og -fond, de internasjonale finansinstitusjonene og andre organer på den internasjonale utviklingsarenaen faktisk etterlever tusenårsmålene og prinsippene for fattigdomsbekjempelse.

2.19 Oppfølging av Spesialsesjonen om barn

(Dagsordenspunkt 42)

Bakgrunn

FNs spesialsesjon om barn ble holdt i New York 8.–10. mai 2002. Den var opprinnelig planlagt avholdt i september 2001, men ble utsatt til 2002 grunnet terrorangrepet 11. september. Selve Spesialsesjonen var svært vellykket – ikke minst grunnet aktiv deltakelse fra barn og unge. Ca. 300 barnedelegater deltok i sesjonen, hvorav 216 representerte nasjonale delegasjoner. Norge hadde to barnedelegater med i den norske delegasjonen. For første gang talte barnedelegater i FNs generalforsamling. Et stort antall stats- og regjeringsledere var til stede ved toppmøtet.

Formålet med Spesialsesjonen om barn var å foreta en oppsummering av hva som er oppnådd siden Barnetoppmøtet i 1990, og å utarbeide framtidige prioriteringer for barn i det neste tiåret.

Spesialsesjonen var kulminasjonen på en forberedelsesprosess på nærmere to år. I løpet av denne perioden ble det holdt tre forberedende substanssesjoner i den forberedende komiteen for Spesialsesjonen. En rekke regionale og nasjonale konsultasjonsmøter der barns utvikling var på dags-

ordenen, ble avholdt. I tillegg ble det holdt en rekke mer eller mindre uformelle forhandlingsmøter i New York om sluttdokumentet «A World Fit for Children», som det ble fattet enighet om under Spesialsesjonen. Et klart resultat av disse omfattende forberedelsesprosessene er en styrket global forståelse av barns situasjon samt økt bevissthet om nødvendigheten av å iverksette effektive tiltak for å bedre barns utvikling og oppvekstvilkår.

Fra norsk side deltok både regjeringen og en rekke frivillige organisasjoner aktivt i de internasjonale prosessene samt i den lange forhandlingsprosessen om sluttdokumentet. Det ble holdt jevnlige konsultasjonsmøter mellom de berørte departementene og frivillige organisasjoner.

Som grunnlag for Spesialsesjonen utarbeidet FNs generalsekretær Kofi Annan rapporten «We the Children», som er en oppsummering av resultater og erfaringer i løpet av 1990-tallet, jf. vedlagt utdrag. Rapporten viser at det er gjort framgang på en rekke områder: Barnedødeligheten er redusert, det er gjort store framskritt mot utryddelse av polio, det er blitt færre dødsfall grunnet diaré, flere barn går på skole, mye av saltet folk bruker, er blitt jodifisert, osv. De fleste målene fra Barnetoppmøtet er likevel ikke nådd. Ifølge Generalsekretæren er ikke grunnen at målene var for ambisiøse, men at det ble satset for lite ressurser, både hos utviklingslandene selv og giverland. I tillegg har væpnede konflikter, HIV/AIDS-epidemien og kronisk fattigdom hatt alvorlige konsekvenser. Generalsekretærens rapport dannet et godt rammeverk for Spesialsesjonen og bidro til at det ble fokusert på resultater og betydningen av konkret oppfølging av mål og forpliktelser.

Den aktuelle situasjonen

Etter lange og til dels vanskelige forhandlinger ble det oppnådd enighet om sluttdokumentet «A World Fit for Children». Dokumentet inkluderer en erklæring og en handlingsplan med 21 klart definerte mål innenfor helse, utdanning, HIV/AIDS og beskyttelse av barn mot misbruk, utnytting og vold, jf. vedlegg. Målene reflekterer i stor grad vedtak fra tidligere konferanser. Tidsrammen for målene er satt til 2005 og 2010 som skritt på veien mot tusenårsmålene i 2015.

Sluttdokumentet er blitt en svært omfattende politisk agenda for barn. I forhold til handlingsplanen fra 1990 er det lagt mye større vekt på barn i krig, seksuell utnytting av barn, barnearbeid, HIV/AIDS, utdanning og

småbarnsalderen. Tekstforhandlingene vedrørende barns rettigheter, unges reproduktive helse, familien og dødsstraff for mindreårige var spesielt vanskelige.

Rettighetsperspektivet er mindre framhevet enn ønsket hva angår en helhetlig forankring av sluttdokumentet til Barnekonvensjonen. Enkelte stater, spesielt USA, søkte å unngå forpliktelser som de følte var uforenlige med nasjonal lovgivning. Dokumentet er likevel mye mer preget av rettighetstenkning, ulikheter og diskriminering enn 1990-planen.

Avsnittene om unges reproduktive helse er særlig svake. Teksten vedrørende unges reproduktive helse er samlet sett lite konkret og framhever ikke betydningen av helsetjenester eller familieplanlegging. Det er også lagt vekt på lands reservasjoner ut fra kulturelle forhold (Beijing og Kairo) for å dekke opp nødvendige tiltak. Etter at sluttdokumentet var vedtatt i plenum, holdt USA og flere latinamerikanske land stemmeforklaringer der de framholdt at dokumentet etter deres syn ikke omfattet abort.

Teksten vedrørende HIV/AIDS er identisk med teksten som ble utarbeidet under FNs spesialsesjon om HIV/AIDS i juni 2001. For øvrig ble paragrafen om familien, som var svært kontroversiell, akseptert med en erkjennelse av at det finnes ulike former for familie. Sluttdokumentet fikk til slutt med en fordømmelse av dødsstraff for barn, men formuleringen gir et smutthull for land som USA. Forsøk på å få inn referanser til konferansen Finansiering av utvikling i Monterrey i sluttdokumentet lyktes ikke pga. motstand mot krav om godt styresett i mottakerlandene som forutsetning for bistand.

Oppfølging av Spesialsesjonen ble behandlet under operasjonelle aktiviteter i 2. komité under fjorårets generalforsamling. Det ble vedtatt en resolusjon om barns rettigheter og oppfølging av Spesialsesjonen om barn (for informasjon om oppfølging av Barnekonvensjonen og barns rettigheter, se tekst under 3. komité om «Fremme av barns rettigheter»). Resolusjonen oppfordrer medlemslandene til å følge opp og implementere målene fra Spesialsesjonen og handlingsplanen «A World Fit for Children», og understreker at barn bør inkluderes i prosessen med å gjennomføre handlingsplanen. Videre understrekes FN-systemets rolle i ivaretakelsen av barns rettigheter og gjennomføringen av handlingsplanen. Generalsekretæren skal legge fram en rapport om oppfølging og implementering av handlingsplanen på kommende generalforsamling. Rapporten skal identifisere problemer og begrensninger knyttet til gjennomføring av handlings-

planen, og komme med anbefalinger om nødvendige tiltak for gjennomføring av handlingsplanen.

Norges holdning

Fra norsk side har man vært opptatt av å utarbeide en global handlingsplan som ivaretar rettighetene til alle barn, men man har poengtert at barn som lever i spesielt vanskelige situasjoner, må gis særskilt oppmerksomhet. Dette inkluderer barn som rammes av konflikthandlinger, barn i flyktningsituasjoner, barn som utnyttes gjennom arbeid og prostitusjon, og barn som utsettes for seksuell vold og handel. For disse kreves det spesiell innsats. Det var viktig for regjeringen at Spesialsesjonen bidro til å styrke rettighetene og gjennomføringen av dem i praksis.

Fattigdom er den største utfordringen og årsaken til at barns rettigheter krenkes rundt om i verden. Norge har framhevet at for å bidra til effektiv fattigdomsbekjempelse må barna være i fokus. Det er viktig å erkjenne at de er en ressurs som må beskyttes og utvikles. Videre har man fra norsk side vært opptatt av at verdenssamfunnet bidrar med tilstrekkelige ressurser for å sikre en konkret oppfølging av handlingsplanen «A World Fit for Children». Det er vesentlig å investere i grunnleggende sosiale tjenester, inkludert helse og utdanning. Norge vil i løpet av året utvikle en strategi for barn i utviklingssamarbeid som bygger på handlingsplanen.

III Saker som behandles i 1. komité

3.1 Nedrustning og rustningskontroll

(Dagsordenspunkt 63–83)

3.1.1 Kjernevåpenspørsmål

Bakgrunn

Det er viktig at kjernefysisk rustningskontroll og nedrustning og arbeidet for å forhindre spredning av kjernefysiske våpen ikke behandles som separate prosesser, men ses i sammenheng. For at arbeidet med å motvirke spredning av kjernevåpen skal lykkes, er det nødvendig med framgang i arbeidet for å redusere kjernevåpnenes politiske og militære rolle i internasjonal politikk. Det er derfor viktig at eksisterende rustningskontroll- og nedrustningsavtaler gjennomføres, og at kjernevåpenstatene fortsatt viser konkret vilje til kjernevåpennedrustning.

Under tilsynskonferansen for Ikke-spredningsavtalen (NPT) i 2000 ble man enig om et handlingsprogram med 13 konkrete tiltak for kjernefysisk nedrustning. Selv om noen framskritt er oppnådd, gjenstår det fortsatt mye når det gjelder gjennomføringen av handlingsprogrammet. Arbeidet i 1. komité under FNs 56. generalforsamling høsten 2001 var sterkt preget av sjokket over terrorangrepet på USA 11. september 2001. Under fjorårets 57. generalforsamling kom de tradisjonelle motsetningsforholdene i 1. komité fram igjen.

Ny Agenda-resolusjonen om kjernefysisk nedrustning falt i år tilbake til mønsteret fra 1998–1999 med en generell negativ grunntone, og klarte derfor ikke å samle bred støtte.

Den aktuelle situasjonen

Kjernevåpenspørsmål, nedrustnings- og ikke-spredningsproblematikk antas å komme i fokus også under den 58. generalforsamlingen. Dette skyldes ikke minst de nye sikkerhetsutfordringene man står overfor, som kampen mot internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler. Manglende etterlevelse av internasjonale

avtaler er et voksende og alvorlig problem. Nord-Koreas erklæring om å trekke seg fra Ikke-spredningsavtalen for kjernevåpen (NPT) er en trussel mot ikke-spredningsregimet og kan skape en farlig presedens for andre land med tilsvarende ambisjoner. Irak-spørsmålet har bidratt til at det rettes stadig større oppmerksomhet mot å styrke det eksisterende rammeverket for verifikasjon og kontroll. Irak-spørsmålet har også tydeliggjort behovet for ytterligere tiltak for å sikre etterlevelse av de eksisterende internasjonale avtalene innenfor rustningskontroll, nedrustning og ikke-spredning. USAs rakettforsvarsplaner og oppsigelse av ABM-avtalen har bidratt til fornyet fokus på kjernevåpnenes rolle. Det ser ikke ut til at man kan forvente noen snarlig ratifikasjon av Prøvestansavtalen (CTBT) fra amerikansk side, noe som må til for at avtalen kan tre i kraft.

Den fortsatte stillstanden ved Nedrustningskonferansen i Genève (CD) er bekymringsfull, og vil kunne skade troverdigheten til det internasjonale nedrustningsarbeidet.

Norges holdning

Norge har i likhet med øvrige vestlige land understreket at det er kjernevåpenstatene selv som har hovedansvaret for å bygge ned sine kjernevåpenarsenaler. Fra norsk side finner man det ikke hensiktsmessig å legge slike forhandlinger til et multilateralt forum, da dette vil kunne redusere kjernevåpenstatenes ansvar og svekke det politiske presset på disse. Ikke-spredningsavtalen (NPT) og Prøvestansavtalen (CTBT) anses fra norsk side som sentrale deler av ikke-spredningsregimet og en forutsetning for en framtidig kjernevåpenfri verden.

Norge vil legge vekt på å følge opp forpliktelsene fra tilsynskonferansen for NPT i 2000, i første rekke handlingsplanen og de 13 konkrete tiltakene for kjernefysisk nedrustning. Under den 57. generalforsamlingen stemte Norge for en japansk resolusjon om kjernefysisk nedrustning. Vi var også medforslagsstiller til en resolusjon som anmodet Nedrustningskonferansen i Genève (CD) om å starte forhandlinger om produksjonsforbud for kjernefysisk spaltbart materiale som kan brukes til våpenformål. Norge var videre medforslagsstiller til en resolusjon som understreket betydningen av snarlig og betingelsesløs undertegnelse og ratifikasjon av Prøvestansavtalen for å sikre rask ikrafttredelse, og til USAs resolusjon om etterlevelse av internasjonale avtaler.

3.1.2 Biologiske og kjemiske våpen

Bakgrunn

Biologiske og kjemiske våpen er omfattet av egne konvensjoner. I 1972 ble det undertegnet en konvensjon med forbud mot utvikling, framstilling og lagring av biologiske våpen og toksinvåpen samt om tilintetgjørelse av disse. Denne trådte i kraft i 1975. Konvensjonen om forbud mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen (CWC) ble undertegnet i 1993 og trådte i kraft i 1997. Denne konvensjonen forplikter også til tilintetgjørelse av eksisterende kjemiske våpen. Det er lagt opp til omfattende verifikasjonsbestemmelser som innebærer løpende inspeksjoner og kontroll. Det er opprettet en egen organisasjon i Haag (OPCW) for gjennomføring av CWC.

Den aktuelle situasjonen

Biologivåpenkonvensjonen mangler mekanismer som kan kontrollere at avtalen blir overholdt. Partene i Biologivåpenkonvensjonen ga i 1994 mandat til en ad hoc-gruppe som skulle forhandle fram utkast til en verifikasjonsprotokoll for Konvensjonen. Under tilsynskonferansen for Konvensjonen høsten 2001 lyktes man ikke å bli enige om en slik protokoll, bl.a. på grunn av motstand fra USA. Tilsynskonferansen ble suspendert og gjenopptatt i november 2002. Partene ble da enige om å arbeide videre med andre tiltak som kan styrke arbeidet mot biologiske våpen, som for eksempel utbedring av eksportkontrollsamarbeid, ulike nasjonale kontroll- og lovgivningstiltak, informasjonsutveksling og andre tillitskapende tiltak.

Norges holdning

Norge har deltatt aktivt i forhandlingene om en verifikasjonsprotokoll til Biologivåpenkonvensjonen. Fra norsk side fortsetter man arbeidet for tiltak som kan bidra til at det kan føres effektiv kontroll med overholdelsen av Konvensjonens bestemmelser. De tiltakene man ble enig om under tilsynskonferansen høsten 2002, vil være viktige skritt i denne prosessen, men kan etter norsk syn ikke komme i stedet for en juridisk bindende protokoll til Konvensjonen.

Det ble kun én prosedyreresolusjon om BTWC under den 57. generalforsamlingen. Norge deltar aktivt i OPCW og gir dessuten bilateral økono-

misk støtte til enkeltprosjekter knyttet til gjennomføringen av Konvensjonen. Norge har bl.a. gitt nærmere 20 millioner kroner i støtte til et destruksjonsanlegg i Sjtsjutsje i Russland.

3.1.3 Håndvåpen

Bakgrunn

Grunnlaget for Norges arbeid med håndvåpenspørsmål i FN har vært at ulovlig handel med og ukontrollert spredning av slike våpen fører til en rekke uheldige forhold. Konflikter forsterkes og forlenges, fredsbestrebelser og utvikling undergraves, og alvorlige humanitære konsekvenser oppstår. Håndvåpenproblemet berører derfor FNs primære ansvar for og evne til effektiv opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet.

I lys av Norges engasjement samt håndvåpenproblemets omfang i mange av de konfliktene som dominerer FNs arbeid, la man i forberedelsen av Norges deltakelse i Sikkerhetsrådet vekt på at Rådet måtte sette håndvåpen på sin agenda.

Den aktuelle situasjonen

I juli 2003 vil FN avholde sin første oppfølgingskonferanse for å kartlegge gjennomføringen av den handlingsplanen som medlemslandene vedtok i 2001. Norge har lagt vekt på å støtte utviklingen av samarbeid mot illegal handel med håndvåpen internasjonalt, regionalt og nasjonalt. Gjennom dette arbeidet ønsker Norge å bidra til at FN sender et klart signal om hvor viktig kampen mot ulovlig handel med håndvåpen er for sikkerhet og utvikling, konfliktløsning og fredsbygging og bekjempelsen av internasjonal terrorisme og organisert kriminalitet.

Norsk støtte til arbeidet med å bekjempe ulovlig handel med håndvåpen har i gjennomsnitt vært 10–11 millioner kroner pr. år de siste årene. Norge tar sikte på å fortsatt delta aktivt i dette arbeidet.

Norges holdning

Norge har vært en pådriver for å sette håndvåpenproblemet på den internasjonale agendaen. Fra norsk side vil det bli lagt større vekt på å se ulovlig handel med håndvåpen i sammenheng med kampen mot fattigdom, terrorisme og organisert kriminalitet.

IV Saker som behandles i 2. komité

4.1 Handel og utvikling

(Dagsordenspunkt 93 a)

Bakgrunn

FNs konferanse for handel og utvikling, UNCTAD, ble opprettet i 1964 etter krav fra utviklingslandene, som ønsket en global forhandlingsarena som et alternativ til GATT (Generalavtalen om toll og handel). UNCTAD spilte en viktig rolle på 70-tallet i forhandlingene om en ny økonomisk verdensorden (NØV), men er nå mindre synlig i forhold til andre internasjonale organisasjoner som WTO (Verdens handelsorganisasjon) og Bretton Woods-institusjonene. Siden 1992 har man arbeidet for å reformere og effektivisere UNCTADs arbeidsmetoder og gjøre organisasjonenes arbeid mer relevant i forhold til den aktuelle utviklingsdagsordenen. Noen forbedringer er gjort, men fortsatt sliter organisasjonen med et tungrodd sekretariat og manglende prioriteringer i sitt arbeid.

UNCTADs neste konferanse, UNCTAD XI, skal arrangeres i Brasil i juni 2004. Organisasjonens rolle som forum for analyse og mellomstatlig dialog (konsensusbygging) ventes å bli bekreftet og videreutviklet på det brede handels- og utviklingsområdet. Man forventer også en bekreftelse og videreutvikling av organisasjonens rolle som bidragsyter av faglig bistand innenfor utvalgte områder som handel, investeringer, konkurranse og gjeld.

UNCTAD har de senere årene styrket samarbeidet med organisasjoner som Verdens handelsorganisasjon (WTO), Det internasjonale handelssenteret (ITC), FNs utviklingsprogram (UNDP), Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF). Sammen med WTO og ITC har UNCTAD igangsatt et samarbeidsprogram for handelsrelatert faglig bistand til i alt 16 afrikanske land (JITAP). UNCTAD deltar også i det bredere samarbeidsprogrammet Integrated Framework (IF) for faglig handelsrelatert bistand til de minst utviklede landene.

UNCTAD har fungert som sekretariat for FNs handlingsprogrammer for de minst utviklede landene (MUL). Under den 56. generalforsamlingen ble det vedtatt å opprette en egen stilling som høynivårepresentant for MUL-saker med eget sekretariat i New York. UNCTAD vil imidlertid fort-

satt ha viktige oppgaver i oppfølgingen av det nye handlingsprogrammet, herunder utarbeidelse av MUL-rapporter, forberedelser av mellomstatlige drøftelser og faglig bistand til MUL innenfor UNCTADs kjerneområder.

Den aktuelle situasjonen

Som universell organisasjon med et bredt mandat har UNCTAD potensiale til å spille en viktig rolle for dialog og politikkutvikling i spørsmål tilknyttet globaliseringens utfordringer for utviklingslandene, samt bidra til å fremme utviklingslandenes integrering i det multilaterale handelssystemet.

De siste årenes store internasjonale konferanser, som FNs milleniumsforsamling, FNs tredje MUL-konferanse, WTOs ministermøte i Doha og FNs konferanse om finansiering for utvikling, vil alle ha betydning for UNCTADs framtidige arbeid. WTOs ministermøte i Cancun i september 2003 ventes også å innvirke på UNCTADs arbeid innenfor handelsrettet bistand.

I mai 2002 arrangerte UNCTAD en såkalt midtveisgjennomgang for å drøfte oppfølgingen av UNCTAD X, det mellomstatlige maskineriet og framtidige utfordringer. I forberedelsesprosessen fram til midtveisgjennomgangen arbeidet de vestlige landene for ytterligere strømlinjeforming og effektivisering av organisasjonens virkemåte samt for en sterkere fokusering på UNCTADs virksomhet tilknyttet aktuelle oppgaver. Enkelte positive reformer ble vedtatt hva angår det mellomstatlige maskineriet, men drøftelsene om framtidige utfordringer og UNCTADs arbeidsoppgaver ble lite konkrete og ga få føringer hva angår prioriteringer og arbeidsprogram.

Norges holdning

Fra norsk side mener man at UNCTAD kan ha en viktig rolle å spille i oppfølgingen av globale prosesser på handels- og investeringsområdet, herunder MUL III-konferansen, WTOs ministerkonferanse i Doha og Konferansen om finansiering for utvikling. Det er behov for en institusjon i FN-systemet, utover selve Generalforsamlingen, hvor man kan drøfte problemstillinger og fremme forslag til politikk knyttet til globaliseringens utfordringer og utviklingslandenes deltakelse i internasjonal handel.

UNCTAD har bidratt aktivt i oppfølgingen av utviklingsdagsordenen fra Doha-møtet i WTO. Norge ønsker å bidra til at UNCTAD kan fylle en slik

rolle, komplementært til det arbeidet WTO gjør, og bistå i arbeidet med å fremme utviklingslandenes deltakelse i internasjonal handel og det multilaterale handelssystemet.

Norge mener at UNCTAD har en sentral rolle i oppfølgingen av MUL-konferansen, og at MUL-dimensjonen fortsatt bør ha en viktig plass i organisasjonens arbeid, også etter opprettelsen av en egen MUL-enhet i New York.

For å styrke UNCTADs relevans er Norge opptatt av at organisasjonen i større grad enn i dag fokuserer sin innsats innenfor områder hvor organisasjonen er gitt et mandat og har komparative fortrinn i forhold til andre organisasjoner. Det legges vekt på å styrke samarbeidet og koordineringen med andre organisasjoner for å sikre mest mulig effektiv bistand og unngå duplisering, jf. samarbeidsrammer som Det integrerte rammeverket for handelsrelatert faglig bistand til MUL (IF) og Afrika-programmet (JITAP).

Organisasjonens analysearbeid bør gjøres mer relevant i forhold til sentrale og aktuelle handels- og utviklingspolitiske spørsmål, organisasjonens konsensusskapende arbeid og den faglige bistanden. Fra norsk side ønsker man også en sterkere fattigdomsorientering og vektlegging av nasjonalt ansvar i UNCTADs arbeid.

4.2 FNs tredje konferanse for de minst utviklede landene (MUL)

(Dagsordenspunkt 104)

Bakgrunn

Under FNs tredje konferanse for de minst utviklede landene, som ble avholdt i Brussel i mai 2001, ble det vedtatt et nytt handlingsprogram for MUL for det kommende tiåret samt en politisk samarbeidserklæring.

Programmet er fattigdomsorientert og gjenspeiler bred enighet om betydningen av nasjonale rammebetingelser, godt styresett (herunder menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, korrupsjonsbekjempelse), bekjempelse av HIV/AIDS, nasjonalt ansvar/eierskap og styrket partnerskap for å skape bærekraftig utvikling samt tilgang på økede ressurser og bistand fra giversamfunnet. Med utgangspunkt i denne plattformen forplikter giverlandene seg til ytterligere innsats på sentrale områder som han-

del, gjeld, ODA (offisiell bistand) og næringsutvikling/investeringer. I handlingsprogrammet har man for første gang i internasjonale forhandlinger fått en forpliktelse fra alle OECD-landene om «å arbeide for kvote- og tollfri markedsadgang for alle varer fra MUL». Vedtaket om kvote- og tollfri import fra MUL til EU, Norge og New Zealand, samt OECD-landenes vedtak om avbinding av bistand til MUL er viktige bidrag til handlingsprogrammet.

ECOSOC har fått en sterkere rolle på det mellomstatlige planet. Som et resultat av MUL III-konferansen ble det på den 56. generalforsamlingen vedtatt å opprette en egen stilling som høynivårepresentant for MUL-land, kystløse stater og små øystater.

Under den 57. generalforsamlingen påpekte Høynivårepresentanten viktigheten av også å involvere det sivile samfunnet, NGOer og privat sektor gjennom partnerskap. Ansvaret for gjennomføringen av handlingsplanen ligger på MUL selv, men denne jobben kan ikke gjøres uten assistanse fra det internasjonale samfunnet. Koordinering, mainstreaming og samarbeid mellom Høynivårepresentanten, øvrige deler av FN-systemet, Bretton Woods-institusjonene, bilaterale givere og det sivile samfunnet er viktig. Målet er at Høynivårepresentanten bidrar til gjennomføring av den nye handlingsplanen fra MUL-konferansen (*Brussels Programme of Action*) i hele FN-systemet.

Den aktuelle situasjonen

Utviklingen av internasjonale rammebetingelser når det gjelder bistandsoverføringer, investeringer, gjeld og handel samt utviklingen nasjonalt i MUL, står sentralt i oppfølgingen av handlingsplanen for MUL. Det forventes at man vil se nærmere på medlemslandenes oppfølging av handlingsplanen; oppfølgingen innenfor det mellomstatlige maskineriet, herunder oppfølging under ECOSOC og UNCTADs styremøte, og gjennomføringen av arbeidsdelingen mellom FNs kontor for MUL, små øystater og kystløse land og UNCTAD.

Norges holdning

Norge har tradisjonelt holdt en høy profil i arbeidet for å bedre de minst utviklede landenes stilling i verdensøkonomien. Norge spilte da også en

aktiv rolle i utarbeidelsen av det nye handlingsprogrammet. Ca. 45 prosent av Norges totale bistand går til MUL-landene. Gjennom strategien for næringsutvikling i sør arbeider Norge for å legge til rette for utvikling av privat sektor og verdiskaping i disse landene. MUL er identifisert som en egen målgruppe også innenfor NORFUNDs virksomhet når det gjelder investeringer i utviklingsland, og ca. 1/3 av fondets investeringer går hit. Norge arbeider videre aktivt for å øke MULs deltakelse i det multilaterale handelssystemet. Arbeidet på handelsområdet følges opp med økt innsats både når det gjelder bi- og multilateral faglig bistand, for å sette MUL i stand til å delta i WTOs arbeid og forhandlinger samt dra nytte av de markedsåpningene som gis.

Forbedringer i internasjonale rammevilkår er viktig for MULs muligheter til å skape økonomisk vekst og sosial utvikling. Helt avgjørende er imidlertid MULs vilje til å føre en nasjonal politikk med vekt på godt styresett og makroøkonomisk styring. Dette reflekteres klart i det nye handlingsprogrammet, hvor nasjonalt ansvar og partnerskap mellom givere og mottakere framheves som hovedprinsipper i oppfølgingen.

Utfordringen ligger i den videre oppfølgingen av handlingsprogrammet for MUL. Fra norsk side legges det stor vekt på at alle relevante aktører, dvs. MUL selv, giverland og multilaterale institusjoner, føler et ansvar for å følge opp handlingsprogrammet og MUL-prosessen de neste ti årene. Oppfølging både nasjonalt, mellomstatlig og mellom organisasjonene er derfor viktig. Norge stilte seg positiv til opprettelsen av en egen visegeneralsekretær for MUL, samtidig som man har framhevet behovet for fortsatt og økt MUL-fokus i UNCTADs arbeid, herunder blant annet i form av årlige MUL-rapporter. Det er således viktig å påse at man får et godt samarbeid og en klar arbeidsdeling mellom New York-kontoret og MUL-enheten i UNCTAD.

4.3 Utviklingslandenes gjeldsproblemer

(Dagsordenspunkt 93 e)

Bakgrunn

For utviklingsland med store investeringsbehov er det normalt og naturlig å ha gjeld. Et gjeldsproblem oppstår først når et land ikke er i stand til å betjene sine gjeldsforpliktelser uten at det går ut over viktige samfunns-

oppgaver. Sterkt press fra opinionen har bidratt til at gjeldsproblemet til de fattigste utviklingslandene står sentralt på den internasjonale utviklingsagendaen. Utviklingslandene har i FN lagt vekt på at gjeldsproblemene er et internasjonalt anliggende som krever internasjonal samordning og politiske løsninger.

Med *Heavily Indebted Poor Countries Initiative* (HIPC-initiativet) har Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF) utviklet en internasjonal gjeldslettemekanisme for å søke å gi de fattigste utviklingslandene en ny start. HIPC–initiativet er en gjeldsletteordning for de 42 fattigste og mest gjeldtyngede utviklingslandene. Mekanismen, som ble etablert i 1996, inkluderer alle typer gjeld og forutsetter at alle kreditorer må ta sin andel av den gjeldsletten som må til for at landene skal få en håndterbar gjeldsbyrde.

Den aktuelle situasjonen

Under årsmøtene til Verdensbanken og IMF høsten 1999 ble det besluttet å styrke HIPC-initiativet. Endringene innebærer økt gjeldslette til flere land i et raskere tempo. Med den reviderte HIPC-mekanismen vil den samlede gjeldsletten resultere i at kostnadene fordobles. Man har fortsatt ikke klart å bli enig om hvordan de store kostnadene til Verdensbanken, den største multilaterale kreditoren, skal dekkes. De nordiske landene arbeider for å få til en løsning som forhindrer at gjeldsletten fra Verdensbanken går utover dens øvrige bistand til fattige land. Etter vedvarende politisk press fra de nordiske landene ble det i juni 2000 besluttet at det skal iverksettes regelmessige drøftelser av finansieringsbehovet for HIPC. Dette vil bl.a. skje i forbindelse med forhandlingene om påfylling av IDA (*International Development Association*), Verdensbankens utviklingsfond for de fattigste land, hvert tredje år.

Verdensbanken og IMF er blitt kritisert for at framdriften i HIPC-initiativet har vært for treg. Dette skyldes imidlertid i stor grad situasjonen i de landene initiativet er ment å hjelpe. Ikke desto mindre er det nå 26 land som drar nytte av gjeldslette etter å ha nådd «decision point». Fokus dreies nå fra hurtighet til kvalitet for å sikre at gjeldslette bidrar til fattigdomsreduksjon og varige forbedringer i landene.

En stor utfordring vil bli å sikre at HIPC-landenes gjeldsbyrde forblir håndterbar også etter at de har fått sin HIPC-behandling. Det kan bli nød-

vendig å gi ytterligere gjeldslette til noen land som er sterkt rammet av eksterne sjokk.

Norges holdning

Tiltak mot gjeldsproblemene til de fattigste utviklingslandene utgjør en viktig del av norsk utviklingspolitikk. Norge har gjentatte ganger understreket at en uhåndterbar gjeldsbyrde hindrer økonomisk og sosial utvikling fordi: (i) gjeldsbetjening skjer på bekostning av andre viktige oppgaver, (ii) gjelden avskjærer landet fra å få nye ressurser og (iii) gjelden skaper et usikkert investeringsklima. HIPC-initiativet er den beste internasjonale gjeldsletteordningen vi har i dag, og representerer i norske øyne et epokegjørende multilateralt samarbeid fordi: i) den sikrer en omfattende gjeldslette hvor alle kreditorer må ta sin andel, (ii) det forutsettes at frigjorte ressurser blir brukt til å fremme utvikling og fattigdomsreduksjon i de berørte landene og (iii) gjeldsletten knyttes til utvikling av en nasjonal fattigdomsstrategi utarbeidet av landet selv i bred dialog med det sivile samfunnet så vel som de internasjonale finansinstitusjonene.

Med den norske gjeldsplanen ble det åpnet for at Norge kan ettergi 100 prosent av fordringene overfor de fattigste og mest gjeldtyngede landene (HIPC-landene). Seks av de 26 landene som til nå har fått HIPC-behandling, har gjeld til Norge, og norsk gjeldslette er iverksatt i form av 100 prosent ettergivelse ved forfall. Den *endelige og fullstendige* slettingen av landenes gjeld vil skje etter at landene har gjennomført de tiltakene som er nødvendige for å nå «completion point» under HIPC-initiativet.

Når det gjelder finansieringen av Verdensbankens gjeldslette, arbeider Norge for at det skal avholdes årlige forhandlingsmøter for å mobilisere donorressurser til dette formålet i tillegg til forhandlingene som avholdes i forbindelse med IDA-forhandlingene.

4.4 Finansiering av utvikling

(Dagsordenspunkt 106)

Bakgrunn

Utviklingslandene arbeidet lenge for at FN skulle avholde et eget toppmøte om utviklingsfinansiering. FNs konferanse om finansiering av utvikling fant sted i Monterrey, Mexico, 18.–22. mars 2002 med bred deltakelse på høyt nivå fra medlemslandene. Fra norsk side deltok statsminister Kjell Magne Bondevik og utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson.

Konferansen er blitt betraktet som en betimelig oppfølging av FNs tusenårstoppmøte i 2000, som vedtok tusenårsmålene for utvikling. Et av hovedmålene er å halvere antallet mennesker som lever i ekstrem fattigdom, innen 2015. Som ledd i forberedelsene til konferansen beregnet et høynivåpanel nedsatt av FNs generalsekretær kostnadene ved gjennomføringen av tusenårsmålene til en dobling av dagens samlede internasjonale offisielle bistandsoverføringer. Til sammenlikning ville en gjennomføring av FNs målsetting om at OECD-landene bør yte 0,7 % av sitt bruttonasjonalprodukt til utviklingshjelp, innebære en tredobling av dagens bistandsoverføringer, som samlet beløper seg til noe over 50 milliarder dollar. Det er bare noen få land, herunder Norge, som oppfyller dette målet.

Det var Generalforsamlingens hensikt at konferansen skulle forholde seg til alle sider av utviklingsfinansiering, ikke bare utviklingshjelp, men også investeringer, gjeldslette og handel. Det ble også lagt vekt på å trekke inn alle aktører av betydning for utviklingslandenes utvikling. Fra medlemslandene skulle ikke bare FN-diplomater og utenriksministerier delta, men også medlemslandenes finansministere. Verdensbanken og Det internasjonale Valutafondet (IMF) samarbeidet nært med FN-sekretariatet om forberedelsene. For de frivillige organisasjonene og private investorene ble det avholdt egne høringer ved FN-hovedkvarteret i New York. Prosessen ble derfor nyskapende innenfor FNs arbeid.

Den aktuelle situasjonen

Et hovedresultat av konferansen var at nødvendige tiltak for å kunne oppnå målene på det internasjonale utviklingspolitiske området ble satt på

dagsordenen. Dette førte til at både Verdensbanken og IMF vedtok at gjennomføring av disse målene er en overordnet målsetting for deres virksomhet. Styrene i begge disse institusjonene fattet formelle vedtak om å stille seg bak «Monterrey Consensus», slutterklæringen fra konferansen. Til tross for at Verdensbanken og IMF begge har status som særorganisasjoner i FN, er det første gang styrene i disse institusjonene formelt har endossert en slutterklæring fra en FN-konferanse.

Det er også et betydningsfullt resultat av konferansen at prosessen resulterte i større enighet om utviklingspolitikk. Både mellom industriland og utviklingsland, og mellom FN, Verdensbanken og IMF. Et hovedbudskap fra konferansen er at godt styresett i u-landene og en effektiv nasjonal utviklingspolitikk med fattigdomsbekjempelse som et hovedmål er nøkkelen til utvikling, grunnlaget for effektiv utnyttelse av bistanden og en forutsetning for å mobilisere nasjonal sparing og utenlandsk kapital til investeringer i næringslivet.

Konferansen lyktes også i å snu en flerårig nedgang i de samlede bistandsoverføringene fra industrilandene til utviklingslandene. Det ble under konferansen gitt tilsagn om økning av offisiell bistand med ca. 25 prosent over en fire-femårsperiode, i første rekke gjennom initiativ fra EU og USA. Dette vil imidlertid ikke være tilstrekkelig til å kunne oppfylle tusenårsmålene for utvikling. Det er anerkjent at skal målene nås, må Monterrey-konferansen følges opp aktivt. I diskusjonen om oppfølgingen som fant sted under den 57. generalforsamlingen, ble det lagt vekt på å videreføre de nyvinningene man hadde oppnådd, ikke minst det nære samarbeidet mellom FN og de multilaterale finansinstitusjonene, og å bringe Verdens handelsorganisasjon, WTO, mer direkte inn i oppfølgingsarbeidet. På bakgrunn av konferansen har Generalforsamlingen omstrukturert sin behandling av spørsmål som omhandler forskjellige sider av utviklingsfinansiering. Dette er en prosess som vil bli videreført under den 58. generalforsamlingen.

Norges holdning

Norge medvirket meget aktivt i forberedelsesprosessen forut for konferansen, bl.a. for å involvere alle aktuelle aktører. Norge la stor vekt på at konferansen skulle mobilisere politisk støtte til tusenårsmålene for utvikling, og arbeidet for at den skulle munne ut i forpliktende opptrappingsplaner

for offisielle bistandsoverføringer. Dette er et arbeid som Norge legger vekt på å videreføre i FN og andre fora.

På høstens generalforsamling vil Norge følge opp de norske standpunktene fra konferansen i innlegg og resolusjonsforhandlinger, særlig den sentrale betydningen av godt styresett, forpliktelser med hensyn til økning av bistanden, sikring av finansieringen av gjeldslette for de fattigste utviklingslandene, samt økt fattigdomsorientering i utviklingspolitikken.

4.5 Integrert og koordinert oppfølging av FNs konferanser og toppmøter

(Dagsordenspunkt 51)

Bakgrunn

Arbeidet i FN på det sosiale og økonomiske feltet under den 57. generalforsamlingen var sterkt preget av de to store FN-konferansene i Monterrey og Johannesburg som hadde funnet sted bare noen måneder i forveien. De store FN-konferansene er blitt fulgt opp av oppfølgingskonferanser eller større møter både fem og ti år etter at de ble avholdt, såkalte +fem og +ti-konferanser. De siste årene har en kunnet konstatere en viss trøtthet med hensyn til de store verdenskonferansene, og de fleste land innser derfor at man bør enes om oppfølgingsmekanismer der de eksisterende FN-strukturene (Generalforsamlingen, ECOSOC og underliggende organer) blir utnyttet bedre.

Den aktuelle situasjonen

Koordinert og integrert oppfølging av FNs konferanser og toppmøter var en av de største sakene under den 57. generalforsamlingen på det sosiale og økonomiske feltet. Det ble vedtatt å opprette en åpen arbeidsgruppe som skulle legge fram konkrete anbefalinger om konferanseoppfølgingen. Gruppen skulle sluttføre sitt arbeid innen juni 2003. Et av hovedspørsmålene gruppen skulle behandle, var arbeidsmetodene og dagsordenen i FNs 2. komité, og noen vestlige land har kommet med anbefalinger om endringer i dagsordenen.

Når det gjelder oppfølgingen av Monterrey-konferansen om finansiering for utvikling (FfD), ble det vedtatt at Generalforsamlingens høynivå-

dialog (annet hvert år) i utgangspunktet ikke skal åpnes for debatt om andre temaer, som for eksempel oppfølging av Johannesburg-konferansen om bærekraftig utvikling (omtalt i avsnittet nedenfor). Det ble videre vedtatt å opprette en ny sekretariatsstruktur for oppfølging av FfD med ca. 15 personer.

Arbeidsgruppen avsluttet sitt arbeid 23. juni, da Generalforsamlingen vedtok en framforhandlet resolusjon om oppfølging av de store FN-konferansene på det økonomiske og sosiale feltet ved konsensus. Forhandlingene har vært vanskelige, og det har vært store motsetninger, særlig mellom de vestlige landene og utviklingslandene. For utviklingslandene var det viktig å få inn referanser om behovet for ressurser til oppfølging og implementering av konferansene, og de ønsket ikke å endre på dagsordenen i 2. komité i vesentlig grad. Fra de vestlige landenes side var det viktig å understreke at ressurstilførselen til operasjonelle aktiviteter bør bli sterkere styrt av resultater (results-based performance assessment) samt behovet for en rasjonalisering og effektivisering av dagsordenen.

Fra norsk side er det gledelig at det slås fast at eksisterende strukturer (Generalforsamlingen, ECOSOC, de funksjonelle kommisjonene m.v.) i størst mulig grad skal benyttes i oppfølgingen av konferansene. Videre åpnes det for at 2. komités dagsorden kan endres for å reflektere oppfølging av konferansene bedre. Det foreslås at dette gjøres ved å samle dagsordenspunkter som er relevante for oppfølgingen av hver enkelt konferanse. Etter dagens ordning i 2. komité diskuteres en lang rekke dagsordenspunkter hver for seg og ikke som en del av en systematisk konferanseoppfølging. Det antydes videre at ECOSOC bør se på muligheten for å legge opp et flerårig arbeidsprogram som ev. kan ta utgangspunkt i tusenårsmålene som gjennomgående temaer, og det antydes videre at enkelte deler av ECOSOCs hovedsesjon bør koordineres bedre, blant annet at enkelte deler bør ha samme tema som belyses gjennom forskjellige tilnærminger. FNs utviklingsgruppe (UNDG) bes om å rapportere jevnlig til ECOSOC om oppfølging av konferansene. Dessverre lyktes det ikke å få slått fast at +5- og +10-konferansene skal legges på is for en tid. Hver konferanse må behandles for seg.

Norges holdning

Norge støtter Generalsekretærens arbeid for effektivisering av FN. Dette er også nødvendig i de mellomstatlige organene. Dagsordenen og debattene er i stor grad preget av repetisjon, og antallet krav om rapportering legger sterkt press på sekretariatet. I tillegg er det behov for å løfte diskusjonene i de mellomstatlige organene fra detaljdiskusjoner og repetisjoner til mer strategiske og politiske diskusjoner. Generalsekretæren ba også medlemslandene om å vurdere mulighetene for effektivisering av de mellomstatlige organene i sin reformrapport.

Norge har deltatt i arbeidsgruppen og kommet med konkrete innspill sammen med Canada, Australia, Liechtenstein, New Zealand og Sveits. Flere av spørsmålene skal følges opp i løpet av høstens generalforsamling, blant annet endringer i dagsordenen for 2. komité.

4.6 Bosettingsspørsmål

(Dagsordenspunkt 103)

Bakgrunn

FNs kommisjon for bosettingsspørsmål, HABITAT, ble opprettet i 1977 som et resultat av den første globale konferansen om bosettingsspørsmål i Vancouver i 1976. HABITAT skal bistå land og regioner med å løse problemer i bosettingssektoren og arbeide for økt internasjonalt samarbeid på dette området.

På FNs andre bosettingskonferanse, HABITAT II, i Istanbul i 1996 ble det vedtatt et handlingsprogram, HABITAT-agendaen, som utgjør rammeverket for arbeidet med bosettingsspørsmål både i FN-systemet, regionalt og nasjonalt de neste 20 årene. I juni 2001 ble det holdt en spesialsesjon i Generalforsamlingen (HABITAT II +5) som foretok en vurdering av status for iverksettelsen av HABITAT-agendaen. Sesjonen viste at selv om en rekke land har gjennomført anbefalingene i deler av HABITAT-agendaen, øker bolignøden og de øvrige problemene forbundet med en manglende bærekraftig bosettingsutvikling.

På bakgrunn av en anmodning i erklæringen fra HABITAT II +5 vedtok den 56. generalforsamlingen å styrke Bosettingskommisjonens mandat og Bosettingssenterets status, rolle og funksjon. Som et resultat ble HABI-

TAT oppgradert til å bli et fullverdig program fra 1. januar 2002; «*United Nations Human Settlements Programme*»: UN HABITAT. HABITATs styrende organ endret samtidig navn fra Kommisjon til Styremøte (Governing Council).

Norge og de øvrige nordiske landene har vært medlem av Kommisjonen, nå Styremøtet, i en årrekke. Styremøtet holdes annet hvert år. Det første styremøtet etter oppgraderingen til program fant sted i Nairobi 5.–9. mai 2003.

HABITAT er sammen med FNs miljøprogram, UNEP, den eneste FN-organisasjonen lokalisert i et utviklingsland (begge i Nairobi, Kenya).

Den aktuelle situasjonen

HABITAT II-konferansens sentrale tema var «egnet bolig for alle» og «bærekraftig by- og tettstedsutvikling». HABITAT-agendaen er satt etter de samme to temaene. Med bakgrunn i dette har HABITAT etablert to globale kampanjer som strategiske innfallsvinkler for oppfølging av agendaen. Den ene, *Secure Tenure*, skal bidra til å sikre fattige mot tilfeldig utkastelse fra gård og grunn og gi bostedsløse et grunnlag for å kunne satse sine begrensede midler og sin arbeidsinnsats på å skaffe seg en trygg og anstendig bolig.

Den andre kampanjen, *Urban Governance*, tar for seg nødvendigheten av et godt styresett som en forutsetning for å kunne drive en effektiv boligpolitikk på lokalnivået og generelt for å kunne møte de betydelige utfordringene den tiltakende urbaniseringsprosessen representerer for byene i de fleste utviklingsland. Med basis i denne normative virksomheten har HABITAT etablert paraplysamarbeidet *Cities Alliance* sammen med Verdensbanken, globale sammenslutninger av lokale myndigheter og bistandsmyndigheter i ti land, blant annet alle land i G7, Sverige og Norge. *Cities Alliance* skal bistå byer i utviklingslandene med å forbedre bolig- og levekårsforholdene for slumbeboere og bolig løse. HABITATs normative arbeid og den konkrete bistanden gjennom *Cities Alliance* vil være helt sentrale innsatser for å nå tusenårsmålet om å forbedre levekårene for 100 millioner slumbeboere innen 2020.

På basis av HABITAT-agendaens vektlegging av det lokale myndighetsnivået som helt sentralt for å nå agendaens målsettinger, har HABITAT generelt utviklet et tett samarbeid med lokale myndigheter, dels direkte,

men primært gjennom de globale sammenslutningene av lokale myndigheter som er unike for FN-systemet.

HABITAT er også gjennomføringsorgan for FNs innsats for gjenoppbygging i krigsherjede områder i blant annet Kosovo og Afghanistan, og administrerer andre bistandsprosjekter og -programmer innenfor sitt mandat i ca. femti land, særlig i utviklingsland, men også i Øst- og Sentral-Europa.

Tilgang til vann og sanitære forhold er svært viktig dersom tusenårsmålet om bedring av livet til 100 millioner slumbeboere innen 2020 skal oppnås. HABITAT opprettet nylig et vann- og sanitærfond, og Norge har bidratt med 2 millioner til fondet.

I de årene det ikke er styremøte i HABITAT, arrangeres *World Urban Forum* (WUF), et rådgivningsorgan for HABITATs eksekutivdirektør som skal bygges opp til å bli et ledende globalt faglig forum for bosettings- og urbaniseringsspørsmål. Det første WUF ble holdt i Nairobi i april–mai 2002. Forumet drøftet blant annet HABITATs faglige innspill til toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg (WSSD) og faglige utfordringer knyttet til HABITATs to globale kampanjer. Representanter fra kommunenivået og relevante vitenskapelige institusjoner i Norge deltok aktivt på dette første forumet.

Det første styremøtet var svært vellykket, og samtlige resolusjoner ble vedtatt ved konsensus. Blant de særlig viktige sakene var deltakelsesrettigheter for lokale myndigheter, ikke-statlige organisasjoner og andre HABITAT-agenda-partnere under HABITATs møter. Norge la også fram en resolusjon om kvinner og kvinners rettigheter. Det er viktig at likestillingsperspektivet integreres i alle HABITATs aktiviteter, og ønskelig at alle land søker å øke kvinners deltakelse i planlegging og implementering av bosettingsrelaterte temaer. Andre viktige saker var en resolusjon om boligsituasjonen i de palestinske selvstyreområdene og de okkuperte områdene på Vestbredden. Resolusjonen, som ble vedtatt ved konsensus etter forslag fra presidenten, støtter eksekutivdirektørens forslag om å opprette et «Special Human Settlements Programme for the Palestinian People» og opprettelsen av et fond for faglig bistand på 5 millioner dollar. Det ble også vedtatt en resolusjon som ber om en videre utredning av en finansieringsmekanisme for finansiering av boliger for fattige (global shelter facility). Desentralisering og styrking av det lokale styringsnivået var tema både for en dialogsesjon og en resolusjonstekst.

Norges holdning

Norge vil fortsatt delta aktivt i drøftingen av bosettingsspørsmål i FN. Det anses som viktig at disse spørsmålene har et klart forankringspunkt i FN-systemet. Som det er reflektert i FNs tusenårserklæring, vil en av de største utfordringene i begynnelsen av det nye årtusenet være knyttet til en akselererende urbaniseringsprosess, særlig i utviklingsland og spesielt i Afrika. FN må spille en aktiv rolle i arbeidet med å bistå utviklingslandene i denne prosessen.

4.7 Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen

(Dagsordenspunkt 96 f)

Bakgrunn

Globale klimaendringer er en av de største miljømessige og økonomiske utfordringene verden står overfor. Som en første internasjonal respons på klimatrusselen ble FNs rammekonvensjon om klimaendring vedtatt i 1992. Klimakonvensjonen trådte i kraft i 1994 og er ratifisert av 187 stater og EU. Konvensjonen legger vekt på føre-var-prinsippet og har som endelig mål å stabilisere konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren på et nivå som vil forhindre farlig menneskeskapt påvirkning av klimasystemet. Klimakonvensjonen er det sentrale rammeverket for internasjonalt samarbeid om å bekjempe klimaendringer og forberede tilpasninger til klimaendringer. Industrilandparter, inkludert land med overgangsøkonomi, har forpliktelser til blant annet å vedta nasjonale klimastrategier og gjennomføre tiltak i samsvar med disse for å begrense sine utslipp av klimagasser. Klimakonvensjonen inneholder også finansielle forpliktelser og bestemmelser om blant annet teknologioverføring til utviklingsland samt forskning og klimaovervåkning. Land med overgangsøkonomi har noe svakere finansielle forpliktelser. Øvrige land, hovedsakelig utviklingsland, har ikke tilsvarende utslippsmessige eller finansielle forpliktelser. Klimakonvensjonen inneholder ingen bindende, tallfestede eller tidsbestemte forpliktelser for partene. Konvensjonen er imidlertid prosessorientert og inneholder oppfølgingsbestemmelser slik at partene har mulighet til å etablere sterkere og mer bindende forpliktelser.

Kyotoprotokollen fra 1997 er en oppfølging av Klimakonvensjonen og

fastsetter bindende og tallfestede utslippsforpliktelser for Konvensjonens industrilandparter. Protokollen inneholder spesifikke utslippsforpliktelser for industrilandene, differensiert mellom hver enkelt part. Målet er å redusere industrilandenes samlede utslipp av klimagasser med minst fem prosent i forhold til 1990-nivået i perioden 2008–2012. Et viktig element ved Kyotoprotokollen er de såkalte Kyotomekanismene – internasjonal kvotehandel, felles gjennomføring og Den grønne utviklingsmekanismen – som vil gjøre det mulig å gjennomføre kostnadseffektive klimatiltak.

Uavklarte spørsmål om regelverket ble løst i Marrakesh i 2001 og gjorde det mulig for flere industriland å ratifisere protokollen. Kyotoprotokollen vil tre i kraft nitti dager etter at minst 55 parter til Konvensjonen har ratifisert protokollen, herunder industrilandparter som står for minst 55 prosent av industrilandenes totale CO_2 -utslipp i 1990.

Den aktuelle situasjonen

Pr. 15. mai 2003 hadde 109 land ratifisert Kyotoprotokollen. Etter USAs utmeldelse av Kyotoprotokollen er det helt avgjørende at Russland, med 17,4 prosent av industrilandenes CO_2-utslipp i 1990, ratifiserer protokollen for at den skal kunne tre i kraft. Det gjenstår fremdeles noen tekniske spørsmål knyttet til regelverket for gjennomføring av Protokollen. Marrakesh-beslutningene spesifiserer videre prosesser for å komme fram til løsninger på disse spørsmålene. Det er enighet om en prosess som tar sikte på beslutninger om disse spørsmålene på den niende partskonferansen i desember 2003. Det er videre enighet om en prosess fram til tiende partskonferanse for behandling av direkte versus indirekte menneskeskapte endringer i karbonopptak og -utslipp knyttet til arealbruksendringer og tiltak i skog. Det pågår også en prosess for operasjonalisering av det spesielle fondet for klimaendringer som ble vedtatt i Marrakesh, der siktemålet er å komme fram til de nødvendige prioriteringene på niende partsmøte. MUL-fondet for klimatiltak, som ble vedtatt samtidig, er allerede operasjonelt. Norge har foreløpig bidratt med 4 millioner kroner til dette.

Samtidig viser det vitenskapelige grunnlaget at klimatrusselen er mer alvorlig enn ventet. Det klimavitenskapelige underlaget til den tredje hovedrapporten fra FNs klimapanel (IPCC), som ble lagt fram i 2001, konkluderer med at det nå er nye og sterkere bevis for at den vesentligste årsaken til den globale oppvarmingen som er observert de siste femti

årene, er menneskelig aktivitet. Den tredje hovedrapporten indikerer videre at temperaturøkningen som følge av menneskeskapte utslipp vil bli sterkere enn tidligere antatt, og at de fattigste landene vil bli hardest rammet av klimaendringene.

Norges holdning

Norge ratifiserte Kyotoprotokollen 30. mai 2002 og vil være forpliktet til å sørge for at våre totale klimagassutslipp i forpliktelsesperioden ikke er mer enn en prosent høyere enn i 1990 når avtalen trer i kraft. Nøkkelen til ikrafttredelse ligger som nevnt hos Russland. Dersom landet ratifiserer innen utgangen av august d.å., vil det første partsmøte under Protokollen kunne avholdes i tilknytning til det niende partsmøtet under Konvensjonen i desember 2003.

Norge erkjenner at industrilandene har hovedansvaret for å komme i gang med utslippsreduksjonene. Samtidig vil det etter hvert bli nødvendig at også utviklingslandene deltar, da deres samlede utslipp snart vil overstige industrilandenes. I første omgang er det viktig å bistå utviklingslandene i forhold til kapasitetsbygging og teknologioverføring, jf. ovenfor om nye fond. Det er åpenbart at Kyotoprotokollen kun er et første beskjedent steg. Om Russland ratifiserer og Protokollen trer i kraft, vil den likevel ikke dekke mer enn ca. en tredjedel av verdens utslipp av klimagasser. Utviklingslandene vil neppe gå med på konkrete forpliktelser uten at USA også deltar. Utfordringen blir å komme fram til et meningsfylt system for utslippsforpliktelser etter Protokollens første forpliktelsesperiode (2008–2012), med både strengere og mer omfattende utslippsforpliktelser over tid. Kyotoprotokollen fastslår at forhandlinger om nye forpliktelser skal begynne senest 2005, men det arbeides allerede for at slike forhandlinger skal begynne tidligere og i en sammenheng som er bredere enn Kyotoprotokollen når det gjelder utslippsforpliktelser. Regjeringen arbeider aktivt for å legge grunnlaget for en slik tidlig oppstart av forhandlinger om mer ambisiøse utslippsforpliktelser med sikte på å få med flest mulig land som i dag står utenfor Protokollen.

4.8 Konvensjonen om biologisk mangfold

(Dagsordenspunkt 96 c)

Bakgrunn

Konvensjonen om biologisk mangfold ble sluttforhandlet i mai 1992 og trådte i kraft 29. desember samme år. Pr. mai 2003 har 186 land ratifisert avtalen. Hovedmålsettingene er vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold og rettferdig fordeling av de godene som følger av utnyttelse av genetiske ressurser. Målsettingene gir rammer og retningslinjer for nasjonale tiltak for bevaring og bærekraftig bruk av det biologiske mangfoldet. For å konkretisere avtalen har det blitt utviklet arbeidsprogrammer for de ulike økosystemene. Til nå er det laget arbeidsprogrammer innenfor jordbruk, skogbruk, kyst og marine områder, ferskvannssystemer, tørre områder samt om urfolks kunnskap. I tillegg inneholder avtalen forpliktelser om å styrke det internasjonale samarbeidet for bevaring av biomangfold, og om tilgang til genetiske ressurser og teknologi. Den globale miljøfasiliteten (GEF) fungerer som finansieringsmekanisme for å dekke tilleggskostnader som utviklingslandene påføres ved gjennomføring av Konvensjonen.

Under Konvensjonen er det framforhandlet en protokoll om handel med levende genmodifiserte organismer (GMO) – Cartagena-protokollen. Protokollen ble vedtatt 29. januar 2000 som den første protokollen under FNs biodiversitetskonvensjon. Protokollens målsetting er å etablere et globalt regelverk for sikker overføring, håndtering og bruk av GMO med sikte på å hindre skadelige effekter på biologisk mangfold og helse. Den inneholder blant annet krav om forhåndssamtykke fra importlandet, notifikasjon fra eksportland/eksportør, prosedyrer for risikovurdering/risikohåndtering, merkeregler, bestemmelser om kompetanseoppbygging i utviklingslandene og land med overgangsøkonomier, og oppfordring til samarbeid for å identifisere skadelige virkninger av GMO på biomangfold eller helse.

Den aktuelle situasjonen

Den sjette partskonferansen under Konvensjonen fant sted i Haag, Nederland, 7.–19. april 2002. Partskonferansen vedtok retningslinjer for tilgang til genetiske ressurser og rettferdig fordeling av godene ved utnytting av genetiske ressurser. I tillegg ble et nytt arbeidsprogram om skogbruk ved-

tatt. Mot Australias protester i avsluttende plenum ble det også vedtatt retningsgivende prinsipper for å begrense spredning av fremmede arter. Vedtakets gyldighet er omstridt fordi denne framgangsmåten hevdes å representere et brudd på konsensusprinsippet. FNs juridiske tjeneste har imidlertid uttalt at vedtaket er gyldig. Det er mulig at vedtaket vil bli forsøkt gjenåpnet på neste partskonferanse.

Den sjuende partskonferansen vil finne sted i 2004. Hovedtemaene for denne konferansen vil være fjellområder, verneområder og teknologioverføring og samarbeid.

Konvensjonen arbeider også kontinuerlig med temaer som urfolks rettigheter, forholdet mellom klimaendringer og biologisk mangfold, bærekraftig turisme, erstatning ved skade på biologisk mangfold, kartlegging og overvåking samt prinsippene tilknyttet økosystemtilnærming, særlig ved bruk av biologisk mangfold.

Cartagena-protokollen vil tre i kraft etter at femti land har ratifisert den. Norge, som tredje land i verden, ratifiserte protokollen 10. mai 2001. Pr. 20. mai 2003 har 47 land ratifisert Protokollen, og 103 land har undertegnet den. Protokollen forventes å tre i kraft i løpet av 2003, og første partsmøte under Protokollen forventes avholdt i tilknytning til den sjuende partskonferansen under Konvensjonen i 2004.

Norges holdning

Norge har deltatt aktivt i oppfølgingen av Konvensjonen siden UNCED (1992) og har blant annet arrangert tre konferanser i Trondheim i samarbeid med Konvensjonens sekretariat, UNEP, andre internasjonale organisasjoner og relevante norske departementer. En ny Trondheim-konferanse om temaet teknologioverføring vil bli avholdt i juni 2003. Siden det fjerde partsmøtet i 1998 har Norge arbeidet aktivt for at Konvensjonen skal styrke sitt faglige arbeid gjennom bruk av utredningspaneler (etter modell av blant annet klimapanelet). Norge arrangerte derfor en konferanse med alle de mest kjente utredningspanelene under FN og sekretariatet for Konvensjonen om biologisk mangfold i 1999. Norge har også holdt en høy profil i arbeidet med å forbedre nasjonal rapportering og implementering av Konvensjonen, samt bidra til framgang i spørsmålene om tilgang til genetiske ressurser og urfolks eierrettigheter og kunnskap.

Norge har gitt høy prioritet til forhandlingene om Cartagena-protokol-

len. Protokollen anses å være et historisk framskritt for miljø- og forbrukerinteresser i internasjonale avtaler. Gjennom Protokollen erkjennes det i en folkerettslig avtale at genmodifiserte organismer krever særbehandling i forhold til andre produkter. Fra norsk side anses avtalen som en anerkjennelse av importlandets rettigheter, fordi bestemmelsene om merking gjør det mulig å identifisere genmodifiserte produkter. Et annet viktig aspekt er at avtalen innebærer større krav til eksportøren om å påvise at den genmodifiserte organismen ikke er skadelig for miljøet.

Norge arbeider aktivt for å fremme økosystemtilnærming som det primære rammeverket for aktiviteter under Konvensjonen. Økosystemtilnærming er en strategi for integrert forvaltning av land, vann og levende ressurser som setter forvaltningen av biologisk mangfold inn i en sosioøkonomisk sammenheng og sikrer en riktig balanse mellom Konvensjonens målsettinger om vern og bærekraftig bruk. Norges holdning er at økosystemtilnærming kan gi viktige bidrag til fattigdomsbekjempelse og en bærekraftig utvikling.

4.9 Oppfølgingen av FNs konferanse om miljø og utvikling

(Dagsordenspunkt 97)

Bakgrunn

UNCED, FNs konferanse om miljø og utvikling, ble avholdt i Rio de Janeiro i 1992, tjue år etter Miljøkonferansen i Stockholm og fem år etter at Verdenskommisjonen for miljø og utvikling hadde avgitt sin rapport om «vår felles framtid». UNCED resulterte i to multilaterale konvensjoner om klimaendringer og biologisk mangfold, en prinsipperklæring om bærekraftig utvikling (Rio-erklæringen), en rekke prinsipper om bærekraftig bruk av skogene, samt Agenda 21, som er dagsordenen for det 21. århundres internasjonale samarbeid om miljø og utvikling. Med unntak av konvensjonene dreier det seg om dokumenter som ikke er juridisk bindende. De er derfor avhengige av politisk oppmerksomhet for å bli fulgt opp.

Etter UNCED vedtok Generalforsamlingen å opprette Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD) som en funksjonell kommisjon under ECOSOC. CSDs hovedoppgaver er å føre tilsyn med gjennomføringen av

Agenda 21, fremme integrering av miljø og utvikling i FN-systemet og vurdere nasjonal oppfølging. Det ble også igangsatt flere andre oppfølgingsprosesser til UNCED. Blant de viktigste er Konvensjonen om bekjempelse av forørkning og tørke, Konvensjonen om bærekraftig utvikling av små øystater under utvikling og Konferansen om fiske på åpent hav. I 1997 avholdt FN sin 19. ekstraordinære generalforsamling for å gjøre opp status fem år etter UNCED (Rio +5). Selv om det var gjort framskritt på flere områder, var det klart at oppfølgingen hadde sviktet flere steder. FNs 55. generalforsamling vedtok å organisere en gjennomgang av framdriften i gjennomføringen av forpliktelsene fra UNCED i form av et toppmøte om bærekraftig utvikling i 2002.

FNs toppmøte om bærekraftig utvikling fant sted i Johannesburg 26. august til 4. september 2002. Norge spilte en pådriverrolle i forhandlingene for å få oppslutning om tidsbestemte målformuleringer og globale forpliktelser. Fra norsk side motarbeidet man også forsøkene på å svekke fattigdomsprofilen og gå tilbake på resultater og prinsipper fra Rio og andre relevante internasjonale toppmøter og avtaler.

Den aktuelle situasjonen

Toppmøtet i Johannesburg ble et viktig skritt framover for å løse verdens miljø- og fattigdomsproblemer. Riktignok et lite steg i forhold til de ambisjonene regjeringen har for internasjonal miljøsatsing og kamp mot fattigdom, men det blir tross alt et steg framover. Norge ønsket en plan for globale fellessatsinger med klare prioriteringer, mål og tidsfrister. Og vi gikk inn for at FNs ledende rolle i arbeidet for bærekraftig utvikling skulle styrkes.

Toppmøtet bidro til å befeste bærekraftig utvikling som et overordnet mål samtidig som visjonene, målene og forpliktelsene fra FNs tusenårsforsamling, WTO-forhandlingene i Doha og Konferansen om finansiering for utvikling i Monterrey ble bekreftet. Vi fikk også bekreftet sentrale prinsipper som føre-var-prinsippet og prinsippet om at handelsregelverk og miljøavtalene skal være sidestilte og gjensidig støttende.

Toppmøtet brakte også framskritt på andre viktige områder:

Vann og sanitære forhold var et høyt prioritert område fra norsk side. Urent vann og dårlige sanitære forhold tar i dag livet av mange mennesker. I Johannesburg forpliktet landene seg til en halvering av andelen men-

nesker som ikke har tilgang til sanitærtjenester, innen 2015. Det skal utarbeides et handlingsprogram for å nå disse målsettingene. Dette er noe som vil bety mye for svært mange fattige.

Tapet av biologisk mangfold er alarmerende. Hvert år forsvinner en del av de naturlige økosystemene, og det er de fattige som rammes hardest. Hele 60 prosent av verdens fattigste mennesker bor i økologisk sårbare områder. I Johannesburg forpliktet landene seg til en betydelig reduksjon i tapet av artsmangfold innen 2010. Det var også enighet om å framforhandle et internasjonalt regime for rettferdig fordeling av utbytte fra bruken av genressurser.

For Norge var det viktig at skadene fra miljø- og helsefarlige kjemikalier skal minimaliseres innen 2020. Også på dette området er de fattige mest utsatt. Norge kjempet for at slike kjemikalier skulle fases ut, men var likevel tilfreds med at det ble enighet om en konkret og forpliktende målsetting om reduksjon. Norge bidro til å fokusere på helse- og miljøskadene fra tungmetaller og behovet for internasjonal innsats på dette området. Innsats på kjemikalieområdet er også viktig når det gjelder miljøtilstanden i våre egne nærområder.

Vedtakene på havområdet utgjør et viktig bidrag i det langsiktige arbeidet for å få til en bærekraftig utnytting av marine ressurser. Det ble enighet om at nedfiskede bestander skal gjenoppbygges så raskt som mulig. Vi er også tilfreds med at teksten etablerer konkrete tidsfrister for gjennomføringen av sentrale internasjonale retningslinjer for ansvarlig fiske. En annen viktig sak for Norge var oppfordringen til gjennomføring av økosystembasert forvaltning innen 2010. Dette er i tråd med grunnleggende prinsipper for norsk fiskeripolitikk.

En positiv begivenhet på toppmøtet var at Kina, Russland, Canada og India kunngjorde at de nylig har ratifisert eller har til hensikt å ratifisere Kyotoprotokollen. Dette er et viktig framskritt som betyr at Protokollen vil kunne tre i kraft selv uten land som USA og Australia. Også her oppnådde vi gjennomslag i forhandlingene, da vi fikk enighet om en tekst som sterkt oppfordrer andre land til å ratifisere Kyotoprotokollen.

Toppmøtet bidro til å styrke bevisstheten omkring landbrukets betydning for fattigdomsbekjempelse, bærekraftig utvikling og, ikke minst, bekjempelse av sult og underernæring. Et av de viktigste oppfølgingspunktene i denne sammenhengen blir det videre arbeidet for å utvikle retten til mat.

Sluttdokumentet fra toppmøtet bekreftet enkeltlands tilsagn om betydelige økninger i sin bistand som ble gitt på Konferansen om finansiering av utvikling, som fant sted i Monterrey i år. Det er av betydning at også USA har forpliktet seg til økt bistand her.

Et annet viktig tverrgående tema vedrører produksjons- og forbruksmønstre. På dette området ble det vedtatt å utvikle et rammeverk for tiårige handlingsprogrammer.

På enkelte områder har vi ikke samme grunn til å være fornøyd med resultatet: Energi er ett av dem. Over to milliarder mennesker har ikke tilgang til moderne energiforsyning, noe som er en grunnleggende forutsetning for utvikling. Energi er også nært knyttet til klimaproblematikken. Norge jobbet for å få inn en målsetting om å øke den globale andelen av fornybar energi til minst 15 prosent innen 2010. Vi foreslo også en målsetting på ti prosent nye fornybare energikilder på global basis innen 2010. Vi ønsker i tillegg et handlingsprogram for å øke tilgangen på energi for de fattigste. Ingen av disse målsettingene fikk gjennomslag.

På området naturressursforvaltning ble det også et dårligere resultat enn det som var ønsket fra norsk side. Målsettingen om å snu trenden i forringelse av naturressurser innen 2015 falt ut. Sett med norske øyne er henvisningen til behovet for en økosystemtilnærming heller ikke tilfredsstillende.

Den sosiale dimensjonen – inkludert arbeidstakerrettigheter – fikk ikke den plassen vi ønsket. Norge bidro imidlertid til at kvinne- og likestillingsperspektivet ble ivaretatt.

Vi sto på kravet om godt styresett nasjonalt og internasjonalt som en viktig forutsetning for bærekraftig utvikling.

Toppmøtet munnet ut i to typer resultater:

1) Politiske dokumenter i form av en erklæring, Johannesburg Declaration, og en handlingsplan, Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development.
2) Partnerskapsinitiativ mellom land i nord og sør, finansieringsinstitusjoner, internasjonale organisasjoner, næringsliv, private organisasjoner, osv. for å gjennomføre de tiltakene og initiativene som er nedfelt i handlingsplanen.

Det er særlig innenfor områdene sanitære forhold, biologisk mangfold og

kjemikalier at det ble gjort konkrete framskritt på toppmøtet. I tillegg fikk man bekreftet Rio-prinsippene. Norge bidro i sterk grad til å forhindre en formulering som kunne forstås dithen at WTO-regelverket skal være overordnet miljøavtalene. Det er også positivt at tilsagnene om økt utviklingshjelp fra USA og EU på Monterrey-konferansen er nedfelt som forpliktelser i handlingsplanen. På energiområdet ble det dårligere resultater enn det vi hadde ønsket, men det ble tatt et viktig initiativ til en koalisjon av land som skal fremme energieffektivitet og økt bruk av fornybare energikilder. Norge deltar i dette samarbeidet.

Norges holdning

Regjeringen har bevilget 375 millioner kroner over tre år i tilleggsmidler til oppfølging av resultatene fra Johannesburg. En vesentlig del av oppfølgingen av toppmøtet vil måtte skje innenfor rammen av utviklingssamarbeidet, men også i internasjonale samarbeidsprosesser knyttet til bærekraftig utvikling og nasjonalt. Det arbeides nå med å legge opp en plan for bruken av disse midlene.

På det ellevte møtet i FNs kommisjon for bærekraftig utvikling ble man enig om et arbeidsprogram for de neste seks årene og et tentativt arbeidsprogram fram til 2017. I tråd med anbefalingene fra toppmøtet er CSDs arbeidsprogram inndelt i toårssykluser der det første året er «review»-år og det andre «policy»-år. Hovedtema for første toårssyklus er vann, sanitære forhold og bosettingsspørsmål. Norge skal ha formannskapet det første året, muligens også det andre dersom ECOSOC velger å forlenge formannskapsperioden til to år i lys av at man nå har fått toårssykluser i arbeidsprogrammet.

I løpet av den kommende toårsperioden vil Norge legge særlig vekt på følgende:

- CSD skal framstå som FNs sentrale høynivåforum for drøfting av temaer relatert til integrering av de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling
- CSD må ha en reell tilleggsverdi i forhold til andre prosesser i FN-systemet, og unngå å duplisere arbeidet i andre internasjonale fora
- CSDs arbeid må koordineres med oppfølgingen av FNs tusenårsmål og de ulike FN-toppmøtene
- CSDs spesielle rolle i FN-systemet i forhold til å involvere det sivile

samfunnet må videreutvikles. Norge vil at CSD fortsatt skal være et åpent og inkluderende forum som tenker nytt i forhold til viktige gruppers deltakelse
- CSD må gjøres mer relevant ved å bygge allianser som sammen kan bekjempe miljø- og fattigdomsproblemene. Næringslivet, frivillige organisasjoner og andre viktige grupper må arbeide sammen med nasjonale myndigheter for å drive prosessen etter Johannesburg videre
- CSD må ha et mer operativt fokus framover, utvikle et system for måloppnåelse og overvåke gjennomføringen av resultatene fra Johannesburg

4.10 FNs utviklingsaktiviteter

(Dagsordenspunkt 99)

Bakgrunn

FNs erklæring om tusenårsmålene, som ble vedtatt på Tusenårstoppmøtet i år 2000, markerte en milepæl for FNs utviklingsarbeid. For første gang ble det oppnådd enighet om de viktigste målsettingene for FNs arbeid fram til 2015. Ikke bare stater, men også sentrale globale aktører som Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF) har forpliktet seg til tusenårsmålene. Under FNs konferanse om finansiering for utvikling i Monterrey i Mexico ble også dette slått fast.

Tusenårsmålene framstår nå som retningsgivende for FNs utviklingsarbeid, både i FNs fond og programmer og i særorganisasjonene. I FN-systemet er FNs utviklingsprogram (UNDP) satt til å overvåke hvordan medlemslandene oppfyller tusenårsmålene. Dette vil skje gjennom egne landrapporter og globale rapporter. UNDP gis også en sentral rolle i koordineringen av FN-systemet på landnivå, og i forbindelse med Generalsekretærens pågående reformarbeid skal FNs utviklingsgruppe (UNDG), som ledes av UNDPs administrator, legge fram en rapport om økt koordinering på landnivå som også skal vurdere økt koordinering gjennom felles programmer og delt finansiering.

Treårsgjennomgangen for FNs utviklingsvirksomhet (TCPR) skal behandles under FNs 59. generalforsamling. Resolusjonen som ble vedtatt under den 56. generalforsamlingen (2001), innebar at FNs fond og programmer skal videreutvikle samordningen på både hovedkvarternivå

(gjennom UNDG – FNs utviklingsgruppe) og landnivå (ved at FN-enhetene lager UNDAF – FNs rammeplan for utviklingsvirksomheten). Videre skal FN samordne sin virksomhet med de nasjonale fattigdomsstrategiene på landnivå og med Verdensbankens innsats.

Den aktuelle situasjonen

Behandlingen av FNs utviklingsvirksomhet under den 57. generalforsamlingen understreket at FNs tusenårsmål har vunnet fram som retningsgivende for FNs videre arbeid. Som under den 56. generalforsamlingen viste debatten under den 57. generalforsamlingen at de mellomstatlige forhandlingene om reformer innenfor FN-systemet er preget av «de små skritts politikk». Det er særlig enkelte av utviklingslandene som motsetter seg nye endringer. De mener at reformer og effektivisering av arbeidet i FN ikke har ført til økt ressursoverføring til FNs arbeid i utviklingslandene, og de frykter at en videre rasjonalisering i hovedsak kun vil føre til reduserte bidrag fra giverlandene til FN.

Det har skjedd positive forandringer innenfor FNs utviklingsarbeid som følge av reformene som ble vedtatt på den 52. generalforsamlingen i 1997. På det administrative planet framstår FN-sekretariatet slankere og mer effektivt enn før. Videre har samarbeidet mellom FNs fond og programmer på hovedkvarternivå blitt styrket gjennom opprettelsen av FNs utviklingsgruppe (UNDG), og arbeidet med å fremme integrasjon av FNs virksomhet på landnivå er blitt styrket gjennom UNDAF-prosessen.

Et annet viktig spørsmål er forholdet mellom konflikt, humanitær bistand og langsiktig bistand («gap-problematikken»). Dette er viktig for å forebygge nye konflikter og støtte opp om fredsprosesser i situasjoner der kamphandlingene er opphørt. Blant annet er det behov for å se på rollefordelingen i FN-systemet i forhold til de forskjellige fasene i en konfliktsituasjon. Generalsekretærens oppfølging av Brahimi-rapporten fra 2001 var banebrytende i denne sammenhengen.

Oppfølgingen av treårsgjennomgangen av FNs utviklingsvirksomhet vil bli en prioritert oppgave under årets generalforsamling. Arbeidet med å samordne og integrere utviklingsaktivitetene i FNs fond, programmer og særorganisasjoner utføres nå av FNs utviklingsgruppe (UNDG), som vil komme med en rapport i september. Denne forventes å ta for seg konkrete forslag til ytterligere koordinering og samordning av FNs fond og

programmer på landnivå, herunder blant annet felles programmer. Rapporten er en del av den pågående reformprosessen i FN som ble lansert av Generalsekretæren på fjorårets generalforsamling. Videre vil man fortsette med å integrere de nasjonale fattigdomsstrategiene som basis for FNs utviklingsaktiviteter på landnivå, herunder innsatsen for å forbedre samarbeidet mellom FN og Verdensbanken.

Årets generalforsamling kan som fjorårets bli preget av at reproduktiv helse er blitt et konflikttema. Det er særlig USA samt en del muslimske land som har hatt et annet syn enn flesteparten av medlemslandene. USAs tilbakeholdelse av bidraget til FNs befolkningsfond (UNFPA) og motstand mot å behandle spørsmålet om reproduktive helsetjenester under Barnetoppmøtet i mai 2002, har preget FNs arbeid om dette temaet. Temaet var også gjenstand for diskusjon under UNFPAs styremøte i juni.

Norges holdning

Norge vil aktivt følge opp de enkelte av FNs fond, programmer og særorganisasjoner for å sikre fortsatt framdrift i reformprosessen. Vi er også opptatt av at giverlandene arbeider sammen for å gi kjernebudsjettene i FNs fond og programmer et løft.

FNs særorganisasjoner, som Verdens helseorganisasjon (WHO), Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) og FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), holder på å innlemmes i UNDG og UNDAF. Det er viktig å støtte dette videre, slik at FN-systemet opptrer som en mest mulig enhetlig organisasjon.

Tusenårsmålene skal danne grunnlaget for FNs utviklingsarbeid i de enkelte landene. Fra norsk side vil vi arbeide videre for at UNDAF framstår som et godt samarbeidsverktøy for de enkelte landenes myndigheter. Vi er opptatt av at FN prioriterer godt styresett og nasjonalt eierskap i sitt samarbeid med de enkelte utviklingslandene. I forbindelse med dette er det viktig at FN også samarbeider tett med Bretton Woods-institusjonene, spesielt med Verdensbanken, om de nasjonale fattigdomsstrategiene (PRSP – *Poverty Reduction Strategy Papers*). Videre er det en viktig oppgave at FN arbeider for å få til en bedre samordning mellom de bilaterale og multilaterale aktørene på landnivå.

V Saker som behandles i 3. komité

5.1 Menneskerettighetsspørsmål

(*Dagsordenspunkt 119)*

Bakgrunn

FN-pakten gjorde menneskerettighetene og beskyttelsen av dem til et mellomstatlig anliggende. Den forplikter medlemsstatene til å sikre menneskerettighetene og de grunnleggende frihetene for sine innbyggere. Samtidig gir den FNs organer en del av ansvaret for at dette blir gjennomført. FN-paktens artikkel 68 opprettet FNs menneskerettighetskommisjon. Kommisjonen, som har 53 medlemmer, møtes til årlige sesjoner i Genève. Norge var medlem fra 1999–2002 og deltar nå som aktiv observatør fram til neste medlemskapsperiode. Kommisjonens forslag og anbefalinger innarbeides i årlige rapporter til ECOSOC og danner det viktigste grunnlaget for behandlingen av menneskerettighetsspørsmål i Generalforsamlingen.

Seks internasjonale menneskerettighetskonvensjoner danner de viktigste grunnsteinene i FNs menneskerettighetsarbeid. I 1966 ble de to sentrale internasjonale menneskerettighetskonvensjonene om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og om sivile og politiske rettigheter vedtatt. Fire andre menneskerettighetskonvensjoner regnes som særlig viktige: Konvensjonen mot tortur og annen grusom, umenneskelig og nedverdigende behandling eller straff, Konvensjonen om barnets rettigheter, Konvensjonen for avskaffelse av rasediskriminering og Konvensjonen for avskaffelse av diskriminering mot kvinner.

Debatten om menneskerettighetene var lenge preget av øst-vest-motsetninger. I de senere årene har man derimot sett tegn til skjerpede nord-sør-motsetninger i synet på menneskerettighetenes innhold og FNs rolle i arbeidet med å fremme respekt for menneskerettigheter. Enkelte land hevder at FNs menneskerettighetsnormer i for stor grad er basert på et vestlig verdigrunnlag og at det ikke tas tilstrekkelig hensyn til historiske, kulturelle, sosiale og religiøse særtrekk i vedkommende region eller land. Noen av de nevnte motsetningene er blitt dempet som følge av demokratiseringsprosesser i Asia og Afrika. Likevel legger flere land i sør stor vekt på det internasjonale samfunnets ansvar for økonomisk utvikling i de fattige landene som en betingelse for bedre innfrielse av alle menneskerettighetene.

Den aktuelle situasjonen

Den 59. sesjonen av FNs menneskerettighetskommisjon var på mange måter «roligere» og mindre åpenlyst konfliktfylt enn fjorårets. Irak-spørsmålet tok ikke overhånd slik mange hadde fryktet. Polariseringen og de dyptliggende uenighetene var imidlertid like sterke som i fjor, både mellom de vestlige landene og utviklingslandene og langs en vestlig-muslimsk verdiakse.

Fra norsk ståsted er den enstemmige beslutningen om å forlenge mandatet til Generalsekretærens spesialrepresentant for menneskerettighetsforsvarere den viktigste. Videre fikk man vedtatt nye resolusjoner om Nord-Korea, Hviterussland og Turkmenistan. Det ble også vedtatt å opprette en arbeidsgruppe for å utarbeide en tilleggsprotokoll til Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Man klarte også å styrke mange tematiske resolusjoner, og man oppnådde konsensus om en ny resolusjon om beskyttelse av menneskerettighetene i kampen mot terrorisme. Denne meksikanske resolusjonen måtte trekkes i fjor vår, for så å bli vedtatt i sterkt utvannet utgave under FNs generalforsamling i fjor høst. Man klarte denne gang å styrke teksten noe, selv om det fortsatt ikke var mulig å gi Høykommissæren en mer proaktiv rolle på området. Avslutningen av sesjonen ble preget av en åpen konfrontasjon om en ny brasiliansk resolusjon om menneskerettigheter og seksuell legning. Behandlingen av denne meget kontroversielle resolusjonen ble etter bevisst prosedyrespill fra en rekke restriktive land utsatt til neste år. Det må imidlertid betegnes som positivt at dette temaet nå står på FNs dagsorden.

På den negative siden tapte man voteringene over resolusjonene om Sudan, Zimbabwe og Tsjetsjenia. Dette er et resultat av den stadig sterkere motstanden som gjør seg gjeldende i Kommisjonen mot behandling av landsituasjoner. En stor gruppe land driver nærmest en kampanje mot dette dagsordenspunktet. De argumenterer fortsatt på grunnlag av suverenitetsprinsippet og vil ha seg frabedt innblanding i «interne anliggender». Det viktigste for en rekke land er imidlertid at denne typen resolusjoner ikke bidrar konstruktivt til å bedre menneskerettighetssituasjonen i de landene det gjelder, og at de vestlige landene er partiske og selektive i sin «utvelgelse» av landsituasjoner som omtales.

Trusselen mot kjernefunksjonene innenfor menneskerettighetsarbeidet var tydelig også i år, og diskusjonene i Kommisjonen preges stadig av mange restriktive land. Det er grunn til å merke seg at det blir stadig flere

av disse landene blant Kommisjonens medlemmer. Videre er flere resolusjoner som legger mest vekt på makroøkonomiske forhold og det internasjonale samfunnets ansvar, problematiske sett fra et vestlig ståsted. Forhandlingene rundt resolusjonen om retten til utvikling foreløp imidlertid noe mer positivt enn i fjor, og man kan håpe at dette vil prege diskusjonene om dette spørsmålet under Generalforsamlingen.

Mye av den uenigheten som gjør seg gjeldende under Kommisjonen, forventes også å sette sitt preg på behandlingen av menneskerettighetsspørsmål under den 58. generalforsamlingen. En rekke av de kontroversielle sakene kommer opp til behandling, og det knyttes som vanlig særlig spenning til behandlingen av de såkalte landsituasjonene og enkelte vanskelige tematiske resolusjoner som dødsstraff, tortur og summariske henrettelser. Norge vil framlegge to tematiske resolusjoner under årets generalforsamling, nærmere bestemt om menneskerettighetsforsvarere og interne flyktninger.

Norges holdning

Norge har konsekvent gått inn for å styrke FNs rolle i det internasjonale menneskerettighetsvernet. Vi støtter tanken om at krenkelser av menneskerettighetene, uavhengig av hvor de finner sted, angår hele verdenssamfunnet. Prinsippet om ikke-innblanding kan ikke ses som noe rettslig hinder for at brudd på menneskerettigheter blir behandlet i internasjonale fora. På norsk side har vi støttet aktivt opp om tiltak som kan bedre FNs menneskerettighetskommisjons muligheter til å reagere på alvorlige og akutte krenkelser av menneskerettighetene i de enkelte landene. Arbeidet for å sikre internasjonal håndheving av etablerte menneskerettighetsnormer generelt har høy prioritet fra norsk side. Norge ønsker å bidra til å styrke FNs menneskerettighetsarbeid, og vil derfor engasjere seg i behandlingen av Generalsekretærens reformforslag som bl.a. tar for seg ulike tiltak som skal gjøre dette arbeidet mer effektivt.

Norge har tradisjonelt engasjert seg sterkt i arbeidet for å sikre enkeltmenneskers fysiske integritet og personlige sikkerhet, og vi arbeider for å styrke mandatene til spesialrapportørene bl.a. om tortur, ytringsfrihet og summariske henrettelser. Fra norsk side legges det også vekt på at menneskerettighetsbegrepet er vidtfavnende. Det omfatter de tradisjonelle, sivile og politiske rettighetene så vel som de økonomiske, sosiale og kultu-

relle rettighetene og engasjerer seg i forhold til retten til utdanning, helse og mat. Mangel på økonomisk og sosial utvikling kan imidlertid ikke unnskylde undertrykkelse av grunnleggende sivile og politiske rettigheter.

Etter at Generalforsamlingen vedtok erklæringen om menneskerettighetsforsvarere i 1998, har vi fra norsk side lagt særlig vekt på oppfølgingen av denne. Kommisjonen vedtok å opprette en spesialrepresentant for Generalsekretæren med et mandat til å overvåke situasjonen og bedre forholdene for menneskerettighetsforkjempere i deres ofte risikofylte innsats rundt om i verden. Høsten 2000 ble Hina Jilani fra Pakistan utnevnt til spesialrepresentant. Hun har gjort en utmerket innsats, og hennes mandat ble forlenget med ytterligere tre år ved konsensus under årets menneskerettighetskommisjon.

Norge er for øvrig en av de største bidragsyterne til FNs høykommissær for menneskerettigheter, og legger stor vekt på å styrke FNs kapasitet innenfor rådgivning og teknisk bistand på menneskerettighetsområdet. I 2002 utnevnte Generalsekretæren en ny høykommissær for menneskerettigheter, Sergio Vieira de Mello, som hittil har viet styrking av menneskerettighetskapasiteten på nasjonalt nivå mye oppmerksomhet. I den senere tid er det også internasjonalt blitt rettet større oppmerksomhet mot menneskerettighetenes konfliktforebyggende rolle og deres viktige funksjon når det gjelder fredsbygging og post-konfliktsituasjoner.

Arbeidet med å fremme urfolks rettigheter står sentralt i norsk menneskerettighetspolitikk. Norge medvirket aktivt til å trekke opp internasjonale retningslinjer for vern av disse rettighetene gjennom arbeidet med utkast til FN-erklæringen om urfolks rettigheter. Utformingen av utkastet skjer i samråd med de øvrige nordiske landene og andre interesserte land. Videre har Norge vært med og støttet oppnevnelsen av Menneskerettighetskommisjonens spesialrapportør for urfolks menneskerettigheter og grunnleggende friheter, opprettelsen av en egen arbeidsgruppe for urbefolkningsspørsmål innenfor FN-systemet (Working Group on Indigenous Populations), og har medvirket til opprettelsen av to frivillige FN-fond. Et av disse fondene bidrar med finansiering av urfolks deltakelse i relevante FN-møter, mens det andre fondet finansierer urfolkprosjekter som gjennomføres innenfor rammene av det internasjonale urfolktiåret (1995–2004). Generalforsamlingen vedtok høsten 2000 å opprette et permanent forum for urfolksaker innenfor FN. Norge har arbeidet aktivt for å få dette organet på plass, samt arbeidet med å sikre etablering av et sekre-

tariat for forumet. Forumet er et rådgivende organ direkte underlagt FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC), og kan ta opp alle saker vedrørende urfolk innenfor rammene av ECOSOCs mandat. Det permanente forumet for urfolksaker møttes for første gang i mai 2002 i New York. Urfolkrepresentanten fra det arktiske området, Ole Henrik Magga, tidligere sametingspresident i Norge, ble valgt til formann for forumet. Generalforsamlingen vedtok i desember 2002 å avsette nødvendige midler til etablering av tre stillinger i sekretariatet. Samtidig er det en viss enighet om at man i 2003 skal vurdere mulighetene for å avsette midler til ytterligere tre stillinger. Det er også fattet beslutning om å etablere et frivillig FN-fond for forumet.

5.2 FNs høykommissær for flyktninger

(Dagsordenspunkt 114)

Bakgrunn

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har som mandat å yte assistanse og internasjonal beskyttelse til personer som blir forfulgt og må flykte på grunn av rase, religion, nasjonalitet, tilhørighet til sosial gruppe eller politisk oppfatning. UNHCR skal også bidra til løsning av verdens flyktningproblemer. De viktigste rettslige instrumentene for dette arbeidet er FNs flyktningkonvensjon av 1951 med tilleggsprotokoll av 1967. UNHCRs mandat ble definert av FNs generalforsamling i 1950 og fornyes hvert femte år. Organisasjonens virksomhet gjennomgås og overvåkes av Eksekutivkomiteen, som består av 61 medlemsland som møtes formelt én gang i året, men flere ganger som «arbeidsgruppe» (Standing Committee). UNHCR rapporterer årlig til Generalforsamlingen gjennom ECOSOC. UNHCRs budsjett for 2003 er på vel 1,2 milliarder dollar inkludert tilleggsprogrammene. Bare to prosent av virksomheten finansieres over FNs regulære budsjett. Resten er basert på frivillige bidrag.

Det siste tiåret har UNHCR blitt pålagt store oppgaver på vegne av FNs medlemsland, knyttet til krisene i det tidligere Jugoslavia, De store sjøers område i Afrika, det vestlige Afrika, det sørlige Kaukasus og Afghanistan. I tillegg arbeider UNHCR for å beskytte og finne fram til varige løsninger for flyktninger som er drevet på flukt av gamle eller fastlåste konflikter som ofte glemmes i media, f.eks. på Afrikas horn. Etter pålegg fra FNs

generalsekretær, Sikkerhetsrådet eller Generalforsamlingen tar også UNHCR seg av mennesker som ikke omfattes av Flyktningkonvensjonen fordi de er i sitt eget land, enten som internt fordrevne eller tilbakevendte.

Den aktuelle situasjonen

UNHCR yter ulike former for bistand til ca. 21 millioner mennesker. Av disse er 11,5 millioner flyktninger. Palestinske flyktninger (3–4 millioner under UNRWA) er ikke omfattet av UNHCRs mandat. Det samme gjelder mer enn 20 millioner av de 25 millioner internt fordrevne, fordelt på om lag 40 land.

Som høykommissær for flyktninger har Ruud Lubbers satt i gang et omfattende fornyingsarbeid i UNHCR. Den vellykkede gjennomføringen av de globale konsultasjonene om internasjonal beskyttelse av flyktninger resulterte i vedtaket om et omfattende handlingsprogram (*Agenda for Protection*) for å styrke flyktningenes beskyttelse. Programmet legger til grunn bekreftelsen av Flyktningkonvensjonens fortsatte berettigelse og betydning som det første statspartsmøtet for Konvensjonen ga i desember 2001, under 50-årsjubileet. I tillegg har Høykommissæren satt i gang et ambisiøst arbeid med å styrke den internasjonale innsatsen for å redusere verdens flyktningproblemer, ikke minst gjennom å bringe langvarige og fastlåste flyktningsituasjoner til opphør (*Convention Plus*). Høykommissæren har også utvist stor aktivitet for å sikre et raskere engasjement fra utviklingsaktørene i post-konfliktsituasjoner, slik at man fyller igjen tomrommet som ofte oppstår etter opphør av en humanitær hjelpeinnsats.

Debatten på den 57. generalforsamlingen om rapporten fra FNs høykommissær for flyktninger ble preget av den vanskelige ressurssituasjonen som UNHCR sliter med, og som gjør det umulig å yte tilfredsstillende hjelp til store flyktninggrupper. Mange var opptatt av behovet for å styrke beskyttelsen av kvinner og barn, ikke minst på bakgrunn av avsløringene om seksuelle overgrep begått av hjelpearbeidere mot kvinner og jenter i flyktningleirer i Vest-Afrika.

Norges holdning

Norge har lenge hatt et sterkt engasjement i flyktningspørsmål, er medlem av Eksekutivkomiteen og er i tillegg den sjette største bidragsyteren (den

største målt pr. capita). I tillegg til direkte støtte til UNHCR på vel 326 millioner kroner i 2002 kommer betydelige bidrag til norske frivillige organisasjoner som samarbeider med UNHCR i felten. Dessuten nevnes at Norge som ett av bare ca. ti land mottar «kvoteflyktninger» gjennom UNHCR til gjenbosetting i Norge.

I det norske innlegget på den 57. generalforsamlingen ble det sterkt understreket at UNHCRs alvorlige finansieringskrise er et uttrykk for manglende solidaritet med verdens lidende flyktninger. Behovet for en finansieringsreform er skrikende. Det ble også tatt til orde for forsterket innsats for å finne løsninger for langvarige flyktningsituasjoner.

Det var Sverige som samordnet arbeidet med den nordiske resolusjonen om UNHCR så vel som resolusjonen om rutinemessig fornyelse for fem år av UNHCRs mandat. Begge resolusjonene ble vedtatt ved konsensus og med et rekordstort antall medforslagsstillere. Den overordnede hensikten med den årlige nordiske resolusjonen er at FNs generalforsamling skal uttrykke støtte til Høykommissæren og godkjenne rapporten, i dette tilfellet innbefattet *Agenda for Protection*.

5.3 Avskaffelse av rasediskriminering

(Dagsordenspunkt 117)

Bakgrunn

Partene til FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering har påtatt seg å føre en politikk som avskaffer rasediskriminering i alle former. Til debatten om rasediskriminering foreligger det årlige rapporter fra Komiteen for avskaffelse av rasediskriminering (CERD), som har som oppgave å overvåke gjennomføringen av Rasediskrimineringskonvensjonen. Fra FNs generalsekretær foreligger det en rapport om status for Den internasjonale konvensjonen om bekjempelse av og straff for apartheidforbrytelser, og en rapport om FN-aktivitetene rettet mot rasisme og rasediskriminering. I CERD-rapporten blir det årlig vist til Komiteens store problemer på grunn av at mange av de statene som er parter til Konvensjonen for avskaffelse av alle former for rasediskriminering, unnlater å sende inn rapporter om etterlevelse i henhold til Konvensjonens bestemmelser.

På FNs 48. generalforsamling i 1993 ble det tredje tiåret for bekjempelse av rasisme og rasediskriminering erklært. De siste årene har det

vært et styrket fokus på økende rasisme og rasistisk vold mot minoriteter og flyktninger i den vestlige verden. Spredning av rasistisk propaganda gjennom Internett og elektronisk media er også et tiltagende problem som det er økende oppmerksomhet på.

Det er blitt avholdt tre verdenskonferanser mot rasisme, i 1978, 1983 og 2001. Den tredje verdenskonferansen ble avholdt i 2001 i Durban i Sør-Afrika. Konferansen var en unik mulighet for verdens land til å samles i kampen mot rasisme og rasediskriminering. På grunn av konferansedokumentenes tekst om Midtøsten-konflikten og kompensasjon for slavehandel og kolonitid, så det lenge ut til at konferansen skulle ende i fiasko. Til slutt lyktes man likevel med å oppnå enighet om et sluttdokument (erklæring og handlingsplan). Generalforsamlingen behandlet et resolusjonsforslag om verdenskonferansen og vedtok i februar 2002, med et stort flertall, en resolusjon om implementering og oppfølging av konferansen. Her blir statene bl.a. bedt om å vedta og implementere nasjonal politikk og handlingsplaner for bekjempelse av rasisme, rasediskriminering, intoleranse og fremmedfrykt. I tillegg til denne resolusjonen vedtok Generalforsamlingen tre resolusjoner ved konsensus om det tredje tiåret for bekjempelse av rasisme: tiltak for bekjempelse av rasisme, fremmedfrykt og intoleranse og tiltak mot politiske doktriner og aktiviteter basert på rasistisk ideologi eller etnisk eksklusivitet og fremmedfrykt, herunder nynazisme. Under den påfølgende sesjonen i Menneskerettighetskommisjonen (58. sesjon i 2002) lyktes utviklingslandene, ledet an av enkelte afrikanske land, i å få vedtatt en resolusjon med elementer som gikk adskillig lenger enn det allerede kontroversielle Durban-sluttdokumentet. De vestlige landene så seg nødt til å stemme mot denne resolusjonen.

Den aktuelle situasjonen

Generalforsamlingens plenumsdebatt om rasisme under den 57. sesjonen dreide seg i stor grad om islamofobi og Internetts betydning for spredning av rasistisk materiell. Resolusjonsforhandlingene var i første rekke preget av spørsmål knyttet til oppfølgingen av Verdenskonferansen om rasisme i Durban. Oppfølgingen av Durban har vært et meget kontroversielt tema, og har særlig lagt negative føringer på forholdet mellom Afrika-gruppen og Vest-gruppen. Under Generalforsamlingens 57. sesjon lyktes man etter

meget vanskelige forhandlinger å gjenvinne vestlig oppslutning rundt behandlingen av rasismeresolusjonen. Konsensus om denne resolusjonen var imidlertid aldri innen rekkevidde. USA og Israel stemte imot, mens bl.a. Australia og Canada avsto. EU og Norge stemte for teksten, men fant det ikke riktig å stille som medforslagsstiller. Utfordringen framover vil være å bidra konstruktivt i arbeidet med oppfølgingen av Verdenskonferansen. Fra norsk side har man inntatt et mer pragmatisk syn enn mange andre vestlige land når det gjelder deltakelse i de ulike oppfølgingsmekanismene. Norge vil forhåpentligvis kunne fungere som en brobygger i dette spørsmålet på sikt og bidra til en nedtoning av de negative holdningene som har preget det internasjonale arbeidet mot rasisme etter Durban.

Forhandlingene om rasismeresolusjonen under årets sesjon (59. sesjon) i Menneskerettighetskommisjonen var også preget av polarisering og et anstrengt forhandlingsklima. Resolusjonen ble vedtatt med stemmetallene 38–1–13. USA stemte imot, mens de øvrige vestlige land avsto.

Norges holdning

Norge har engasjert seg stadig mer aktivt i kampen mot rasisme og intoleranse, ikke bare innenfor FN, men også innenfor regionale samarbeidsorganer som OSSE og Europarådet. Norge har fulgt opp vedtak i FN med nasjonale tiltak, herunder en handlingsplan mot rasisme og opprettelsen av et nasjonalt senter mot etnisk diskriminering. Et lovutvalg (Holgersen-utvalget) la fram sin innstilling og forslag til en ny lov mot etnisk diskriminering i juni 2002. Saken er i skrivende stund ennå ikke fremmet for Stortinget.

Norge deltok aktivt både med forberedelser av og som deltaker under Verdenskonferansen mot rasisme. Prioriterte temaer for Norge under konferansen var blant annet nasjonale minoriteter, urfolk, barn og ungdom, skole og utdanning, juridiske rettigheter og tiltak mot rasisme. Regjeringen arbeider med å følge opp sluttdokumentet fra Verdenskonferansen. Som en del av oppfølgingsarbeidet ble det i juli 2002 lagt fram en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Planen gjelder for perioden 2002–2006, og er en oppfølging av handlingsplanen for perioden 1998–2001.

Sammen med Sveits og New Zealand har Norge, som et av svært få vestlige land, deltatt aktivt i Menneskerettighetskommisjonens arbeidsgruppe for oppfølgingen av Durban-konferansen. Fra norsk side har man

aktivt søkt å bidra til at konsensus reetableres i arbeidet mot rasisme i Kommisjonen, etter at man under Verdenskonferansen og i den påfølgende oppfølgingsprosessen fikk en meget uheldig polarisering.

5.4 Narkotikaspørsmål

(Dagsordenspunkt 111)

Bakgrunn

Narkotikaspørsmål har lenge stått sentralt i FNs arbeid. I 1946 ble FNs narkotikakommisjon opprettet som et rådgivende organ for ECOSOC. Organet skulle blant annet utarbeide utkast til internasjonale avtaler om kontroll av narkotika. Kommisjonens arbeid har resultert i FN-konvensjonen av 1961 om kontroll med narkotiske stoffer, Konvensjonen av 1971 om psykotrope stoffer og Konvensjonen av 1988 mot ulovlig omsetning av narkotiske og psykotrope stoffer. Samtlige konvensjoner er ratifisert av Norge. I henhold til Narkotikakonvensjonen av 1961 ble Det internasjonale narkotikarådet (INCB) nedsatt. Rådet skal påse at regjeringene etterlever konvensjonene. FNs narkotikaorgan (*United Nations International Drug Control Programme* – UNDCP) ble etablert 1. mars 1991 og har sete i Wien.

Den aktuelle situasjonen

De viktigste milepælene i FNs historie på dette området er, i tillegg til de tre konvensjonene, den første internasjonale konferansen på ministernivå om narkotikaproblemer, holdt i Wien 1987, og Generalforsamlingens første spesialsesjon om narkotikaproblemer, holdt i New York i 1990. I juni 1998 ble det vedtatt et nytt og meget ambisiøst tiårsprogram på Generalforsamlingens andre spesialsesjon om narkotikaspørsmål. Dette har som målsetting å få slutt på, eller vesentlig redusere, all ulovlig produksjon av cocablader, hasjis og opiumsvalmuer innen 2008. Programmet fokuserer sterkt på globalt samarbeid mot hvitvasking av penger tjent på ulovlig narkotikahandel. Bekjempelsen av den økte narkotikatrafikken fra Afghanistan er også noe man har gitt økt prioritering. Juridisk samarbeid over landegrensene og kontroll med og begrensning av syntetisk produserte narkotiske stoffer er sentrale elementer i programmet. De resultatene som er opp-

nådd under programmet, ble gjennomgått på et ministermøte i Narkotikakommisjonen våren 2003. Ministere fra ca. 120 land utarbeidet også en felles erklæring om kampen mot narkotika.

Norges holdning

Norge bidrar til FNs narkotikakontrollprogram UNDCP, som årlig disponerer ca. 90 millioner USD til sitt arbeid. Til sammenlikning er omsetningsverdien av verdens narkotikahandel på årsbasis beregnet til ca. 500 milliarder USD. (Narkotika er verdens nest største handelsvare etter våpen – større enn handel med olje og gass.)

Siden narkotikaproblemene har nær sammenheng med generelle utviklingstrekk som fattigdom, utdanning og helse, anser man det fra norsk side som viktig at også andre FN-organer enn de som har narkotika som spesialfelt, utvikler et narkotikaperspektiv på sin virksomhet. Spesielt gjelder dette kampen mot HIV/AIDS. På etterspørselssiden er det, slik Norge ser det, verken mulig eller ønskelig å skille tiltak mot narkotiske stoffer fra tiltak mot alkohol og andre avhengighetsskapende stoffer.

5.5 Spørsmål vedrørende kvinners stilling

(Dagsordenspunkt 112 og 113)

Bakgrunn

FNs kvinnekommisjon *Commission on the Status on Women* (CSW) ble opprettet i 1946 som en funksjonell kommisjon under ECOSOC. Kommisjonens mandat er å fremme kvinners stilling i FNs medlemsland. Den har 45 medlemmer og møtes hvert år til en sesjon som går over to uker. Norge har vært medlem i periodene 1996–1999, 1980–1983 og 1969–1975. Kommisjonen rapporterer til Generalforsamlingen gjennom ECOSOC.

Kvinnespørsmål har stått som eget punkt på Generalforsamlingens dagsorden siden 1975. Da arrangerte FN den første internasjonale kvinnekonferansen i Mexico. Senere har FN arrangert internasjonale kvinnekonferanser i København, Nairobi og Beijing. I juni 2000 avholdt Generalforsamlingen en spesialsesjon om oppfølgingen av Kvinnekonferansen i Beijing: «Women 2000; Gender Equality, Development and Peace for the

21st Century». Spesialsesjonen vedtok et sluttdokument med tiltak for å styrke gjennomføringen av handlingsplanen fra Beijing.

Det er viktig å ivareta kvinners rettigheter i forhold til alle menneskerettighetsmekanismer. Som et ledd i arbeidet med å integrere spørsmål vedrørende brudd på kvinners menneskerettigheter i FNs kommisjon for menneskerettigheter, opprettet Kommisjonen en stilling som spesialrapportør for vold mot kvinner. Spesialrapportøren har også et nært samarbeid med Kvinnekommisjonen. Kvinners menneskerettigheter har siden 1999 blitt behandlet spesielt under Menneskerettighetskommisjonen.

FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (CEDAW) trådte i kraft i 1979. 173 stater er nå part i Konvensjonen. Bare FNs barnekonvensjon har flere tilsluttede parter enn denne. Mange av reservasjonene til Kvinnekonvensjonen er imidlertid svært omfattende. Norge og andre land har flere ganger protestert fordi reservasjonene ses som uforenlige med konvensjonstekstens innhold og intensjon. Etterlevelse av Kvinnekonvensjonen overvåkes av en ekspertkomité, CEDAW-komiteen, bestående av 23 personer. Norge var sist representert i komiteen i perioden 1996–1999. Norge leverte sin sjette rapport til CEDAW i 2002 og ble eksaminert i januar 2003.

Den 54. generalforsamlingen vedtok en valgfri tilleggsprotokoll om individuell klageadgang under Kvinnekonvensjonen.

Den aktuelle situasjonen

Den valgfrie tilleggsprotokollen om individuell klageadgang til Kvinnekonvensjonen trådte formelt i kraft 22. desember 2000. CEDAW-komiteen vil behandle disse sakene. Norge ratifiserte den valgfrie protokollen i mars 2002.

Norges innlegg i generaldebatten under Generalforsamlingen fokuserte på relevansen av likestilling i forhold til tusenårsmålene, Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet generelt og væpnet konflikt spesielt, samt handel med kvinner, æresdrap og jentebarn. For første gang ble det vedtatt en resolusjon om fordømmelse av æresdrap ved konsensus. De tradisjonelle resolusjonene om oppfølging av Kvinnekonferansen i Beijing, kvinner i FN-sekretariatet og oppfølging av CEDAW-resolusjonen ble også vedtatt ved konsensus.

På FNs 47. kvinnekommisjon ble det holdt to paneldebatter. Tema for debattene var kvinners deltakelse i og tilgang til media og IKT, og kvinners menneskerettigheter og vold mot kvinner generelt og handel med kvinner spesielt. Det ble framforhandlet sluttdokumenter om de to temaene; det ble imidlertid ikke oppnådd enighet om dokumentet om kvinners menneskerettigheter og vold. Under generaldebatten holdt Norge et innlegg som fokuserte på kvinners deltakelse i samfunnet generelt og i styrer spesielt, vold mot kvinner og handel med kvinner.

Norges holdning

I FN har Norge sammen med øvrige nordiske land holdt en høy profil i kvinnespørsmål. For å sikre nær kontakt med FN om disse spørsmålene møter de nordiske landene i fellesskap Generalsekretærens spesialrapportør for kvinnespørsmål under Kvinnekommisjonens sesjon. Fra nordisk side blir det understreket at innsatsen for å bedre kvinners stilling ikke må bli betraktet som et avgrenset sosialt spørsmål, men må være med i vurderingen av alle de sakene som FN-systemet arbeider med. Dette er i tråd med vår nasjonale politikk og gjenspeiles i vårt utviklingssamarbeid. Norge arbeidet for forpliktende likestillingspolitiske formuleringer på alle de store verdenskonferansene som FN arrangerte i 90-årene, og i oppfølgingen av disse.

5.6 Fremme og beskyttelse av barns rettigheter

(Dagsordenspunkt 115)

Bakgrunn

Spørsmålet om barns rettigheter er i de senere årene kommet høyt opp på den internasjonale dagsordenen. Konvensjonen om barns rettigheter ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989 og trådte i kraft 2. september 1990. Med sine 191 parter er Barnekonvensjonen den av FNs menneskerettighetskonvensjoner som har størst tilslutning. Konvensjonen inneholder både sivile og politiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Med barn menes personer under 18 år, hvis ikke myndighetsalderen inntrer tidligere. Konvensjonen slår fast at hensynet til barnets beste skal være et overordnet prinsipp når det gjelder behandlingen av barn. Andre viktige

prinsipper er ikke-diskriminering og barns rett til å bli hørt i saker som angår dem.

Av særlige rettigheter i Konvensjonen kan nevnes barns rett til ikke å adskilles fra foreldrene med mindre det er til barnets beste. Barn har rett til ytringsfrihet og til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Funksjonshemmede barn har krav på særlig omsorg, og statene skal gi spesiell beskyttelse til flyktningebarn. Barn som har minoritets- eller urfolkbakgrunn, skal sikres retten til å utøve sin religion, bruke sitt språk og dyrke sin kultur. Barn skal beskyttes mot alle former for utnyttelse og mishandling, også i form av skadelig barnearbeid og seksuell utnyttelse. Retten til utdannelse er en viktig forutsetning for barns utvikling.

Det er opprettet en egen komité for barns rettigheter, FNs barnekomité, som skal føre tilsyn med hvordan statene gjennomfører Konvensjonen. Dette gjøres først og fremst ved at medlemslandene rapporterer til komiteen hvert femte år. Rapportene blir gjennomgått av komiteen på møter hvor også representanter for vedkommende stat inviteres til å svare på spørsmål. Komiteen avslutter behandlingen av rapportene ved å framlegge konklusjoner fra gjennomgåelsen og anbefalinger om videre oppfølging.

Den aktuelle situasjonen

Norges andre rapport ble overlevert til Barnekomiteen sommeren 1998. Rapporten inneholder opplysninger og tiltak på områder som for eksempel helse og velferd, familie og omsorg, utdanning og spesielle beskyttelsestiltak. Rapporten ble eksaminert av komiteen 22. mai 2000. Komiteen ga uttrykk for at Norge holder et svært høyt nivå når det gjelder beskyttelsen av barns rettigheter. Komitémedlemmene stilte en lang rekke spørsmål til den norske delegasjonen, blant annet om rettigheter for barn med ulovlig opphold i Norge og enslige mindreårige asylsøkere, om innarbeiding av Barnekonvensjonen i norsk lovgivning, om opplæring i Barnekonvensjonen og om KRL-faget. De ønsket også informasjon om barns rett til å kjenne sitt biologiske opphav, barn med psykiske problemer, kontantstøtten, morsmålsundervisning for romanifolket, mobbing i skolene, voldsutøvelse og kriminalitet blant barn og ungdom og seksuelt misbruk av barn.

FNs barnekonvensjon forbyr bruk av barnesoldater under 15 år. I 2000 vedtok FNs generalforsamling en tilleggsprotokoll til Barnekonvensjonen om barn i væpnet konflikt. Etter protokollen skal statene sette alt inn på at

personer under 18 år ikke blir brukt som soldater. Videre er statene forpliktet til ikke å rekruttere personer under 18 år med tvang til væpnede styrker. Når det gjelder frivillig rekruttering, skal statene i det minste heve aldersgrensen fra dagens 15-års grense til 16 år, men protokollen åpner for at stater også kan binde seg til en 17- eller 18-års grense for slik rekruttering. Fordi opprørs- eller frigjøringsbevegelser og andre ikke-statlige, væpnede grupper i stor grad rekrutterer og bruker personer under 18 år som soldater, skal statene også sette alt inn på å forhindre denne praksisen. Protokollen trådte i kraft 12. februar 2002, og har pr. mai 2003 52 parter. Norge undertegnet protokollen som den fjerde staten 13. juni 2000. En stortingsproposisjon om samtykke til ratifikasjon av protokollen ble fremmet 25. april 2003. Her foreslår regjeringen at Norge binder seg til en nedre aldersgrense på 18 år for frivillig rekruttering til Forsvaret.

I 1994 fikk en arbeidsgruppe mandat til å utarbeide en tilleggsprotokoll til FNs barnekonvensjon om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi. Protokollen ble ferdigforhandlet våren 2000, og Norge ratifiserte den i 2001 som en av de første statene. Tilleggsprotokollen innebærer en styrking av Barnekonvensjonen, særlig fordi den pålegger statene å gjøre en lang rekke handlinger knyttet til salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi straffbare i sin lovgivning. Protokollen definerer salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi. Behovet for internasjonalt samarbeid, blant annet i form av gjensidig juridisk bistand, framheves. Statspartene skal rapportere til FNs barnekomité om gjennomføringen av forpliktelsene etter protokollen. Protokollen trådte i kraft etter at ti land hadde ratifisert den. Pr. mai 2003 har protokollen 51 parter.

I november 2000 vedtok FNs generalforsamling en konvensjon om bekjempelse av grenseoverskridende organisert kriminalitet samt to utfyllende protokoller om handel med mennesker, særlig kvinner og barn, og menneskesmugling. Videre ble det i mai 2001 vedtatt en utfyllende protokoll om ulovlig produksjon og handel med skytevåpen. Norge har undertegnet Konvensjonen og de tre utfyllende protokollene. Regjeringen fremmet en stortingsproposisjon om samtykke til ratifikasjon av de fire instrumentene 11. april 2003.

I 1997 ble Olara Otunnu utnevnt til Generalsekretærens spesialrepresentant for barn og væpnet konflikt. Spesialrepresentanten har blant annet medvirket til at Sikkerhetsrådet har rettet større oppmerksomhet mot barns behov for særskilt beskyttelse i konfliktsituasjoner. Under medlem-

skapsperioden i Sikkerhetsrådet har Norge vært en pådriver for å sikre at spørsmålet om beskyttelse av sivile i væpnet konflikt er blitt høyt prioritert.

Spørsmålet om barnearbeid har stått sentralt på den internasjonale dagsordenen de senere årene. Flere FN-institusjoner, med ILO og UNICEF i spissen, har utvist et betydelig engasjement på dette området. Sammen med en rekke andre land, og i stadig sterkere grad, har Norge de senere årene oppfordret til et nært samarbeid mellom ulike internasjonale organisasjoner, herunder UNICEF, ILO og Verdensbanken, når det gjelder bekjempelse av barnearbeid. Vi har den senere tiden sett konkrete resultater, blant annet i form av flere samarbeidsprosjekter. Norge ratifiserte ILOs konvensjon om de verste former for barnearbeid i 2001. Konvensjonen pålegger partene å forby de verste formene for barnearbeid, som for eksempel slavearbeid og andre former for tvangsarbeid, kommersiell seksuell utnyttelse og arbeid som utsetter barn for ulykkes- eller helsefare. Pr. mai 2003 har denne konvensjonen 137 parter. Konvensjonen er et viktig supplement til andre konvensjoner, som FNs barnekonvensjon og ILOs minstealderkonvensjon.

Norges holdning

Fremme av barns rettigheter er et prioritert tema for Norge. Vi er tradisjonelt medforslagsstiller til resolusjonene om barns rettigheter i Generalforsamlingen og i Menneskerettighetskommisjonen, og deltar særlig aktivt i forhandlingene om kapitlene som omhandler barns rettigheter, barn og væpnet konflikt og barnearbeid. Norge deltok aktivt i arbeidsgruppene som utarbeidet tilleggsprotokollene om barn i væpnet konflikt, salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi. Norge deltok også svært aktivt i forhandlingene om sluttdokumentet for FNs spesialsesjon om barn som ble avholdt i New York i mai 2002. Formålet med Spesialsesjonen var å vurdere hva man har oppnådd i løpet av 1990-tallet, og å bli enige om framtidige prioriteringer for barn i det neste tiåret.

VI Saker som behandles i 4. komité

6.1 FNs fredsbevarende operasjoner

(Dagsordenspunkt 86)

Bakgrunn

Generalforsamlingens 4. komité behandler de fleste aspekter ved FNs fredsoperasjoner. Mandatene for operasjonene gis imidlertid av Sikkerhetsrådet, og finansieringsspørsmål drøftes i 5. komité. Arbeidet i 4. komité forberedes av en egen spesialkomité for fredsoperasjoner, som siden FNs 51. generalforsamling har vært åpen for alle land som bidrar eller har bidratt i FNs operasjoner. Likeledes har land involvert i den aktuelle konflikten gjerne vært representert.

FNs fredsoperasjoner har utviklet seg fra å være rene militære, fredsbevarende operasjoner, eventuelt kombinert med humanitær innsats som drives uavhengig av disse, til å bli stadig mer komplekse, fredsbyggende operasjoner som inkluderer en rekke oppgaver utover tradisjonelle militære aktiviteter. Slike oppgaver omfatter bl.a. demobilisering og reintegrering av tidligere soldater, gjenoppbygging og reform av politi, rettsvesen og forsvar, tilsyn med at menneskerettighetene overholdes, valgovervåkning samt tilrettelegging for humanitær bistand og gjenoppbygging. Sivilt politi inngår ofte som en komponent for å bistå med opplæring og kontroll av lokalt politi. Dette medfører at 4. komité har en meget bred dagsorden.

Den aktuelle situasjonen

Pr. april 2003 ledet FN i alt 13 fredsoperasjoner: tre i Europa: Georgia (UNOMIG), Kosovo (UNMIK) og Kypros (UNFICYP); tre i Midtøsten: Libanon (UNIFIL), Golan (UNDOF) og observatørkorpset UNTSO; fire i Afrika: Etiopia/Eritrea (UNMEE), Vest-Sahara (MINURSO), Sierra Leone (UNAMSIL) og DR KONGO (MONUC); to i Asia: India/Pakistan (UNMOGIP) og Timor Leste (UNMISET). FN-styrken på grensen mellom Irak og Kuwait (UNIKOM) ble trukket ut 17. mars i år i forkant av den amerikanskledede militæraksjonen mot Irak. Operasjonens mandat ble samtidig suspendert.

Arbeidet under den 57. generalforsamlingen, både i spesialkomiteen for

fredsbevarende operasjoner og i 4. komité, har vært preget av at innsatsen for å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner i tråd med anbefalingene fra den såkalte Brahimi-rapporten (fra august 2000), på det nærmeste anses som sluttført. Fokus rettes nå i større grad mot utfordringene i felt, dvs. mot gjennomføringen av hver enkelt fredsoperasjon. Sentrale temaer i denne sammenhengen er:

1) Styrking av FNs evne til rask utplassering av militære styrker og øvrig personell
2) Utvikling av helhetlige strategier for fredsoperasjoner som blant annet omfatter DD&R (avvæpning, demobilisering og reintegrering av tidligere stridende) og sikkerhetssektorreform (forsvar, politi og rettsvesen), beskyttelse av sivile, sikker ivaretakelse av menneskerettigheter og integrering av kjønnsperspektiver
3) Iverksetting av tiltak for å redusere disiplinære problemer til et minimum
4) Styrking av regional fredsbevaringskapasitet – spesielt i Afrika.

Norges holdning

Sett fra norsk side er det viktig å videreføre den tilnærmingen som lå til grunn for medlemskapet i Sikkerhetsrådet i 2001–2002, nemlig helhetlig fredsbygging, i arbeidet med FNs fredsbevarende operasjoner. Denne tilnærmingen er helt i tråd med de prioriteringene som er gjengitt i punktene 1 til 4 i avsnittet ovenfor. Tilnærmingen er basert på en erkjennelse av at man ved å satse på et bredt sett virkemidler best vil kunne legge til rette for å bygge varig og bærekraftig fred.

Norge deltar pr. april 2003 med 23 militære offiserer og 35 sivilt politi i sju av FNs til sammen tretten pågående fredsoperasjoner. Tungt norsk engasjement i andre operasjoner i regi av NATO og internasjonale koalisjoner har ført til redusert norsk deltakelse i direkte FN-ledede operasjoner de senere årene. Dette betyr ikke at Norge har endret syn på betydningen av et sterkt FN-engasjement, men det avspeiler at andre aktører enn FN er blitt sterkere involvert i flernasjonale operasjoner. Dette er en styrke for regional og global stabilitet og sikkerhet. Utfordringen er å sikre koordinering mellom de ulike initiativene slik at de utfyller hverandre på en best mulig måte.

6.2 Øst-Timor

(Dagsordenspunkt 141 og 142)

Bakgrunn

Etter Indonesias selvstendighet forble Øst-Timor en portugisisk koloni. I 1975 startet Portugal en dekoloniseringsprosess for alle sine kolonier. Etter en kort borgerkrig erklærte nasjonalistbevegelsen FRETELIN Øst-Timor selvstendig i 1975. Indonesia intervenerte i konflikten, og i 1976 ble Øst-Timor innlemmet i Indonesia.

På 1990-tallet økte den internasjonale oppmerksomheten rundt menneskerettighetssituasjonen i Øst-Timor. Tildelingen av Nobels fredspris til biskop Belo og José Ramos-Horta satte fornyet fokus på situasjonen. I etterkant av fredsprisutdelingen ble det satt i gang samtaler mellom FN, Indonesia og Portugal om Øst-Timors framtidige status. Soehartos avgang i 1998 og president Habibies utspill om særstatus for Øst-Timor førte til at dynamikken i trepartsamtalene endret seg svært raskt. 5. mai 1999 ble det undertegnet en avtale mellom partene som åpnet for en folkeavstemning om Øst-Timors framtidige status. Avtalen inneholdt også bestemmelser om Indonesias ansvar for sikkerheten i Øst-Timor fram til folkeavstemningen. Sikkerhetsrådet vedtok 11. juni 1999 resolusjon 1286, som opprettet UNAMET (*United Nations Mission to East Timor*) og retningslinjer for arbeidet med å organisere og gjennomføre folkeavstemningen.

Avstemningen ble avholdt 30. august 1999 med stor valgdeltakelse og et klart ja til uavhengighet for Øst-Timor. Etter at resultatet ble offentliggjort, gikk pro-indonesisk milits, støttet av det indonesiske militæret, til angrep på sivilbefolkningen og ødela bygninger og infrastruktur. Omtrent 250.000 personer ble deportert eller flyktet til Vest-Timor. 15. september 1999 vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 1262 om opprettelsen av en flernasjonal styrke med mandat til å gjenopprette fred og sikkerhet i Øst-Timor, beskytte UNAMET og støtte opp om humanitære operasjoner. Resolusjonen ble fulgt opp av Sikkerhetsrådsresolusjon 1272 med mandat for UNTAET (*United Nations Transitional Administration in East Timor*) som administrerte Øst-Timor fram til selvstendigheten 20. mai 2002. Det ble avholdt valg på grunnlovsgivende forsamling 30. august 2001, og Xanana Gusmão ble valgt til president 14. april 2002.

Den aktuelle situasjonen

Etter selvstendigheten er FN nærværende gjennom UNMISET (*United Nations Mission of Support in East Timor*), som skal bistå etableringen av bærekraftige statsbærende institusjoner og støtte opp om demokratiseringsprosessen. Operasjonen omfatter både en militær og en sivil komponent samt sivilt politi. Den politiske situasjonen i Øst-Timor er stabil, men det er økende sosial uro, hovedsakelig grunnet mangel på synlige resultater fra regjeringens side, særlig i regionene. Enkelte eks-frihetsforkjempere gir uttrykk for misnøye, og rettsapparatet er svakt. Øst-Timor har fortsatt meget begrenset kapasitet innenfor styresett og administrasjon. Faglig bistand i årene framover er derfor ytterst nødvendig for å videreutvikle et godt styresett og en velfungerende administrasjon. De fleste av flyktningene i Vest-Timor har nå returnert, og flesteparten av de gjenværende vil sannsynligvis bli i Indonesia.

Norges holdning

Norge anerkjente aldri Indonesias okkupasjon av området. Det norske engasjementet i Øst-Timor startet i 1996, og ble trappet opp betydelig i forbindelse med folkeavstemningen og de påfølgende urolighetene i 1999, blant annet ved humanitær bistand. Norge var vertskap for det femte givermøtet for Øst-Timor, som ble avholdt i Oslo i desember 2001 under ledelse av Verdensbanken og FN. Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson representerte regjeringen under selvstendighetsmarkeringen 20. mai 2002.

I Sikkerhetsrådet var Norge blant de første til å støtte fastsettelsen av datoen for selvstendighet. Norge var også svært tidlig ute med en positiv holdning til FNs spesialrepresentant Sergio de Mello og Generalsekretærens oppfordring om å opprette UNMISET for å videreføre FNs engasjement i Øst-Timor. Norske myndigheter har et langsiktig perspektiv for engasjementet i Øst-Timor og har understreket at man fortsatt vil opprettholde et høyt nivå på bistanden. Norge har fått gjennomslag i FN for at nedtrappingen av FNs nærvær ikke skal skje raskere enn sikkerhetssituasjonen og den nasjonale kapasiteten tillater. Norge legger også vekt på etableringen av en nasjonal sikkerhetssektor med militære styrker, politi og rettsvesen, og på straffeforfølgelse av alvorlige forbrytelser begått under urolighetene i 1999.

6.3 Palestinske flyktninger – UNRWA

(Dagsordenspunkt 84)

Bakgrunn

Vedtaket av FNs delingsplan for Palestina i 1947 førte til opprettelsen av en jødisk stat i Palestina. De påfølgende krigshandlingene mellom jøder og arabere førte til at mange palestinere flyktet. I slutten av 1949 ble UNRWA (*United Nations Works and Relief Agency for Palestinian Refugees*) opprettet for å ivareta flyktningenes grunnleggende behov. Siden 1950 har organisasjonen hatt ansvar for undervisning, helsetjenester og sosialhjelp i de palestinske flyktningeleirene i Jordan, Libanon, Syria, Vestbredden og Gaza.

Da UNRWA ble opprettet, var det 900.000 registrerte palestinske flyktninger. I 2001 hadde UNRWA registrert ca. 3,9 millioner flyktninger. Av disse bor ca. 1,24 millioner i de 59 flyktningeleirene som administreres av UNRWA.

Flyktningene er fordelt som følger på UNRWAs ulike operasjonsområder:

Jordan	ca. 1,6 mill.
Libanon	ca. 380.000
Syria	ca. 390.000
Vestbredden	ca. 610.000
Gaza	ca. 850.000

UNRWAs mandat forlenges i påvente av en endelig løsning på flyktningproblemet, og det nåværende mandatet er forlenget av FNs generalforsamling fram til sommeren 2005.

FNs generalsekretær utnevner UNRWAs leder, Generalkommisjonæren, som rapporterer direkte til FNs generalforsamling. Hver høst presenterer UNRWAs leder årsrapport, budsjett og regnskap til Generalforsamlingen, som dermed utgjør organisasjonens «styre». Deretter innkalles de giverne som ønsker å delta, til en giverkonferanse i forbindelse med Generalforsamlingen, der deres frivillige bidrag annonseres. Disse bidragene utgjør 95 prosent av UNRWAs faste inntekter.

Den aktuelle situasjonen

På FNs 57. generalforsamling var det i likhet med tidligere år sterk oppslutning om UNRWAs arbeid. Dette er særskilt viktig i lys av den prekære situasjonen som har oppstått i det palestinske området siden høsten 2000. Den siste alvorlige krisen i området har sammen med svært høy befolkningsvekst bidratt til at UNRWAs behov for støtte stadig øker. De frivillige bidragene har derimot ikke økt i takt med behovene, og dette gjør det vanskelig for UNRWA å opprettholde volum og kvalitet på tjenestene de yter for de palestinske flyktningene. UNRWA har en stab på over 22.000 ansatte, hvorav bare rundt 100 er internasjonalt ansatte. Skal man redusere budsjettet, betyr det i hovedsak å redusere antallet ansatte. Dette medfører et svekket tjenestetilbud til flyktningene.

Som følge av den pågående krisen har UNRWA siden høsten 2000 vært nødt til å lansere flere større nødhjelpsappeller for å kunne oppfylle ekstraordinære behov. Nødhjelpsarbeidet omfatter helsetjenester, utdeling av basisvarer og istandsetting av ødelagte veier og hus.

Blant palestinere flest har UNRWA en sterk symbolsk betydning. I mer enn 50 år har organisasjonen ivaretatt mange av de tjenestene statsapparatet vanligvis ivaretar. I lys av hendelsene som førte til at organisasjonen ble opprettet og det internasjonale samfunnets håndtering av disse, oppfattes organisasjonen som det internasjonale samfunnets garanti for at flyktningene ikke vil bli glemt. Enhver antydning om reduksjon av UNRWAs tjenester blir derfor oppfattet som tegn på at det internasjonale samfunnet har mistet interessen for å finne en løsning på det palestinske flyktningproblemet. Dagens kritiske situasjon i det palestinske området har gjort at behovet for UNRWAs tjenester er større i dag enn noen gang.

Framtiden til de palestinske flyktningene vil bli avgjort i sluttstatusforhandlingene mellom israelske og palestinske myndigheter. De palestinske lederne framholder at deres krav i disse forhandlingene vil ta utgangspunkt i FNs resolusjon 194 av 11. desember 1948 – at alle palestinske flyktninger har rett til å vende tilbake til det stedet de flyktet fra, eller eventuelt rett til økonomisk kompensasjon.

Norges holdning

Norge har i mange år vært en av de betydeligste bidragsyterne til UNRWA. De siste fem årene har vårt årlige bidrag vært på 100 millioner

kroner. Som respons på UNRWAs nødhjelpsappeller bidro Norge i tillegg med totalt 25 millioner kroner i ekstraordinære tildelinger i 2002. Siden starten på den nye intifadaen har veisperringer og militæroperasjoner i det palestinske området gjort UNRWAs arbeid svært vanskelig. Norge har flere ganger tatt opp UNRWA-personellets arbeidsforhold med israelske myndigheter.

UNRWA har de siste årene gjennomført et viktig administrativt og finansielt reformarbeid i organisasjonen med givernes støtte. Norge har finansiert en undersøkelse gjennomført av Fafo om hvordan UNRWAs finansielle situasjon påvirker organisasjonens operasjonelle aktiviteter. I samarbeid med UNRWA og andre givere vil Norge bruke denne studien til en bred gjennomgang og eventuell reform av også det operasjonelle arbeidet til UNRWA.

VII Saker som behandles i 5. komité

7.1 FNs finansielle situasjon

(Dagsordenspunkt 120)

Bakgrunn

FN har i størstedelen av nittiårene vært preget av en alvorlig økonomisk krise. Grunnen til dette er medlemsland som er på etterskudd med betaling av medlemsbidrag. USA står her i en særstilling. I henhold til FNs bidragsskala skal USA nå betale 22 prosent av FNs regulære budsjett og 25 prosent av budsjettene til de fredsbevarende styrkene. Grunnen er delvis at Kongressen gjennom flere år holdt tilbake midler for å framtvinge reformer i FN, og delvis Kongressens uvillighet til å betale USAs andel av utgifter forbundet med enkelte vedtak i Sikkerhetsrådet. FNs økonomiske situasjon ved utgangen av 2002 viste imidlertid en svak positiv likviditet for det regulære budsjettet for fjerde år på rad, i hovedsak grunnet amerikansk nedbetaling av gammel gjeld.

Den aktuelle situasjonen

I 2002 betalte USA for andre år på rad mer til FN enn ilignede bidrag, i alt USD 1,108 milliarder. Innbetalingene de to siste årene (over USD 2 mrd. i 2001) er en oppfølging av at USA har fått innfridd to krav. For det første er USAs andel til FNs regulære budsjett nedsatt fra 25 til 22 prosent. For det andre har USAs andel til FNs fredsbevarende operasjoner blitt nedsatt fra over 30 til 25 prosent fra 2004. Ved utgangen av 2002 var medlemslandenes gjeld til FN likevel USD 1,683 milliarder, hvorav USD 1,335 milliarder til FNs fredsbevarende operasjoner. Av dette skylder USA fortsatt omlag USD 850 millioner. USA bestrider imidlertid dette tallet og hevder at beløpet er vesentlig lavere. FN skyldte ved årsskiftet medlemslandene USD 703,6 milliarder i form av ubetalte refusjoner til troppebidragsytende land.

Norges holdning

Norge betaler hvert år sitt fastsatte bidrag til FN godt innenfor den fastsatte tidsfristen for innbetaling av bidrag. Fra norsk side fastholdes det at samtlige medlemsland må overholde sine betalingsforpliktelser i henhold til FN-pakten og betale bidragene i sin helhet, i tide og uten vilkår.

Under behandlingen av FNs økonomiske situasjon hilste man USAs innbetalinger velkomne i det norske innlegget, men ga samtidig uttrykk for bekymring over medlemslandenes stadig store gjeld til FN. Norge viste i denne forbindelse til at flere viktige reformer har gjort organisasjonen mer strømlinjeformet og effektiv. Det ble også påpekt at selv om det har vært en stor økning i utgiftene til FNs fredsbevarende operasjoner, er det viktig at medlemslandene prøver å dekke disse siden operasjonene er en kjerneoppgave for FN. Det er viktig at medlemslandene lever opp til felles ansvar og sikrer organisasjonen de nødvendige ressursene.

7.2 Programbudsjettet for 2002–2003

(Dagsordenspunkt 122)

Bakgrunn

FNs budsjetter består av et regulært toårig programbudsjett og separate budsjetter for fredsbevarende operasjoner og de frivillige bidragene til FNs fond og programmer. Videre har FNs særorganisasjoner egne budsjetter (se vedlegg 4 for oversikt over FN-familien). Krigsforbryterdomstolene for det tidligere Jugoslavia og Rwanda har egne budsjetter som tidligere var ettårige, men som fra 2001 er toårige. Det regulære FN-budsjettet skal dekke utgifter til lønninger og drift av hovedkvarter, regionalkontorer, møtevirksomhet og implementering av programmer. Budsjettet er delt inn i tre programmer etter virksomhetsområde (politiske spørsmål, juridiske spørsmål, menneskerettigheter, humanitære saker, osv.)

Annet hvert år behandler Generalforsamlingen forslaget til det regulære budsjettet for neste toårsperiode. Årene imellom behandles det reviderte budsjettet for den løpende perioden, samt budsjettrammen for den påfølgende toårsperioden.

Den aktuelle situasjonen

På den 56. generalforsamlingen ble det vedtatt et regulært budsjett for 2002–2003 på USD 2,63 milliarder for inneværende budsjettperiode. Dette innebar en økning på USD 92 millioner i forhold til budsjettet for 2000–2001, men et kutt på USD 75 millioner i forhold til Generalsekretærens forslag.

Regnet på årsbasis er dette i underkant av det norske bistandsbudsjettet. På den 57. generalforsamlingen ble det vedtatt en ekstrabevilgning på USD 176,87 millioner.

Det har ikke vært reell vekst i FNs regulære budsjett de siste sju årene. I introduksjonen viste Generalsekretæren til flere reformer som var gjennomført, og at FN har klart å gjøre mer med mindre ressurser. Det ble imidlertid advart mot stadig å pålegge FN flere mandater uten samtidig å sørge for at organisasjonen får de nødvendige ressursene. I debatten var EU-landene opptatt av å løfte fram sine prioriterte saker og understreket viktigheten av å kontrollere utgiftene og identifisere mulige innsparinger. USA, Canada, New Zealand og Australia var også mest opptatt av videre effektivisering og mulige innsparinger. U-landene på sin side klaget over manglende ressurser til sosial og økonomisk utvikling, selv om den største budsjettøkningen var foreslått for utvikling i Afrika.

Når det gjelder krigsforbryterdomstolene for Det tidligere Jugoslavia (ICTY) og Rwanda (ICTR), foreslo Generalsekretæren et budsjett på henholdsvis USD 254 millioner og USD 198 millioner, en økning på rundt 13 prosent. Generalsekretæren foreslo totalt henholdsvis 1100 og 973 stillinger, en økning på 113 nye stillinger for ICTY og 101 nye stillinger for ICTR. Grunnet misnøye med stort pengeforbruk og manglende effektivitet vedtok Generalforsamlingen under høstsesjonen kun et foreløpig budsjett for 2002–2003 på henholdsvis USD 242,7 millioner og USD 192,9 millioner. Budsjettet innebar frysing av stillinger, men med adgang til midlertidige ansettelser. På gjenopptatt sesjon i mai ble det vedtatt et endelig budsjett på USD 248,9 millioner for ICTY, som innebar et kutt på 39 stillinger i forhold til Generalsekretærens forslag. For ICTR ble det vedtatt et endelig budsjett på USD 197 millioner, som innebar et kutt på 24 stillinger i forhold til Generalsekretærens forslag. På den 57. generalforsamlingen ble det vedtatt ekstra bevilgninger på USD 13,7 millioner til Jugoslaviadomstolen og USD 4,6 millioner til Rwandadomstolen.

Norges holdning

Under budsjettbehandlingen ønsket Norge Generalsekretærens forslag om økede ressurser for utvikling, særlig til Afrika, velkommen. Samtidig etterlyste Norge tilstrekkelige ressurser til FNs arbeid med menneskerettigheter og humanitær bistand og uttrykte bekymring for at FNs viktige arbeid på disse områdene i økende grad er blitt avhengig av frivillige bidrag. Etter norsk syn bør FNs budsjett kunne økes dersom det er nødvendig for å finansiere prioriterte oppgaver og møte nye utfordringer, uten at dette ekskluderer arbeidet med ytterligere effektivisering av FN.

7.3 Bidragsskalaen

(Dagsordenspunkt 126)

Bakgrunn

Hovedprinsippet ved fastsettelse av bidragsskalaen for FNs regulære budsjett er at medlemmene betaler etter evne. Skalaens metodologi består av ti elementer, som gir særordninger og rabatter for ulike grupper av land som skal reflektere betalingskapasiteten. Ingen land betaler mer enn 22 prosent (25 prosent inntil 2001), ingen mindre enn 0,001 prosent av FNs regulære budsjett. Bidragsskalaen for FNs regulære budsjett blir også lagt til grunn for fastsatte bidrag til FNs særorganisasjoner, med tilpasning for antall medlemsland. Fordelingen av FNs utgifter mellom medlemslandene har lenge vært en omstridt og tidkrevende sak på generalforsamlingene.

Den aktuelle situasjonen

Generalforsamlingen vedtok i 2000 en ny bidragsskala både for FNs regulære budsjett og for FNs budsjett for fredsbevarende operasjoner for en seksårsperiode, 2001–2006 (se vedlegg). Maksimumsbidraget til FNs regulære budsjett gikk ned fra 25 til 22 prosent. Bruk av nyere økonomisk statistikk medførte også en del endringer. Norges andel for 2003 er 0,646 prosent.

EU, Canada, Australia og New Zealand har over lengre tid gått inn for strengere anvendelse av FN-paktens artikkel 19, som omhandler medlemslandenes tap av stemmerett i Generalforsamlingen på grunn av manglende

innbetaling av ilignet kontingent til FNs regulære budsjett. Både u-landene, USA og Japan har motsatt seg en strengere anvendelse. Kompromisset under den 56. generalforsamlingen ble at medlemsland som ligger etter med betalingen, oppmuntres til å framlegge konkrete nedbetalingsplaner. Generalsekretæren skal på sin side rapportere til årets generalforsamling om tiltak for å oppmuntre medlemsland på etterskudd til å redusere og nedbetale gjelden. På den 57. generalforsamlingen fikk Argentina og Afghanistan redusert sine bidrag på grunnlag av uforutsette og uforskyldte økonomiske omstendigheter, i henhold til en unntaksbestemmelse i Generalforsamlingens prosedyreregler. Da Sveits ble tatt opp som nytt medlem, dekket bidraget fra dette landet bortfallet i inntekter, og reduksjonen for Argentina og Afghanistan ble godkjent av Generalforsamlingen.

Norges holdning

Norge inntok en fleksibel holdning i spørsmålet om en ny bidragsskala. Samtidig som man hadde sterke, prinsipielle motforestillinger mot at USA stilte betingelser for tilbakebetaling av gjeld, var det overordnede spørsmålet hva FN vil være tjent med på lang sikt i forhold til stabil finansiering og i forhold til medlemslandenes, herunder USAs, politiske forpliktelse overfor organisasjonen. I likhet med de øvrige medlemslandene kunne også Norge akseptere reduksjonen i Argentinas og Afghanistans bidrag som et ekstraordinært vedtak uten presedensvirkning for framtiden.

7.4 Finansiering av FNs fredsbevarende operasjoner

(Dagsordenspunkt 137–149)

Bakgrunn

FNs to eldste observatørkorps (UNTSO i Midtøsten og UNMOGIP i Kashmir) finansieres direkte over FNs regulære budsjett. De øvrige fredsbevarende operasjonene har egne budsjetter vedtatt av Generalforsamlingen. Utgiftene til FNs fredsbevarende operasjoner steg kraftig fra 1991 til 1994 og falt deretter betydelig. Fra 1999 har utgiftene til fredsbevarende operasjoner vært stigende fram til 2002.

Budsjettene for ulike fredsbevarende operasjoner er ettårige. Fordelingen av kostnadene følger en egen skala. I revisjonen som ble foretatt høsten 2000, gikk USAs andel ned fra 30,4 til vel 27 prosent i 2001 og vil deretter gå nedover mot 25 prosent. Også i henhold til den reviderte skalaen hefter de fem faste medlemmene av Sikkerhetsrådet for en større andel enn deres prosentandel av det regulære budsjettet, mens utviklingslandene betaler 10–20 prosent av det de betaler til det regulære budsjettet. For Norge gikk andelen opp fra 0,61 til 0,646 prosent, dvs. den samme prosentandelen som til det regulære budsjettet.

Den aktuelle situasjonen

I tidsrommet 1. juli 2003 til 30. juni 2004 er det vedtatt budsjetter for FNs fredsbevarende operasjoner på USD 2,13 milliarder. For de fleste operasjonene er det ikke vesentlige endringer i budsjettene. FN skyldte ved årsskiftet omlag USD 700 millioner i ubetalte refusjoner til troppebidragsytende land, mot USD 800 millioner ved det forrige årsskiftet. På grunn av USAs delvise nedbetaling av gammel gjeld, som i sin helhet vil gå til å nedbetale FNs gjeld til troppebidragsytende land, er det godt håp om at FNs gjeld vil bli ytterligere redusert ved utgangen av dette året. Dette forutsetter at medlemslandene betaler iglnede bidrag fullt ut og i tide.

Norges holdning

Norge har vært en sterk støttespiller til gjennomføringen av den såkalte Brahimi-rapporten, som innebar en forbedring av FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsbevarende operasjoner. Selv om Generalsekretærens forslag på 216 nye stillinger i Sekretariatet ble redusert til 122 nye stillinger i 2002, innebar dette likevel et betydelig og gledelig løft på dette området. De nye stillingene kom i tillegg til de 93 stillingene som ble innvilget i 2000, da Generalforsamlingen tok stilling til første fase av Brahimi-rapporten. I inneværende år er det bare mindre justeringer på denne kontoen. Norge har i flere år gått inn for at FNs avdeling for fredsbevarende operasjoner må få en kvinnerådgiver på høyt nivå for å innarbeide hensynet til kvinners utsatte situasjon i krigs- og konfliktsituasjoner i alle sider ved fredsbevarende operasjoner. Stillingen ble opprettet i budsjettet for 2003–2004.

VIII Saker som behandles i 6. komité

8.1 Konvensjon om juridisk immunitet for stater og deres eiendom

(Dagsordenspunkt 152)

Bakgrunn

Et grunnleggende prinsipp i folkeretten er det såkalte suverenitetsprinsippet: Statene er i utgangspunktet ikke underlagt annen vilje enn sin egen, de er likeverdige og suverene. En stat kan dermed ikke være underlagt en annen stats doms- eller tvangsmakt. Reglene om statsimmunitet er ikke generelt regulert i noen traktat med tilstrekkelig oppslutning. Under FNs generalforsamlings 32. sesjon i 1977 ble FNs folkerettskommisjon (se dagsordenspunkt 166) anmodet om å behandle temaet «juridisk immunitet for stater og deres eiendom». Folkerettskommisjonen utviklet et sett artikler om statsimmunitet som ble oversendt Generalforsamlingen i 1991 med en anbefaling om at det ble innkalt til en diplomatkonferanse for vedtakelse av en konvensjon. Blant FNs medlemsstater gjorde det seg imidlertid gjeldende betydelig uenighet med hensyn til innholdet av Folkerettskommisjonens artikler, og det ble opprettet en arbeidsgruppe under Generalforsamlingen for å søke å løse disse utestående spørsmålene og avklare hvorvidt det skulle innkalles til en diplomatkonferanse.

Den aktuelle situasjonen

Under fjorårets generalforsamling ble det besluttet å gi arbeidsgruppen en siste sjanse til å komme til enighet. Arbeidsgruppen grep denne sjansen og kunne 28. februar 2003 samles om et utkast artikler om statsimmunitet basert på Folkerettskommisjonens utkast fra 1991. Utkastet gir anvisning på en grensedragning mellom myndighetshandlinger, hvor staten nyter immunitet, og kommersielle handlinger, hvor staten ikke nyter immunitet. Spørsmålet om hvordan grensen skal trekkes mellom disse to hovedtypene av handlinger, var et av de mest sentrale utestående spørsmålene.

Et gjenstående spørsmål som kommer til behandling i 6. komité, er spørsmålet om hvilken form artiklene skal vedtas i. Alternativene spenner fra vedtakelse av en konvensjon via utarbeidelse av en modellov til ved-

takelse av en resolusjon der Generalforsamlingen tar artiklene til etterretning. Dette siste alternativet kan senere eventuelt følges opp ved vedtakelse av en konvensjon.

Norges holdning

Norge er stort sett fornøyd med de kompromissløsningene som ble oppnådd i arbeidsgruppen. I og med at spørsmål om andre staters immunitet vil bli behandlet og avgjort av nasjonale domstoler, er det behov for et internasjonalt rammeverk som nasjonale domstoler kan legge til grunn. Arbeidsgruppens vedtak legger forholdene til rette for etableringen av et slikt rammeverk. Fra norsk side vil man derfor foretrekke at artiklene vedtas ved en konvensjon, da denne formen vil skape størst klarhet for nasjonale domstoler og størst forutsigelighet for statene. Forhandlinger om en konvensjon skaper likevel alltid fare for at tidligere kompromissløsninger vil bli gjenåpnet. Norge vil av slike grunner ikke motsette seg at Generalforsamlingen i første omgang tar artiklene om statsimmunitet til etterretning i form av vedtakelse av en resolusjon. Dette gir artiklene en viss formell status og legger forholdene til rette for vedtakelse av artiklene i form av en konvensjon etter hvert som artiklene blir anvendt i praksis.

8.2 FNs folkerettskommisjon

(Dagsordenspunkt 154)

Bakgrunn

FNs folkerettskommisjon ble opprettet i 1947 for å ivareta Generalforsamlingens plikt etter FN-paktens artikkel 13 til å bevirke utvikling og kodifisering av folkeretten. Kommisjonen består av 34 medlemmer som velges av Generalforsamlingen for perioder på fem år. Medlemmene velges i personlig egenskap og representerer ikke sine respektive regjeringer. Kommisjonen har utarbeidet utkast til traktater på en rekke sentrale områder og har i nært samspill med Generalforsamlingens 6. komité spilt en nøkkelrolle i videreutviklingen og kodifiseringen av folkeretten. Av resultater fra Kommisjonens arbeid de senere årene kan man blant annet framheve utkast til vedtekter for en permanent internasjonal straffedomstol,

som la grunnlaget for vedtakelsen av Den internasjonale straffedomstolen i 1998.

Folkerettskommisjonen avlegger hvert år rapport til Generalforsamlingen om sitt arbeid. Behandlingen av denne rapporten står sentralt i arbeidet i 6. komité, og betydelig tid går med til å gi føringer og angi prioriteringer for Kommisjonens videre arbeid, samt drøfte og kommentere tekstforslag som Kommisjonen har lagt fram. Når et ferdig utkast til regler for kodifisering av et område i folkeretten foreligger fra Kommisjonens side, må det gjennom en endelig behandling i Generalforsamlingen. Her vil et hovedspørsmål være hvorvidt utkastet til bestemmelser skal lede til en ny internasjonal konvensjon. Behandlingen kan enten skje direkte i Generalforsamlingen, eller forsamlingen kan velge å innkalle til en egen diplomatkonferanse for dette formålet. Behandlingen av temaet statsimmunitet (jf. forrige punkt) gir en illustrasjon av forholdet mellom Folkerettskommisjonen og Generalforsamlingen.

Den aktuelle situasjonen

På Kommisjonens agenda står nå reservasjoner til traktater, diplomatisk beskyttelse (dvs. staters rett til intervensjon på vegne av sine egne borgere), ensidige statshandlinger, staters ansvar for handlinger som ikke er i strid med folkeretten, internasjonale organisasjoners ansvar, delte naturressurser samt fragmentering av folkeretten.

Norges holdning

Norge legger meget stor vekt på betydningen av Folkerettskommisjonens arbeid. Det må imidlertid erkjennes at arbeidet i Kommisjonen ofte kan ta lang tid. Norge støtter derfor tiltak som vil kunne forbedre Kommisjonens produktivitet og effektivitet. Arbeidet med delte naturressurser er for Norges vedkommende spesielt interessant, da Kommisjonen under dette punktet forventes å berøre spørsmål om petroleumsforekomster under to eller flere staters jurisdiksjon.

8.3 Den internasjonale straffedomstolen (ICC)

(Dagsordenspunkt 156)

Bakgrunn

Roma-vedtektene til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) ble vedtatt på en diplomatkonferanse i Roma i juli 1998, med meget stort flertall (120–7–21). Vedtektene trådte i kraft 1. juli 2002 etter at det nødvendige antallet av 60 ratifikasjoner for vedtektenes ikrafttredelse var nådd. Domstolens sete ligger i Haag, Nederland. Philippe Kirsch (Canada) er Domstolens president.

Domstolens kompetanse er begrenset til saker som gjelder folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og alvorlige krigsforbrytelser, men listen kan utvides senere. Behandling av saker er ikke avhengig av særskilt aksept fra de involverte statene. Domstolen vil ha jurisdiksjon dersom forbrytelsen har funnet sted på territoriet til en part i vedtektene, eller dersom forbryteren er borger av en statspart. Videre vil både enkeltstater og Sikkerhetsrådet kunne bringe situasjoner inn for Domstolen, og hovedanklageren kan iverksette etterforskning på eget initiativ.

Domstolens første statspartsmøte ble avholdt i september 2002, der man vedtok alle tekster utarbeidet av Den forberedende kommisjonen. De 18 dommerne, hvorav sju kvinner, ble valgt på gjenopptatt sesjon av statspartsmøtet i februar 2003. Hovedanklager Luis Moreno Ocampo (Argentina) ble enstemmig valgt i april 2003.

Den aktuelle situasjonen

Domstolens andre statspartsmøte avholdes i september 2003, bl.a. for å vedta kommende års budsjett.

Spesialarbeidsgruppen for aggresjonsforbrytelsen, som er åpen for alle stater, skal møtes for første gang i forbindelse med det årlige statspartsmøtet i september 2003. Aggresjonsforbrytelsen er i prinsippet med blant de forbrytelsene som omfattes av ICCs jurisdiksjon, men inkorporering vil ikke tre i kraft før 7/8-deler av statspartene har godtatt det. Aggresjonsforbrytelser kan tidligst inkluderes på en revisjonskonferanse som skal finne sted sju år etter vedtektenes ikrafttredelse.

Etter intense forhandlinger vedtok et enstemmig Sikkerhetsråd resolu-

sjon 1422 12. juli 2002. Resolusjonen innebærer utsettelse av straffeforfølging ved Domstolen i ett år for deltakere i FNs fredsoperasjoner fra stater som ikke er part i Domstolens vedtekter. Resolusjonen gjør det klart at Sikkerhetsrådet årlig skal vurdere hvorvidt utsettelsen skal fornyes eller ikke.

Norges holdning

Norge undertegnet traktaten 28. august 1998 og ratifiserte den 16. februar 2000 som stat nummer sju. Norge, som hele tiden har tilhørt pådrivergruppen i straffedomstolspørsmålet, ser Domstolen som et viktig bidrag til demokratisering, rettsstatsbygging og fredsbygging etter væpnede konflikter.

Norge var den første staten som ratifiserte Avtalen om privilegier og immunitet for ICC, dens personell og personer som opptrer for den. I og med at ICC er opprettet gjennom en egen traktat og ikke er et FN-organ, er ikrafttredelse av denne avtalen (krever ti ratifikasjoner) helt vesentlig for Domstolens drift.

Fra norsk side vil man fortsatt bidra aktivt til å verne om ICCs integritet. Samtidig vil man arbeide for å integrere Domstolen i systemet for beskyttelse av internasjonal fred og sikkerhet. Norge vil fortsette dialogen med de statene som har uttrykt betenkeligheter med Domstolen, med sikte på å fremme bredest mulig oppslutning om ICC og dens målsettinger. I tillegg er det en målsetting å arbeide for at utsettelsen gjennom resolusjon 1422 (2002) blir et overgangsfenomen i anledning vedtektenes ikrafttredelse.

8.4 Tiltak for å eliminere internasjonal terrorisme

(Dagsordenspunkt 158)

Bakgrunn

På tross av internasjonalt samarbeid i kampen mot terrorisme representerer terrorisme stadig et stort problem. Terroristorganisasjonenes virksomhet rammer uskyldige mennesker og utgjør en trussel mot fred, sikkerhet og demokratiutvikling. De siste årene har det vært et økende fokus internasjonalt og i FN på de utfordringene det internasjonale samfunnet står

overfor i kampen mot terrorisme. Arbeidet har blitt ytterligere intensivert etter hendelsene i New York og Washington 11. september 2001.

I 1996 ble det nedsatt en ad hoc-komité om bekjempelse av terrorisme, og man har i de senere årene framforhandlet internasjonale konvensjoner om kamp mot terroristbombing (vedtatt 1997) og om finansiering av terrorisme (1999). Ad hoc-komiteen har også hatt mandat til å utarbeide en konvensjon om bekjempelse av kjernefysisk terrorisme. Arbeidet med denne konvensjonen har imidlertid gått sakte framover. Den siste tiden har det i ad hoc-komiteen vært mest fokus på utarbeidelsen av en generell terrorismekonvensjon.

Den aktuelle situasjonen

Debatten om internasjonal terrorisme har vært og er særlig preget av motsetningsforhold mellom vestlige og arabiske stater. De tragiske hendelsene 11. september 2001 satte selvsagt sitt preg på behandlingen av terrorismeresolusjonen under Generalforsamlingens sesjon i 2001, og i motsetning til tidligere lyktes man da i å oppnå konsensus om resolusjonen. Konsensus ble også bevart i 2002, men flere av de arabiske landenes tradisjonelle problemer med resolusjonen kom likevel til overflaten under debatten. Mens de vestlige statene fordømmer alle former for terrorisme, fokuserer de arabiske statene mer på de underliggende årsakene til terroraksjoner, som f.eks. kolonialisme og fremmed okkupasjon. De arabiske statene er opptatt av at man må prioritere å komme til enighet om en definisjon av begrepet terrorisme, og påpeker i den forbindelse at det er viktig å finne fram til en definisjon som ikke medfører at «legitim» frihetskamp mot okkupasjonsmakter anses som terroristhandlinger.

Hendelsene 11. september har også medført et ønske om å forsøke å forsere arbeidet med en utarbeidelse av en generell terrorismekonvensjon. Arbeidet med vurdering og gjennomgang av et indisk utkast til konvensjonen som er i gang i ad hoc-komiteen mot terrorisme, blir av mange framholdt som svært viktig og framgangsrikt. Det er imidlertid et faktum at arbeidet i ad hoc-komiteen står i fare for å mislykkes på bakgrunn av nevnte uenigheter vedrørende spørsmålet om en definisjon av begrepet terrorisme. Som et utslag av manglende utsikter til å oppnå enighet ble det under Generalforsamlingen i fjor besluttet at ad hoc-komiteen kun skulle møtes i tre dager våren 2003. Som antatt ble det ingen framgang under dette møtet. Det forventes likevel at ad hoc-komiteens mandat videreføres,

slik at den kan fortsette sitt arbeid for å få i stand en generell terrorismekonvensjon, en internasjonal konvensjon om bekjempelse av kjernefysisk terrorisme og en eventuell verdenskonferanse om terrorisme.

Norges holdning

Fra norsk side har man lagt vekt på å bidra til å styrke det internasjonale samarbeidet om bekjempelse av internasjonal terrorisme. Norge har sluttet seg til alle tidligere antiterrorkonvensjoner, og norske myndigheter har tradisjonelt lagt stor vekt på at slike konvensjoner må sikres så bred oppslutning som mulig. Bare på denne måten vil de kunne utgjøre effektive instrumenter i kampen mot internasjonal terrorisme.

Norge har uttrykt støtte til utarbeidelse av en generell terrorismekonvensjon. Samtidig har man framholdt at den tilnærmingsmåten man har hatt til nå, med terrorismekonvensjoner på bestemte avgrensede områder, har vært meget vellykket. Det videre arbeidet med en generell konvensjon må ikke sette de gode resultatene man allerede har oppnådd, i fare, men kanskje heller søke å utfylle de sektorielle konvensjonene. Norge frykter at man ved utarbeidelse av en generell konvensjon kan ende opp i endeløse og ufruktbare diskusjoner om hva terrorisme er, og hvor grensen går mellom terrorisme og legitim frigjøringskamp. Slike diskusjoner vil kunne sementere og forsterke eksisterende meningsforskjeller. En eventuell verdenskonferanse om terrorisme bør av samme grunner ikke ha som mål å nå fram til enighet om en definisjon av begrepet terrorisme, slik enkelte stater har foreslått. Med den manglende framgangen i Generalforsamlingen er det helt klart at FNs sikkerhetsråd utpeker seg som det viktigste FN-organet for bekjempelse av terrorisme.

8.5 Anvendelsesområdet for FN-konvensjonen om beskyttelse av FN-personell og assosiert personell

(Dagsordenspunkt 159)

Bakgrunn

FN-konvensjonen om beskyttelse av hjelpepersonell og assosiert personell, som ble vedtatt 9. desember 1994, representerer et viktig bidrag til beskyttelsen av hjelpepersonell. Norge er part i Konvensjonen, og deltok aktivt i forhandlingene. Konvensjonen trådte i kraft 15. januar 1999, og 63 stater er pr. 2. mai 2003 part i Konvensjonen.

Anvendelsesområdet for Konvensjonen er blitt oppfattet som for snevert av flere stater og frivillige organisasjoner. I en rapport har FNs generalsekretær kommet med anbefalinger om både mer effektiv gjennomføring av Konvensjonens bestemmelser og om utvidelse av anvendelsesområdet, blant annet ved å ta med alle typer FN-operasjoner og alle typer hjelpepersonell. Det ble oppnådd enighet om effektiviseringstiltak i resolusjonen fra forrige generalforsamling. Blant annet skal man søke å innarbeide hovedbestemmelsene i Konvensjonen i statusavtaler for militære styrker og observatører (SOFA, SOMA). Det ble også bestemt at ad hoc-komiteen opprettet i 2000 med mandat til å drøfte Generalsekretærens anbefalinger, skulle møtes en uke i 2003. Dette for å videreføre diskusjonen om de mer prinsipielle spørsmålene og vurdere hvorvidt det er nødvendig å endre Konvensjonen, og særlig dens anvendelsesområde.

Den aktuelle situasjonen

Ad hoc-komiteen møttes 24.–28. mars 2003. Komiteen diskuterte i hovedsak forslag til langsiktige tiltak i Generalsekretærens rapport. Diskusjonen tok utgangspunkt i New Zealands forslag til tilleggsprotokoll, som har til formål å sikre at Konvensjonen får automatisk anvendelse for alle FN-operasjoner. Anbefalingen om utarbeidelse av en tilleggsprotokoll er imidlertid kontroversiell, og man klarte ikke å komme fram til enighet. Ad hoc-komiteen vil avlegge sin rapport fra møtet for årets generalforsamling, som skal vurdere om komiteen skal fortsette sitt arbeid. Det anbefales i rapporten at Generalsekretæren i forkant av neste møte i ad hoc-komiteen

framlegger en redegjørelse for gjennomføringen av de kortsiktige tiltakene og en vurdering av tiltakenes samlede effekt.

Norges holdning

Fra norsk side er beskyttelse av humanitært personell et område som står høyt på dagsordenen. Norge stiller seg derfor positiv til at man søker å gi hele denne gruppen, inkludert lokalt ansatte og personell fra humanitære frivillige organisasjoner, best mulig beskyttelse. Fra norsk side er man derfor i utgangspunktet positiv til Generalsekretærens foreslåtte tiltak, og støtter opp om ad hoc-komiteens arbeid for å bringe prosessen videre. Norge vil fortsette å støtte opp om arbeidet i 6. komité.

8.6 Internasjonal konvensjon mot reproduktiv kloning av mennesker

(Dagsordenspunkt 160)

Bakgrunn

FNs 56. generalforsamling behandlet høsten 2001 et resolusjonsforslag om en internasjonal konvensjon som forbyr reproduktiv kloning av mennesker. Arbeidet baserte seg på et fransk-tysk initiativ forut for sesjonen. Forslaget om utarbeidelse av en konvensjon ble godt mottatt. Det ble besluttet opprettet en ad hoc-komité for vurdering av det videre arbeidet med konvensjonen, herunder mandat for de videre forhandlingene.

Den aktuelle situasjonen

Ad hoc-komitéen for vurdering av utarbeidelse av en konvensjon som forbyr reproduktiv kloning av mennesker, hadde sitt første møte i februar 2002. Møtet konsentrerte seg særlig om kartlegging av temaer som bør bli vurdert i en eventuell konvensjon, samt høring av en rekke vitenskapelige, juridiske og bioetiske eksperter. Arbeidet i ad hoc-komiteen ledet imidlertid ikke fram til enighet om et mandat for de videre forhandlingene om en konvensjon.

Arbeidet med dagsordenspunktet i 6. komité under den 57. generalfor-

samlingen fikk en skuffende utgang da man heller ikke her klarte å komme til enighet om et mandat. Det sto to sterke grupperinger bak hvert sitt resolusjonsutkast. USA og Spania var hovedpådrivere bak et utkast hvor mandatet skulle dekke alle former for kloning, herunder også terapeutisk kloning. Frankrike og Tyskland var hovedpådrivere bak et utkast hvor mandatet begrenses til reproduktiv kloning av mennesker, kombinert med forhandlinger om et bredere forbud så snart et forbud mot reproduktiv kloning er etablert. Norge inngikk i en «vennegruppe» av sistnevnte resolusjonsutkast. Som et kompromiss ble det fattet en beslutning om at en arbeidsgruppe skal viderebehandle spørsmålet under den 58. generalforsamlingen. Det blir dermed ikke møte i en ad hoc-komité forut for neste generalforsamling. Under behandlingen i 6. komité må det derfor oppnås enighet om et mandat for framforhandling av en konvensjon.

Norges holdning

Norge har fullt ut støttet igangsetting av et arbeid for utarbeidelse av en internasjonal konvensjon som forbyr reproduktiv kloning av mennesker. Fra norsk side har man uttrykt at man primært ønsker en vidtfavnende konvensjon som forbyr alle former for kloning. Samtidig har man understreket behovet for en trinnvis tilnærming hvor det i første omgang er essensielt å fokusere på det som kan oppnås raskt. En utvidelse av rammen for en konvensjon til også å gjelde andre former for kloning vil kunne vanskeliggjøre og forsinke arbeidet og i verste fall medføre at man overhodet ikke kommer til enighet om en konvensjon.

IX. Vedlegg

VEDLEGG 1

United Nations

General Assembly

Distr.: General
18 July 2003

Original: English

Fifty-eighth session

Provisional agenda of the fifty-eighth regular session of the General Assembly*

To convene at United Nations Headquarters, New York, on Tuesday, 16 September 2003, at 3 p.m.**

1. Opening of the session by the President of the General Assembly (rule 31).1
2. Minute of silent prayer or meditation (rule 62).
3. Credentials of representatives to the fifty-eighth session of the General Assembly (rule 28):
   (a) Appointment of the members of the Credentials Committee;
   (b) Report of the Credentials Committee.
4. Election of the President of the General Assembly (rule 30).2
5. Election of the officers of the Main Committees (rule 30).2
6. Election of the Vice-Presidents of the General Assembly (rule 30).2
7. Notification by the Secretary-General under Article 12, paragraph 2, of the Charter of the United Nations (rule 49).

---

* Issued in accordance with rule 12 of the rules of procedure.

** In paragraph 1 of its resolution 57/301 of 13 March 2003, the General Assembly decided to amend rule 1 of the rules of procedure of the Assembly to read: "The General Assembly shall meet every year in regular session commencing on the Tuesday of the third week in September, counting from the first week that contains at least one working day".

1 For the text of rule 31, as amended, see resolution 56/509 of 8 July 2002.

2 For the text of rule 30, as amended, see resolution 56/509.

8. Organization of work, adoption of the agenda and allocation of items: reports of the General Committee (rule 21).
9. General debate (resolution 57/301 of 13 March 2003).[3]
10. Report of the Secretary-General on the work of the Organization (rules 13 (a) and 48; resolutions 47/120 B of 20 September 1993 and 51/241 of 31 July 1997).
11. Report of the Security Council (rule 13 (b)).[4]
12. Report of the Economic and Social Council (rule 13 (b); General Assembly resolution 57/277 of 20 December 2002 and Economic and Social Council resolution 1998/40 of 30 July 1998 and decision 1982/112 of 26 April 1982).[4]
13. Report of the International Court of Justice (rule 13 (b)).
14. Report of the International Atomic Energy Agency (resolutions 1145 (XII) of
14 November 1957 and 57/9 of 11 November 2002).
15. Elections to fill vacancies in principal organs:
    (a) Election of five non-permanent members of the Security Council (rule 142; decision 57/402 of 27 September 2002);
    (b) Election of eighteen members of the Economic and Social Council (rule 145; decision 57/403 of 3 October 2002).
16. Elections to fill vacancies in subsidiary organs and other elections:
    (a) Election of forty-three members of the United Nations Commission on International Trade Law (resolutions 2205 (XXI) of 17 December 1966 and 57/20 of 19 November 2002 and decision 55/308 of 16 October 2000);
    (b) Election of twenty-nine members of the Governing Council of the United Nations Environment Programme (resolution 2997 (XXVII) of 15 December 1972 and decision 56/307 of 22 October 2001);
    (c) Election of seven members of the Committee for Programme and Coordination (Economic and Social Council resolution 2008 (LX) of 14 May 1976 and General Assembly decisions 57/405 A of 4 November 2002 and 57/405 B of 1 May 2003);
    (d) Election of the United Nations High Commissioner for Refugees (resolution 428 (V) of 14 December 1950 and decision 55/310 of 26 October 2000).

3 In paragraph 2 of its resolution 57/301 of 13 March 2003, the General Assembly decided that "the general debate in the General Assembly shall open on the Tuesday following the opening of the regular session of the General Assembly and shall be held without interruption over a period of nine working days".

4 This item remains also on the agenda of the fifty-seventh session (decision 57/585 of 20 December 2002).

17. Appointments to fill vacancies in subsidiary organs and other appointments:4
    (a) Appointment of members of the Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions (rule 155; decisions 57/406 A of 4 December 2002 and 57/406 B of 29 January 2003);[5]
    (b)Appointment of members of the Committee on Contributions (rule 158; decision 57/407 of 4 December 2002);
    (c) Appointment of a member of the Board of Auditors (resolution 74 (I) of 7 December 1946 and decision 56/315 of 26 November 2001);
    (d) Confirmation of the appointment of members of the Investments Committee (resolution 155 (II) of 15 November 1947 and decision 57/408 of 4 December 2002);
    (e) Appointment of members of the United Nations Administrative Tribunal (resolution 351 A (IV) of 24 November 1949 and decision 57/409 of 4 December 2002);
    (f) Appointment of the members of the Consultative Committee of the United Nations Development Fund for Women (resolution 31/133 of 16 December 1976 and decision 55/311 of 29 November 2000);
    (g) Appointment of members of the Committee on Conferences (resolution 43/222 B of 21 December 1988 and decisions 57/413 A of 20 December 2002 and 57/413 B of 15 April 2003);
    (h) Appointment of a member of the Joint Inspection Unit (resolution 31/192 of 22 December 1976 and decision 57/416 of 6 June 2003);
    (i) Confirmation of the appointment of the Secretary-General of the United Nations Conference on Trade and Development (resolution 1995 (XIX) of 30 December 1964 and decision 57/417 of 6 June 2003).
18. Admission of new Members to the United Nations (rule 136).
19. Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples (resolutions 57/135 to 57/140 and decision 57/526 of 11 December 2002).[4]
20. Support by the United Nations system of the efforts of Governments to promote and consolidate new or restored democracies (resolutions 55/285 of 7 September 2001 and 56/96 of 14 December 2001).
21. The role of diamonds in fuelling conflict (resolution 57/302 of 15 April 2003).
22. Assistance in mine action (resolution 57/159 of 16 December 2002).
23. Building a peaceful and better world through sport and the Olympic ideal (resolution 56/75 of 11 December 2001).
24. Implementation of the resolutions of the United Nations (decision 57/521 of 4 December 2002).
25. University for Peace (resolution 56/2 of 22 October 2001).

5 This item remains also on the agenda of the fifty-seventh session (see A/57/PV.80).

26. The situation in Central America: progress in fashioning a region of peace, freedom, democracy and development (resolutions 57/160 and 57/161 of 16 December 2002).[4]
27. Zone of peace and cooperation of the South Atlantic (resolutions 55/285 of 7 September 2001 and 56/7 of 21 November 2001).
28. The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security (resolution 57/113 A of 6 December 2002).[4]
29. Question of the Comorian island of Mayotte (decision 57/503 of 16 October 2002).
30. Necessity of ending the economic, commercial and financial embargo imposed by the United States of America against Cuba (resolution 57/11 of 12 November 2002).
31. Question of Cyprus.[6]
32. Armed aggression against the Democratic Republic of the Congo.[6]
33. Question of the Falkland Islands (Malvinas) (decision 57/511 of 11 November 2002).
34. The situation of democracy and human rights in Haiti (resolution 55/285 of 7 September 2001).
35. Armed Israeli aggression against the Iraqi nuclear installations and its grave consequences for the established international system concerning the peaceful uses of nuclear energy, the non-proliferation of nuclear weapons and international peace and security (decision 57/519 of 4 December 2002).
36. Consequences of the Iraqi occupation of and aggression against Kuwait (decision 57/520 of 4 December 2002).
37. Declaration of the Assembly of Heads of State and Government of the Organization of African Unity on the aerial and naval military attack against the Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya by the present United States Administration in April 1986 (decision 57/518 of 4 December 2002).
38. The situation in the Middle East (resolutions 57/111 and 57/112 of 3 December 2002).[4]
39. Question of Palestine (resolutions 57/107 to 57/110 of 3 December 2002).[4]
40. New Partnership for Africa's Development: progress in implementation and international support:
    (a) New Partnership for Africa's Development: progress in implementation and international support (resolutions 57/2 of 16 September 2002, 57/7 of 4 November 2002 and 57/296 and 57/297 of 20 December 2002);

6 This item, which has not yet been considered by the General Assembly at its fifty-seventh session, remains on the agenda of that session (decision 57/585 of 20 December 2002). Its inclusion in the draft agenda of the fifty-eighth session is subject to any action that the Assembly may take on it at its fifty-seventh session.

(b) Causes of conflict and the promotion of durable peace and sustainable development in Africa (resolution 57/296 of 20 December 2002).[4]

41. Strengthening of the coordination of humanitarian and disaster relief assistanceof the United Nations, including special economic assistance (resolutions 48/162 of 20 December 1993 and 57/155 of 16 December 2002):[4]

    (a) Strengthening of the coordination of emergency humanitarian assistance of the United Nations (resolutions 57/152 and 57/153 of 16 December 2002);

    (b) Special economic assistance to individual countries or regions (resolutions 56/105, 56/108, 56/110 and 56/112 of 14 December 2001, 57/105 of 25 November 2002 and 57/146, 57/149 and 57/154 of 16 December 2002);

    (c) Strengthening of international cooperation and coordination of efforts to study, mitigate and minimize the consequences of the Chernobyl disaster (resolution 56/109 of 14 December 2001);

    (d) Participation of volunteers, "White Helmets", in the activities of the United Nations in the field of humanitarian relief, rehabilitation and technical cooperation for development (resolution 56/102 of 14 December 2001);

    (e) Assistance to the Palestinian people (resolution 57/147 of 16 December 2002);

    (f) Emergency international assistance for peace, normalcy and reconstruction of war-stricken Afghanistan (resolution 57/113 B of 6 December 2002).

42. Follow-up to the outcome of the special session on children (resolution 57/190 of 18 December 2002 and decision 57/551 of 20 December 2002).

43. Follow-up to the United Nations Year for Cultural Heritage (resolutions 56/8 of 21 November 2001 and 57/158 of 16 December 2002).

44. Return or restitution of cultural property to the countries of origin (resolution 56/97 of 14 December 2001).

45. Culture of peace (resolution 57/6 of 4 November 2002).[4]

46. Launching of global negotiations on international economic cooperation for development (decision 57/522 of 4 December 2002).

47. Towards global partnerships (resolution 56/76 of 11 December 2001).

48. Follow-up to the outcome of the twenty-sixth special session: implementation of the Declaration of Commitment on HIV/AIDS (resolutions 57/299 of 20 December 2002 and 57/308 of 22 May 2003).[7]

49. Fifty-fifth anniversary of the Universal Declaration of Human Rights (decisions 53/436 of 11 December 1998 and 57/534 and 57/535 of 18 December 2002).

7 This item remains also on the agenda of the fifty-seventh session (see A/57/PV.86).

50. Information and communication technologies for development (resolution 57/295 of 20 December 2002).
51. Integrated and coordinated implementation of and follow-up to the outcomes of the major United Nations conferences and summits in the economic, social and related fields (resolutions 57/270 A of 20 December 2002 and 57/270 B of 23 June 2003).
52. 2001-2010: Decade to Roll Back Malaria in Developing Countries, Particularly in Africa (resolution 57/294 of 20 December 2002).
53. Oceans and the law of the sea:
    (a) Oceans and the law of the sea (resolutions 49/28 of 6 December 1994 and 57/141 of 12 December 2002);
    (b) Sustainable fisheries, including through the 1995 Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks, and related instruments (resolutions 57/142 and 57/143 of 12 December 2002).
54. Report of the International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States between 1 January and 31 December 1994 (Security Council resolution 955 (1994) of 8 November 1994 and General Assembly decision 57/509 of 28 October 2002).[4]
55. Report of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 (Security Council resolution 827 (1993) of 25 May 1993 and General Assembly decision 57/508 of 28 October 2002).[4]
56. Revitalization of the work of the General Assembly.[8]
57. Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters (decision 57/591 of 3 July 2003).
58. United Nations reform: measures and proposals (resolution 55/285 of 7 September 2001).
59. Restructuring and revitalization of the United Nations in the economic, social and related fields (resolution 55/285 of 7 September 2001).
60. Strengthening of the United Nations system (resolution 57/300 of 20 December 2002 and decision 57/587 of 18 June 2003).
61. Follow-up to the outcome of the Millennium Summit (resolutions 57/144 and 57/145 of 16 December 2002).[4]

8 This item remains on the agenda of the fifty-seventh session (decision 57/585 of 20 December 2002). Its inclusion in the draft agenda of the fifty-eighth session is subject to any action that the General Assembly may take on it at its fifty-seventh session.

62. Multilingualism (resolution 56/262 of 15 February 2002).
63. Reduction of military budgets:
    (a) Reduction of military budgets (resolution 35/142 B of 12 December 1980);
    (b) Objective information on military matters, including transparency of military expenditures (resolution 56/14 of 29 November 2001).
64. Verification in all its aspects, including the role of the United Nations in the field of verification (resolution 56/15 of 29 November 2001).
65. Implementation of the Declaration of the Indian Ocean as a Zone of Peace (resolution 56/16 of 29 November 2001).
66. African Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty (resolution 56/17 of 29 November 2001).
67. Consolidation of the regime established by the Treaty for the Prohibition of Nuclear Weapons in Latin America and the Caribbean (Treaty of Tlatelolco) (resolution 56/30 of 29 November 2001).
68. Review of the implementation of the Declaration on the Strengthening of International Security (decision 56/417 of 29 November 2001).
69. Developments in the field of information and telecommunications in the context of international security (resolution 57/53 of 22 November 2002).
70. Role of science and technology in the context of international security and disarmament (resolution 57/54 of 22 November 2002).
71. Establishment of a nuclear-weapon-free zone in the region of the Middle East (resolution 57/55 of 22 November 2002).
72. Conclusion of effective international arrangements to assure non-nuclearweapon States against the use or threat of use of nuclear weapons (resolution 57/56 of 22 November 2002).
73. Prevention of an arms race in outer space (resolution 57/57 of 22 November 2002).
74. General and complete disarmament:[4]
    (a) Notification of nuclear tests (resolution 42/38 C of 30 November 1987);
    (b) Prohibition of the dumping of radioactive wastes (resolution 56/24 L of 29 November 2001);
    (c) Reduction of non-strategic nuclear weapons (resolution 57/58 of 22 November 2002);
    (d) Towards a nuclear-weapon-free world: the need for a new agenda (resolution 57/59 of 22 November 2002);
    (e) Convening of the fourth special session of the General Assembly devoted to disarmament (resolution 57/61 of 22 November 2002);
    (f) Promotion of multilateralism in the area of disarmament and nonproliferation (resolution 57/63 of 22 November 2002);

(g) Observance of environmental norms in the drafting and implementation of agreements on disarmament and arms control (resolution 57/64 of 22 November 2002);

(h) Relationship between disarmament and development (resolution 57/65 of 22 November 2002);

(i) National legislation on transfer of arms, military equipment and dual-use goods and technology (resolution 57/66 of 22 November 2002);

(j) Bilateral strategic nuclear arms reductions and the new strategic framework (resolution 57/68 of 22 November 2002);

(k) Establishment of a nuclear-weapon-free zone in Central Asia (resolution 57/69 of 22 November 2002);

(l) Assistance to States for curbing the illicit traffic in small arms and collecting them (resolution 57/70 of 22 November 2002);

(m) Missiles (resolution 57/71 of 22 November 2002);

(n) The illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects (resolution 57/72 of 22 November 2002);

(o) Nuclear-weapon-free southern hemisphere and adjacent areas (resolution 57/73 of 22 November 2002);

(p) Implementation of the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-personnel Mines and on Their Destruction (resolution 57/74 of 22 November 2002);

(q) Transparency in armaments (resolution 57/75 of 22 November 2002);

(r) Regional disarmament (resolution 57/76 of 22 November 2002);

(s) Conventional arms control at the regional and subregional levels (resolution 57/77 of 22 November 2002);

(t) Nuclear disarmament (resolution 57/79 of 22 November 2002);

(u) Consolidation of peace through practical disarmament measures (resolution 57/81 of 22 November 2002);

(v) Implementation of the Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on Their Destruction (resolution 57/82 of 22 November 2002);

(w) Measures to prevent terrorists from acquiring weapons of mass destruction (resolution 57/83 of 22 November 2002);

(x) Reducing nuclear danger (resolution 57/84 of 22 November 2002);

(y) Follow-up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons (resolution 57/85 of 22 November 2002);

(z) United Nations conference to identify ways of eliminating nuclear dangers in the context of nuclear disarmament (decision 57/515 of 22 November 2002).

75. Review and implementation of the Concluding Document of the Twelfth Special Session of the General Assembly:
    (a) United Nations regional centres for peace and disarmament (resolution 57/87 of 22 November 2002);
    (b) Regional confidence-building measures: activities of the United Nations Standing Advisory Committee on Security Questions in Central Africa (resolution 57/88 of 22 November 2002);
    (c) United Nations Regional Centre for Peace, Disarmament and Development in Latin America and the Caribbean (resolution 57/89 of 22 November 2002);
    (d) United Nations Regional Centre for Peace and Disarmament in Africa (resolution 57/91 of 22 November 2002);
    (e) United Nations Regional Centre for Peace and Disarmament in Asia and the Pacific (resolution 57/92 of 22 November 2002);
    (f) Convention on the Prohibition of the Use of Nuclear Weapons (resolution 57/94 of 22 November 2002).
76. Review of the implementation of the recommendations and decisions adopted by the General Assembly at its tenth special session:
    (a) Advisory Board on Disarmament Matters (resolution 38/183 O of 20 December 1983);
    (b) United Nations Institute for Disarmament Research (resolution 39/148 H of 17 December 1984);
    (c) Report of the Disarmament Commission (resolution 57/95 of 22 November 2002);
    (d) Report of the Conference on Disarmament (resolution 57/96 of 22 November 2002).
77. The risk of nuclear proliferation in the Middle East (resolution 57/97 of 22 November 2002).
78. Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects (resolution 57/98 of 22 November 2002).
79. Strengthening of security and cooperation in the Mediterranean region (resolution 57/99 of 22 November 2002).
80. Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty (resolution 57/100 of 22 November 2002).
81. Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on Their Destruction (decision 57/516 of 22 November 2002).
82. Effects of atomic radiation (resolution 57/115 of 11 December 2002).
83. International cooperation in the peaceful uses of outer space (resolution 57/116 of 11 December 2002).

84. United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (resolutions 57/117 to 57/123 of 11 December 2002).[4]
85. Report of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories (resolutions 57/124 to 57/128 of 11 December 2002).
86. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects (resolutions 57/129 of 11 December 2002 and 57/336 of 18 June 2003).
87. Questions relating to information (resolutions 57/130 A and B of 11 December 2002).[4]
88. Information from Non-Self-Governing Territories transmitted under Article 73 e of the Charter of the United Nations (resolution 57/131 of 11 December 2002).
89. Economic and other activities which affect the interests of the peoples of the Non-Self-Governing Territories (resolution 57/132 and decision 57/525 of 11 December 2002).
90. Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples by the specialized agencies and the international institutions associated with the United Nations (resolution 57/133 of 11 December 2002).
91. Offers by Member States of study and training facilities for inhabitants of Non-Self-Governing Territories (resolution 57/134 of 11 December 2002).
92. Question of the Malagasy islands of Glorieuses, Juan de Nova, Europa and Bassas da India (decision 57/503 of 20 September 2002).
93. Macroeconomic policy questions:[4]
    (a) International trade and development (resolutions 1995 (XIX) of 30 December 1964, 56/179 of 21 December 2001 and 57/235 of 20 December 2002);
    (b) Science and technology for development (resolutions 55/185 of 20 December 2000, 56/182 and 56/183 of 21 December 2001 and 57/238 of 20 December 2002);
    (c) Specific actions related to the particular needs and problems of landlocked developing countries (resolutions 55/181 of 20 December 2000 and 56/180 of 21 December 2001);
    (d) International financial system and development (resolution 57/241 of 20 December 2002);
    (e) External debt crisis and development (resolution 57/240 of 20 December 2002);
    (f) Outcome of the International Ministerial Conference of Landlocked and Transit Developing Countries and Donor Countries and International Financial and Development Institutions on Transit Transport Cooperation (resolution 57/242 of 20 December 2002);

(g) Commodities (resolution 57/236 of 20 December 2002).

94. Sectoral policy questions: preventing and combating corrupt practices and transfer of funds of illicit origin and returning such assets to the countries of origin (resolution 57/244 of 20 December 2002).

95. Sustainable development and international economic cooperation:4

(a) Women in development (resolutions 42/178 of 11 December 1987 and 56/188 of 21 December 2001);

(b) Human resources development (resolution 56/189 of 21 December 2001);

(c) International migration and development (resolution 56/203 of 21 December 2001);

(d) Implementation of the Declaration on International Economic Cooperation, in particular the Revitalization of Economic Growth and Development of the Developing Countries, and implementation of the International Development Strategy for the Fourth United Nations Development Decade (resolution 57/246 of 20 December 2002).

96. Environment and sustainable development (resolutions 2997 (XXVII) of 15 December 1972 and 57/251 of 20 December 2002):[4]

(a) Promotion of new and renewable sources of energy, including the implementation of the World Solar Programme 1996-2005 (resolution 56/200 of 21 December 2001);

(b) Implementation of the United Nations Convention to Combat Desertification in Those Countries Experiencing Serious Drought and/or Desertification, Particularly in Africa (resolution 57/259 of 20 December 2002);

(c) Convention on Biological Diversity (resolution 57/260 of 20 December 2002);

(d) Further implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of Small Island Developing States (resolution 57/262 of 20 December 2002);

(e) International Strategy for Disaster Reduction (resolution 57/256 of 20 December 2002 and decision 57/547 of 20 December 2002);

(f) Protection of global climate for present and future generations of mankind (resolution 57/257 of 20 December 2002);

(g) Sustainable mountain development (resolutions 55/189 of 20 December 2000 and 57/245 of 20 December 2002).

97. Implementation of Agenda 21, the Programme for the Further Implementation of Agenda 21 and the outcomes of the World Summit on Sustainable Development (resolutions 47/191 of 22 December 1992 and 57/253 of 20 December 2002 and Economic and Social Council resolution 2000/35 of 18 October 2000).

98. United Nations Decade of Education for Sustainable Development (resolution 57/254 of 20 December 2002).

99. Operational activities for development:

    (a) Operational activities for development (resolutions 39/125 of 14 December 1984 and 57/264 of 20 December 2002);

    (b) Economic and technical cooperation among developing countries (resolutions 33/134 of 19 December 1978, 50/119 of 20 December 1995, 52/205 of 18 December 1997, 54/226 of 22 December 1999, 56/202 of 21 December 2001 and 57/263 of 20 December 2002).

100. Implementation of the first United Nations Decade for the Eradication of Poverty (1997-2006) (resolutions 53/197 of 15 December 1998 and 57/265 and 57/266 of 20 December 2002).

101. Training and research:

    (a) United Nations Institute for Training and Research (resolutions 1934 (XVIII) of 11 December 1963 and 57/268 of 20 December 2002);

    (b) United Nations System Staff College in Turin, Italy (resolutions 55/207 of 20 December 2000 and 55/278 of 12 July 2001).

102. Globalization and interdependence (resolution 57/274 of 20 December 2002).

103. Implementation of the outcome of the United Nations Conference on Human Settlements (Habitat II) and of the twenty-fifth special session of the General Assembly (resolutions 56/206 of 21 December 2001 and 57/275 of 20 December 2002).

104. Third United Nations Conference on the Least Developed Countries (resolution 57/276 of 20 December 2002).

105. Permanent sovereignty of the Palestinian people in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and of the Arab population in the occupied Syrian Golan over their natural resources (resolution 57/269 of 20 December 2002).

106. Follow-up to the International Conference on Financing for Development:

    (a) Follow-up to the International Conference on Financing for Development (resolutions 57/272 and 57/273 of 20 December 2002);

    (b) High-level dialogue for the implementation of the outcome of the International Conference on Financing for Development (resolution 57/250 of 20 December 2002).

107. Implementation of the outcome of the World Summit for Social Development and of the twenty-fourth special session of the General Assembly (resolutions 55/285 of 7 September 2001 and 57/163 of 18 December 2002).

108. Social development, including questions relating to the world social situation and to youth, ageing, disabled persons and the family (resolutions 56/114, 56/115, 56/117 and 56/177 of 19 December 2001, and 57/164 and 57/165 of 18 December 2002).

109. Follow-up to the International Year of Older Persons: Second World Assembly on Ageing (resolution 57/167 of 18 December 2002).

110. Crime prevention and criminal justice (resolutions 57/168, 57/169 and 57/171 to 57/173 of 18 December 2002).[4]

111. International drug control (resolutions 55/65 of 4 December 2000 and 57/174 of 18 December 2002).

112. Advancement of women (resolutions 34/180 of 18 December 1979, 39/125 of 14 December 1984, 45/124 of 14 December 1990, 56/128, 56/129 and 56/131 of 19 December 2001, 57/175, 57/177, 57/178 and 57/180 of 18 December 2002 and 57/311 of 18 June 2003).

113. Implementation of the outcome of the Fourth World Conference on Women and of the twenty-third special session of the General Assembly, entitled "Women 2000: gender equality, development and peace for the twenty-first century" (resolutions 50/203 of 22 December 1995, 52/100 of 12 December 1997, 56/132 of 19 December 2001 and 57/182 of 18 December 2002).

114. Report of the United Nations High Commissioner for Refugees, questions relating to refugees, returnees and displaced persons and humanitarian questions (resolutions 428 (V) of 14 December 1950, 56/134 and 56/136 of 19 December 2001 and 57/183, 57/186 and 57/187 of 18 December 2002).

115. Promotion and protection of the rights of children (resolutions 44/25 of 20 November 1989 and 57/189 and 57/190 of 18 December 2002).

116. Programme of activities of the International Decade of the World's Indigenous People (resolutions 55/80 of 4 December 2000, 56/140 of 19 December 2001 and 57/192 of 18 December 2002).

117. Elimination of racism and racial discrimination:[4]

   (a) Elimination of racism and racial discrimination (resolutions 2106 A (XX) of 21 December 1965, 3380 (XXX) of 10 November 1975 and 57/195 of 18 December 2002);

   (b) Comprehensive implementation of and follow-up to the Durban Declaration and Programme of Action (resolutions 56/266 of 27 March 2002 and 57/195 of 18 December 2002).

118. Right of peoples to self-determination (resolutions 57/196 and 57/197 of 18 December 2002).

119. Human rights questions:[4]

   (a) Implementation of human rights instruments (resolutions 2200 A (XXI) of 16 December 1966, 39/46 of 10 December 1984, 56/144 of 19 December 2001 and 57/200 and 57/201 of 18 December 2002);

   (b) Human rights questions, including alternative approaches for improving the effective enjoyment of human rights and fundamental freedoms (resolutions 56/155, 56/158 to 56/162, 56/164 and 56/166 of 19 December 2001, 57/203 to 57/206, 57/208, 57/209, 57/212, 57/216 to 57/220, and 57/222 to 57/226 of 18 December 2002, 57/228 B of 13 May 2003 and 57/229 of 18 December 2002);[9]

9 This item remains also on the agenda of the fifty-seventh session (see A/57/PV.85).

(c) Human rights situations and reports of special rapporteurs and representatives (resolutions 57/230 to 57/234 of 18 December 2002);

(d) Comprehensive implementation of and follow-up to the Vienna Declaration and Programme of Action (resolution 48/121 of 20 December 1993 and decision 57/535 of 18 December 2002);

(e) Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights (resolution 48/141 of 20 December 1993).

120. Financial reports and audited financial statements, and reports of the Board of Auditors (resolutions 52/212 B of 31 March 1998, 57/278 A of 20 December 2002 and 57/278 B of 18 June 2003):

(a) United Nations;

(b) Voluntary funds administered by the United Nations High Commissioner for Refugees.

121. Review of the efficiency of the administrative and financial functioning of the United Nations (resolution 56/279 of 27 March 2002 and decisions 55/462 of 12 April 2001 and 57/557 of 20 December 2002).

122. Programme budget for the biennium 2002-2003 (resolutions 56/255 and 56/256 of 24 December 2001, 56/270 of 27 March 2002 and 57/292 of 20 December 2002, 57/303 of 15 April 2003 and 57/310 to 57/312 of 18 June 2003 and decisions 52/466 of 31 March 1998, 57/584 of 20 December 2002 and 57/588 of 18 June 2003).

123. Proposed programme budget for the biennium 2004-2005 (resolutions 56/253 of 24 December 2001, 57/280, 57/292 and 57/300 of 20 December 2002, 57/304 of 15 April 2003 and 57/313 of 18 June 2003 and decisions 57/567, 57/571, 57/572, 57/574, 57/576 and 57/579 of 20 December 2002).

124. Programme planning (resolution 57/282 of 20 December 2002).[4]

125. Improving the financial situation of the United Nations.[6]

126. Scale of assessments for the apportionment of the expenses of the United Nations (resolutions 55/5 C of 23 December 2000, 57/4 B of 20 December 2002 and 57/4 C of 15 April 2003).[10]

127. Pattern of conferences (resolutions 56/242 of 24 December 2001, 57/283 A of 20 December 2002 and 57/283 B of 15 April 2003).[10]

128. United Nations common system (resolutions 56/242 of 24 December 2001 and 57/285 of 20 December 2002).[4]

129. Human resources management (decisions 55/462 of 12 April 2001, 57/574 of 20 December 2002 and 57/588 of 18 June 2003).

130. Administration of justice at the United Nations (resolutions 55/258 of 14 June 2001 and 57/307 of 15 April 2003).[10]

131. Joint Inspection Unit (resolution 57/284 of 20 December 2002).[4]

10 This item remains also on the agenda of the fifty-seventh session (see A/57/PV.83).

132. Report of the Secretary-General on the activities of the Office of Internal Oversight Services (resolutions 57/287 A and B of 20 December 2002, 57/287 C and 57/306 of 15 April 2003 and 57/313 of 18 June 2003).

133. Financing of the International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States between 1 January and 31 December 1994 (resolutions 55/226 of 23 December 2000 and 57/289 of 20 December 2002).[4]

134. Financing of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 (resolutions 55/225 A of 23 December 2000 and 57/288 of 20 December 2002).[4]

135. Scale of assessments for the apportionment of the expenses of United Nations peacekeeping operations (resolution 55/235 of 23 December 2000).

136. Administrative and budgetary aspects of the financing of the United Nations peacekeeping operations (resolutions 56/241 of 24 December 2001, 56/292 and 56/293 of 27 June 2002, 57/290 A of 20 December 2002 and 57/290 B, 57/315, 57/317 to 57/320, 57/322 and 57/323 of 18 June 2003 and decisions 54/459 B of 7 April 2000 and 57/588 of 18 June 2003).[11]

137. Financing of the United Nations Angola Verification Mission and the United Nations Observer Mission in Angola (resolution 57/329 of 18 June 2003).

138. Financing of the United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina (resolution 57/334 of 18 June 2003 and decision 57/559 of 20 December 2002).

139. Financing of the United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (resolution 57/332 of 18 June 2003).

140. Financing of the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo (resolution 57/335 of 18 June 2003).

141. Financing of the United Nations Mission in East Timor.[6]

142. Financing of the United Nations Mission of Support in East Timor (resolution 57/327 of 18 June 2003).

---

11 As a result of the adoption of resolution 57/323, the following items are not included in the provisional agenda of the fifty-eighth regular session of the General Assembly: Financing of the United Nations Mission in Haiti; Financing of the United Nations Preventive Deployment Force; Financing of the United Nations Protection Force, the United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia, the United Nations Preventive Deployment Force and the United Nations Peace Forces headquarters; Financing of the United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium and the Civilian Police Support Group; Financing of the United Nations Assistance Mission for Rwanda; Financing of the United Nations Mission of Observers in Tajikistan; Financing of the United Nations Observer Mission in Liberia; Financing of the United Nations Operation in Mozambique; Financing of the United Nations Operation in Somalia II; Financing of the United Nations Support Mission in Haiti, the United Nations Transition Mission in Haiti and the United Nations Civilian Police Mission in Haiti; Financing and liquidation of the United Nations Transitional Authority in Cambodia; and Financing of the United Nations Mission in the Central African Republic (see A/57/PV.90).

143. Financing of the United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (resolution 57/328 of 18 June 2003).

144. Financing of the United Nations Observer Mission in Georgia (resolution 57/333 of 18 June 2003).

145. Financing of the activities arising from Security Council resolution 687 (1991):

   (a) United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission (resolution 57/330 of 18 June 2003);

   (b) Other activities.

146. Financing of the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (resolution 57/326 of 18 June 2003).

147. Financing of the United Nations peacekeeping forces in the Middle East:

   (a) United Nations Disengagement Observer Force (resolution 57/324 of 18 June 2003);

   (b) United Nations Interim Force in Lebanon (resolution 57/325 of 18 June 2003).

148. Financing of the United Nations Mission in Sierra Leone (resolutions 57/291 A of 20 December 2002 and 57/291 B of 18 June 2003).

149. Financing of the United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (resolution 57/331 of 18 June 2003).

150. Progressive development of the principles and norms of international law relating to the new international economic order (decision 55/428 of 12 December 2000).

151. United Nations Programme of Assistance in the Teaching, Study, Dissemination and Wider Appreciation of International Law (resolution 56/77 of 12 December 2001).

152. Convention on jurisdictional immunities of States and their property (resolution 57/16 of 19 November 2002).

153. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its thirty-sixth session (resolution 57/17 of 19 November 2002).

154. Report of the International Law Commission on the work of its fifty-fifth session (resolution 57/21 of 19 November 2002).

155. Report of the Committee on Relations with the Host Country (resolution 57/22 of 19 November 2002).

156. International Criminal Court (resolution 57/23 of 19 November 2002).

157. Report of the Special Committee on the Charter of the United Nations and on the Strengthening of the Role of the Organization (resolutions 57/24 and 57/25 of 19 November 2002).

158. Measures to eliminate international terrorism (resolution 57/27 of 19 November 2002).[4]

159. Scope of legal protection under the Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel (resolution 57/28 of 19 November 2002).

160. International convention against the reproductive cloning of human beings (decision 57/512 of 19 November 2002).

161. Observer status for the International Institute for Democracy and Electoral Assistance in the General Assembly (decision 57/513 of 19 November 2002).

162. Global road safety crisis (resolution 57/309 of 22 May 2003).

163. Financing of the United Nations Mission in Côte d'Ivoire (item proposed by the Secretary-General (A/58/141)).

164. International Year of Sport and Physical Education (item proposed by Tunisia (A/58/142)).

165. Observer status for the Eurasian Economic Community in the General Assembly (item proposed by Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, the Russian Federation and Tajikistan (A/58/143)).

VEDLEGG 2

FNs medlemsland og bidragsskalaen

Tabell 3.1: Medlemslandenes opptaksdato, plassering i valggrupper og prosentvis bidrag til FNs regulære budsjett i 2001–2003

(Forkortelser: afr=afrikanske, ar=arabiske, as=asiatiske, la=latinamerikanske, weog=vesteuropeiske og andre stater, øst=østeuropeiske stater).

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %		
			2001	2002	2003
Afghanistan	19. november 1946	as	0,008	0,007	0,001
Albania	14. desember 1955	øst	0,003	0,003	0,003
Algerie	08. oktober 1962	afr(ar)	0,070	0,071	0,070
Andorra	28. juli 1993	weog	0,004	0,004	0,004
Angola	01. desember 1976	afr	0,002	0,002	0,002
Antigua og Barbuda	11. november 1981	la	0,002	0,002	0,002
Argentina	24. oktober 1945	la	1,156	1,159	0,969
Armenia	02. mars 1992	øst	0,002	0,002	0,002
Aserbajdsjan	02. mars 1992	øst	0,004	0,004	0,004
Australia	01. november 1945	weog	1,636	1,640	1,627
Bahamas	18. september 1973	la	0,012	0,012	0,012
Bahrain	21. september 1971	as(ar)	0,018	0,018	0,018
Bangladesh	17. september 1974	as	0,010	0,010	0,010
Barbados	09. desember 1966	la	0,009	0,009	0,009
Belarus (Hviterussland)	24. oktober 1945	øst	0,019	0,019	0,019
Belgia	27. desember 1945	weog	1,136	1,138	1,129
Belize	25. september 1981	la	0,001	0,001	0,001
Benin	20. september 1960	afr	0,002	0,002	0,002
Bhutan	21. september 1971	as	0,001	0,001	0,001
Bolivia	14. november 1945	la	0,008	0,008	0,008
Bosnia-Hercegovina	22. mai 1992	øst	0,004	0,004	0,004
Botswana	17. oktober 1966	afr	0,010	0,010	0,010

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %		
			2001	2002	2003
Brasil	24. oktober 1945	la	2,231	2,093	2,390
Brunei Darussalam	21. september 1984	as	0,033	0,033	0,033
Bulgaria	14. desember 1955	øst	0,013	0,013	0,013
Burkina Faso	20. september 1960	afr	0,002	0,002	0,002
Burma, se Myanmar					
Burundi	18. september 1962	afr	0,001	0,001	0,001
Canada	09. november 1945	weog	2,573	2,579	2,558
Chile	24. oktober 1945	la	0,198	0,187	0,212
Colombia	05. november 1945	la	0,186	0,171	0,201
Costa Rica	02. november 1945	la	0,020	0,020	0,020
Cuba	24. oktober 1945	la	0,030	0,030	0,030
Danmark	24. oktober 1945	weog	0,753	0,755	0,749
De forente arabiske emirater	09. desember 1971	as(ar)	0,204	0,204	0,202
Den demokratiske folkerepublikken Korea (Nord-Korea)	17. september 1991	as	0,009	0,009	0,009
Den demokratiske republikken Kongo (tidl. Zaïre)	20. september 1960	afr	0,004	0,004	0,004
Den dominikanske republikk	24. oktober 1945	la	0,023	0,023	0,023
Den sentralafrikanske rep.	20. september 1960	afr	0,001	0,001	0,001
Den tsjekkiske republikken	19. januar 1993	øst	0,189	0,172	0,203
Djibouti	20. september 1977	afr	0,001	0,001	0,001
Dominica	18. desember 1978	la	0,001	0,001	0,001
Ecuador	21. desember 1945	la	0,025	0,025	0,025
Egypt	24. oktober 1945	afr(ar)	0,081	0,081	0,081
Ekvatorial-Guinea	12. november 1968	afr	0,001	0,001	0,001
Elfenbenskysten	20. september 1960	afr	0,009	0,009	0,009
El Salvador	24. oktober 1945	la	0,018	0,018	0,018
Eritrea	28. mai 1993	afr	0,001	0,001	0,001
Estland	17. september 1991		0,010	0,010	0,010
Etiopia	13. november 1945	afr	0,004	0,004	0,004
Fiji	13. oktober 1970	as	0,004	0,004	0,004
Filippinene	24. oktober 1945	as	0,101	0,101	0,100
Finland	14. desember 1955	weog	0,525	0,526	0,522
Frankrike	24. oktober 1945	weog	6,503	6,516	6,466
Gabon	20. september 1960	afr	0,014	0,014	0,014

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %		
			2001	2002	2003
Gambia	21. september 1965	afr	0,001	0,001	0,001
Georgia	31. juli 1992	øst	0,005	0,005	0,005
Ghana	08. mars 1957	afr	0,005	0,005	0,005
Grenada	17. september 1974	la	0,001	0,001	0,001
Guatemala	21. november 1945	la	0,027	0,027	0,027
Guinea	12. desember 1958	afr	0,003	0,003	0,003
Guinea-Bisseau	17. september 1974	afr	0,001	0,001	0,001
Guyana	20. september 1966	la	0,001	0,001	0,001
Haiti	24. oktober 1945	la	0,002	0,002	0,002
Hellas	25. oktober 1945	weog	0,542	0,543	0,539
Honduras	17. desember 1945	la	0,005	0,004	0,005
Hviterussland, se Belarus					
India	30. oktober 1945	as	0,343	0,344	0,341
Indonesia	28. september 1950	as	0,201	0,201	0,200
Irak	21. desember 1945	as(ar)	0,127	0,102	0,136
Iran	24. oktober 1945	as	0,253	0,236	0,272
Irland	14. desember 1955	weog	0,296	0,297	0,294
Island	19. november 1946	weog	0,033	0,033	0,033
Israel	11. mai 1949		0,417	0,418	0,415
Italia	14. desember 1955	weog	5,094	5,104	5,065
Jamaica	18. september 1962	la	0,004	0,004	0,004
Japan	18. desember 1956	as	19,629	19,669	19,516
Jemen	20. september 1947	afr(ar)	0,007	0,007	0,006
Jordan	14. desember 1955	as(ar)	0,008	0,008	0,008
Jugoslavia	24. oktober 1945	øst	0,020	0,020	0,020
Kambodsja	14. desember 1955	as	0,002	0,002	0,002
Kamerun	20. september 1960	afr	0,009	0,009	0,009
Kapp Verde	16. september 1975	afr	0,001	0,001	0,001
Kasakhstan	02. mars 1992	as	0,029	0,029	0,028
Kenya	16. desember 1963	afr	0,008	0,008	0,008
Kina	24. oktober 1945	as	1,541	1,545	1,532
Kirgisistan	02. mars 1992	as	0,001	0,001	0,001
Kiribati	14. september 1999	as	0,001	0,001	0,001
Komorene	12. november 1975	afr	0,001	0,001	0,001
Kongo, Brazzaville	20. september 1960	afr	0,001	0,001	0,001
Kroatia	22. mai 1992	øst	0,039	0,039	0,039

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %		
			2001	2002	2003
Kuwait	14. mai 1963	as(ar)	0,148	0,148	0,147
Kypros	20. september 1960	as	0,038	0,038	0,038
Laos	14. desember 1955	as	0,001	0,001	0,001
Latvia	17. september 1991	øst	0,010	0,010	0,010
Lesotho	17. oktober 1966	afr	0,001	0,001	0,001
Libanon	24. oktober 1945	as(ar)	0,012	0,012	0,012
Liberia	02. november 1945	afr	0,001	0,001	0,001
Libya	14. desember 1955	afr(ar)	0,067	0,067	0,067
Liechtenstein	18. september 1990	weog	0,006	0,006	0,006
Litauen	17. september 1991	øst	0,017	0,017	0,017
Luxembourg	24. oktober 1945	weog	0,080	0,080	0,080
Madagaskar	20. september 1960	afr	0,003	0,003	0,003
Makedonia (FYROM)	08. april 1993	øst	0,006	0,006	0,006
Malawi	01. desember 1964	afr	0,002	0,002	0,002
Malaysia	17. september 1957	as	0,237	0,237	0,235
Maldivene	21. september 1965	as	0,001	0,001	0,001
Mali	28. september 1980	afr	0,002	0,002	0,002
Malta	01. desember 1964	weog	0,015	0,015	0,015
Marokko	12. november 1956	afr(as)	0,045	0,045	0,044
Marshalløyene	17. september 1991	as	0,001	0,001	0,001
Mauritania	27. oktober 1961	afr(as)	0,001	0,001	0,001
Mauritius	24. april 1968	afr	0,011	0,011	0,011
Mexico	07. november 1945	la	1,093	1,095	1,086
Mikronesiaføderasjonen	17. september 1991	as	0,001	0,001	0,001
Moldova	02. mars 1992	øst	0,002	0,002	0,002
Monaco	28. mai 1993	weog	0,004	0,004	0,004
Mongolia	27. oktober 1961	as	0,001	0,001	0,001
Mosambik	16. september 1975	afr	0,001	0,001	0,001
Myanmar	19. april 1948	as	0,010	0,010	0,010
Namibia	23. april 1990	afr	0,007	0,007	0,007
Nauru	14. september 1999	as	0,001	0,001	0,001
Nederland	10. desember 1945	weog	1,748	1,751	1,738
Nepal	14. desember 1955	as	0,004	0,004	0,004
Nicaragua	24. oktober 1945	la	0,001	0,001	0,001

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %		
			2001	2002	2003
Niger	20. september 1960	afr	0,001	0,001	0,001
Nigeria	07. oktober 1960	afr	0,062	0,056	0,068
Norge	27. november 1945	weog	0,650	0,652	0,646
Ny-Zealand	24. oktober 1945	weog	0,242	0,243	0,241
Oman	07. oktober 1971	as(ar)	0,062	0,062	0,061
Pakistan	30. september 1947	as	0,061	0,061	0,061
Palau	15. desember 1994	as	0,001	0,001	0,001
Panama	13. november 1945	la	0,018	0,018	0,018
Papua Ny-Guinea	10. oktober 1975	as	0,006	0,006	0,006
Paraguay	24. oktober 1945	la	0,016	0,016	0,016
Peru	31. oktober 1945	la	0,119	0,119	0,118
Polen	24. oktober 1945	øst	0,353	0,319	0,378
Portugal	14. desember 1945	weog	0,465	0,466	0,462
Qatar	21. september 1971	as(ar)	0,034	0,034	0,034
Republikken Korea (Sør-Korea)	17. september 1991	as	1,728	1,866	1,851
Romania	14. desember 1955	øst	0,059	0,059	0,058
Russland	24. oktober 1945	øst	1,200	1,200	1,200
Rwanda	18. september 1962	afr	0,001	0,001	0,001
Salomonøyene	19. september 1978	as	0,001	0,001	0,001
Samoa	15. desember 1976	as	0,001	0,001	0,001
San Marino	02. mars 1992	weog	0,002	0,002	0,002
Sao Tomé og Príncipe	16. september 1975	afr	0,001	0,001	0,001
Saudi-Arabia	24. oktober 1945	as(ar)	0,557	0,559	0,554
Senegal	28. september 1960	afr	0,005	0,005	0,005
Seychellene	21. september 1976	afr	0,002	0,002	0,002
Sierra Leone	27. september 1961	afr	0,001	0,001	0,001
Singapore	21. september 1965	as	0,395	0,396	0,393
Slovakia	19. januar 1993	øst	0,043	0,043	0,043
Slovenia	22. mai 1992	øst	0,081	0,081	0,081
Somalia	20. september 1960	afr	0,001	0,001	0,001
Spania	14. desember 1955	weog	2,534	2,539	2,519
Sri Lanka	14. desember 1955	as	0,016	0,016	0,016
St. Kitts og Nevis	23. september 1983	la	0,001	0,001	0,001
St. Lucia	12. september 1979	la	0,002	0,002	0,002

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %		
			2001	2002	2003
St. Vincent og Grenadinene	16. september 1980	la	0,001	0,001	0,001
Storbritannia	24. oktober 1945	weog	5,568	5,579	5,536
Sudan	12. november 1956	afr(ar)	0,006	0,006	0,006
Surinam	04. desember 1975	la	0,002	0,002	0,002
Sverige	19. november 1946	weog	1,033	1,035	1,027
Sveits	10. september 2002	weog	–	1,274	1,274
Swaziland	24. september 1968	afr	0,002	0,002	0,002
Syria	24. oktober 1945	as(ar)	0,081	0,081	0,080
Sør-Afrika	07. november 1945	afr	0,410	0,411	0,408
Tadsjikistan	02. mars 1992	as	0,001	0,001	0,001
Tanzania	14. desember 1961	afr	0,004	0,004	0,004
Tchad	20. september 1960	afr	0,001	0,001	0,001
Thailand	16. desember 1946	as	0,275	0,254	0,294
Togo	20. september 1960	afr	0,001	0,001	0,001
Tonga	14. september 1999	as	0,001	0,001	0,001
Trinidad og Tobago	18. september 1962	la	0,016	0,016	0,016
Tunisia	12. november 1956	afr(ar)	0,031	0,031	0,030
Turkmenistan	02. mars 1992	as	0,003	0,003	0,003
Tuvalu	05. september 2000	as	0,001	0,001	0,001
Tyrkia	24. oktober 1945	weog	0,443	0,444	0,440
Tyskland	18. september 1973	weog	9,825	9,845	9,769
Uganda	25. oktober 1962	afr	0,005	0,005	0,005
Ukraina	24. oktober 1945	øst	0,053	0,053	0,053
Ungarn	14. desember 1955	øst	0,121	0,121	0,120
Uruguay	18. desember 1945	la	0,075	0,081	0,080
USA	24. oktober 1945	weog	22,000	22,000	22,000
Usbekistan	02. mars 1992	as	0,011	0,011	0,011
Vanuatu	15. september 1981	as	0,001	0,001	0,001
Venezuela	15. november 1945	la	0,210	0,210	0,208
Vietnam	20. september 1977	as	0,015	0,013	0,016
Zambia	01. desember 1964	afr	0,002	0,002	0,002
Zimbabwe	25. august 1980	afr	0,008	0,008	0,008
Østerrike	14. desember 1955	weog	0,952	0,954	0,947
Øst-Timor	27. september 2002	as	–	0,001	0,001

VEDLEGG 3

Programbudsjettet 2002–2003

FNs programbudsjett for toårsperioden 2002–2003 som revidert på den 57. generalforsamlingen.

Tabell 3.1 A. Utgifter

Budsjett seksjon	Kap.	Tekst	USD
I	1–2	Generell politisk virksomhet, ledelse og koordinering	521 221 700
II	3–6	Politiske saker, fredsbevarende operasjoner	349 886 800
III	7–8	Internasjonal lov og rett	62 070 400
IV	9–15	Internasjonalt samarbeid for utvikling	287 256 500
V	16–21	Regionalt utviklingssamarbeid	352 410 800
VI	22–25	Menneskerettigheter og humanitære saker	142 388 400
VII	26	Informasjon	147 107 600
VIII	27	Administrasjon og fellestjenester	451 342 100
IX	28	Internt tilsyn	20 946 600
X	29–30	Særlige administrative utgifter	85 845 200
XI	31	Investeringsutgifter	88 341 100
XII	32	Utbetalinger fra skatteutjevningsfondet	368 936 500
XIII	33	Utviklingskontoen	13 065 000
		SUM	2 890 818 700

Tabell 3.2 B. Inntekter

Kapittel	Tekst		USD
	1	Inntekter til skatteutjevningsfondet	373 048 100
	2	Generelle inntekter	41 953 200
	3	Publikumstjenester	– 571 700
		Til sammen	414 429 600
		Pliktige bidrag fra medlemslandene for toårsperioden vedtatt av Generalforsamlingen[1]	2 476 389 100
		SUM	2 890 818 700

1 Pliktige bidrag fra medlemslandene vedtatt for år 2002 er USD 1.286.710.550

VEDLEGG 4

FN-FAMILIEN
De forente nasjoner (FN)
FNs fredsbevarende operasjoner
SIKKERHETS-RÅDET
DEN INTER-NASJONALE DOMSTOL
GENERAL-FORSAMLIN-GEN
TILSYNS-RÅDET
SEKRE-TARIATET
DET ØKONOMISKE OG SOSIALE RÅD
Hovedkomiteer
Stående og prosedyre-komiteer
1: Andre hjelpeorganisasjoner for Generalforsamlingen
2: FNs organisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA)
3: FNs konferanse for handel og utvikling (UNCTAD)
4: FNs utviklingsprogram (UNDP)
5: FNs barnefond (UNICEF)
6: FNs høykommisær for flyktninger (UNHCR)
7: FNs høykommisær for menneskerettigheter (UNHCHR)
8: FNs miljøprogram (UNEP)
9: FNs befolkningsfond (UNFPA)
10: Verdens matvareprogram (WFP)
11: Regionale økonomiske kommisjoner
12: Funksjonelle kommisjoner
13: Særlige kommisjoner
IAEA
Det internasjonale atomenergibyrå
ILO
Den internasjonale arbeidsorganisasjonen
FAO
FNs organisasjon for ernæring og landbruk
UNESCO
FNs org. for utdanning, vitenskap og kultur
WHO
Verdens helseorganisasjon
IMF
Det internasjonale valutafondet
IDA
Det internasjonale utviklingsfondet
IBRD
Verdensbanken
IFC
Det internasjonale finansieringsinstitutt
ICAO
Den internasjonale organisasjon for sivil luftfart
UPU
Verdenspostunionen
ITU
Den internasjonale telekommunikasjonsunion
WMO
Den meteorologiske verdensorganisasjon
IMO
Den internasjonale sjøfartsorganisasjon
WIPO
Verdensorganisasjonen for immateriell eiendomsrett
IFAD
Det internasjonale fond for jordbruksutvikling
WTO
Verdens handelsorganisasjon
UNIDO
FNs organisasjon for industriell utvikling

VEDLEGG 5

Forkortelser

AALCC	The Asian-African Legal Consultative Committee Den asiatisk-afrikanske juridiske rådgivende komité
ABM-avtalen	Anti-Ballistic Missile Treaty Avtale mellom Sovjetunionen og USA fra 1972 om begrensninger i anti-rakettforsvaret
ACABQ	Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions Den rådgivende komité for administrative og budsjettmessige spørsmål
ACC	Administrative Committee on Coordination Den administrative samordningskomiteen
AfDB	African Development Bank Den afrikanske utviklingsbank
ADLF	Alliance of Democratic Forces for the Liberation of Congo-Zaire Allianse av demokratiske krefter for frigjøringen av Kongo-Zaire
ANC	African National Congress Den afrikanske nasjonalkongress (sør-afrikansk parti)
AsDB	Asian Development Bank Den asiatiske utviklingsbank
ASEAN	Association of South East Asian Nations Sammenslutning av sørøst-asiatiske stater (medl. (1997): Burma, Brunei, Filippinene, Indonesia, Laos, Malaysia, Singapore, Thailand, og Vietnam)
Bretton Woods-institusjonene	Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF)
CARICOM	Caribbean Community and Common Market Det karibiske fellesskapet og fellesmarkedet
CAS	Committee on Assurances of Supply IAEAs komité for leveringstrygghet
CAT	Committee Against Torture FNs komité mot tortur

CCPC	Committee on Crime Prevention and Control Komité for kriminalitetsforebygging og kontroll
CD	Conference on Disarmament Nedrustningskonferansen i Genève
CDE	se KNE
CDP	Commitee on Development Planning Komité for utviklingsplanlegging
CEDAW	Committee on the Elimination of Discrimination against Women Komité for avskaffelse av kvinnediskriminering
CERD	Committee on the Elimination of Racial Discrimination Komité for avskaffelse av rasediskriminering
CESI	Centre for Economic and Social Information Senter for økonomisk og sosial informasjon
CFE	Conventional Forces in Europe Konvensjonelle styrker i Europa
CFS	Committee on World Food Security Komité for matvaresikkerhet
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research Konsultasjonsgruppen for internasjonal landbruksforskning
CHR	Commission on Human Rights Menneskerettighetskommisjonen
CIEM	Committee on International Investment and Multinational Enterprises Komité for internasjonale investeringer og multinasjonale selskap
CMI	Comité Maritime International Den internasjonale maritime komité
CND	Commission on Narcotic Drugs FNs narkotikakommisjon
CPC	Committee for Programming and Coordination Komité for programplanlegging og koordinering
CSBM	Confidence and Security Building Measures Tillits- og sikkerhetsskapende tiltak
CSD	Commission for Social Development Sosialkommisjonen
CSD	Commission on Sustainable Development Kommisjonen for bærekraftig utvikling

CSW	Commission on the Status of Women FNs kvinnekommisjon
CTBT	Comprehensive Test Ban Treaty Fullstendig kjernefysisk prøvestansavtale
CTC	Centre on Transnational Corporations FNs senter for flernasjonale selskap (under UNCTAD)
CWC	Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their destruction Konvensjonen om forbud mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen samt ødeleggelse av disse
DAM	Department of Administration and Management FN-sekretariatets avdeling for administrative spørsmål
DESA	Department of Economic and Social Affairs FN-sekretariatets avdeling for økonomiske og sosiale spørsmål
DHA	Department of Humanitarian Affairs FNs avdeling for humanitær virksomhet og nødhjelp (til januar 1998)
DPA	Department of Political Affairs FN-sekretariatets avdeling for politiske spørsmål
DPI	Department of Public Information FN-sekretariatets informasjonsavdeling
DPKO	Department of Peacekeeping Operations FN-sekretariatets avdeling for fredsbevarende operasjoner
DSG	Deputy Secretary General FNs varageneralsekretær
ECA	Economic Commission for Africa FNs økonomiske kommisjon for Afrika
ECE	Economic Commission for Europe FNs økonomiske kommisjon for Europa
ECLAC	Economic Commission for Latin America and the Caribbean FNs økonomiske kommisjon for Latin-Amerika og Karibia
ECOMOG	ECOWAS' Peace Monitoring Group ECOWAS' regionale fredsbevarende styrke
ECOSOC	Economic and Social Council FNs økonomiske og sosiale råd
ECOWAS	Economic Community of West African States Økonomisk sammenslutning for land i Vest-Afrika

ECWA	Economic Commission for Western Asia FNs økonomiske kommisjon for Vest-Asia
ENMOD	Convention on the Prohibition of Military and any other Hostile use of Environmental Modification Techniques FNs konvensjon om forbud mot bruk av miljøpåvirkning til militære formål (Miljøkrigskonvensjonen)
ERC	Emergency Relief Coordinator FNs nødhjelpskoordinator
ESCAP	Economic and Social Commission for Asia and the Pacific FNs økonomiske og sosiale kommisjon for Asia og Stillehavsområdet
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet
FAO	Food and Agriculture Organization FNs organisasjon for ernæring og landbruk
G-77	Group of 77 Utviklingslandenes behandlingsgruppe for koordinering av utviklingsspørsmål under Generalforsamlingen
HABITAT	se UNCHS
HIPC	Highly Indebted Poor Countries Fattige land med høy gjeldsbyrde
IAEA	International Atomic Energy Agency Det internasjonale atomenergibyrået
IATA	International Air Transport Association Den internasjonale organisasjonen for lufttransport
IBRD	International Bank of Reconstruction and Development Den internasjonale gjenoppbyggings- og utviklingsbanken (Verdensbanken)
ICAO	International Civil Aviation Organization Den internasjonale organisasjonen for sivil luftfart
ICARA	International Conference on Assistance to Refugees in Africa Internasjonal konferanse om bistand til flyktninger i Afrika
ICJ	International Court of Justice FNs internasjonale domstol
ICO	Islamic Conference Organization Organisasjonen for Den islamske konferansen
ICRC	International Committee of the Red Cross Den internasjonale Røde Kors-komiteen
ICSAB	International Civil Advisory Board Den rådgivende komité for Den internasjonale

	tjenestemannskommisjonen
ICSC	International Civil Service Commission Den internasjonale tjenestemannskommisjonen
ICSU	International Council of Scientific Unions Vitenskapsunionenes internasjonale råd
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia FNs internasjonale domstol for krigsforbrytelser i det tidligere Jugoslavia
IDA	International Development Association Det internasjonale utviklingsfondet (under Verdensbanken)
IEA	International Energy Agency Det internasjonale energibyrået
IFAD	International Fund for Agricultural Development Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling
IFC	International Finance Corporation Det internasjonale finansieringsinstituttet
IFOR	Implementation Force Multilateral implementeringsstyrke i Bosnia-Hercegovina ledet av NATO
IGAD	Intergovernmental Authority on Development Organisasjon mot tørke og for utvikling på Afrikas horn
ILC	International Law Commission Folkerettskommisjonen
ILO	International Labour Organization Den internasjonale arbeidsorganisasjonen
IMF	International Monetary Fund Det internasjonale valutafondet
IMO	International Maritime Organization Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (før 1982: IMCO)
INCB	International Narcotics Control Board Det internasjonale narkotikakontrollrådet
INF	Intermediate-range Nuclear Forces Kjernefysiske mellomdistansevåpen
INMARSAT	International Maritime Satellite Organization Den internasjonale organisasjonen for maritime telekommunikasjoner via satellitt
INSTRAW	International Research and Training Institute for the Advancement of Women Det internasjonale forsknings- og utdanningsinstituttet for kvinner

INTELSAT	International Telecommunication Satellite Organization Den internasjonale telekommunikasjonssatellittorganisasjonen
IOC	Intergovernmental Oceanographic Commission Den mellomstatlige oseanografiske kommisjonen
IPDC	International Programme for the Development of Communication Det internasjonale programmet for kommunikasjonsutvikling
IPTF	International Police Force Task FNs internasjonale politistyrke
ITC	International Trade Center Det internasjonale handelssenteret
ITU	International Telecommunication Union Den internasjonale teleunionen
IUOTO	International Union of Official Travel Organizations Den internasjonale reiselivsorganisasjonen
JIU	Joint Inspection Unit FNs inspektørgruppe
KNE	Conference on Confidence and Security Building Measures and Disarmament in Europe (CDE) Konferansen om tillits- og sikkerhetsskapende tiltak og nedrustning i Europa
MICIVIH	Civilian Mission of the United Nations and the Organization of American States in Haiti Det internasjonale sivile korps på Haiti
MINUGUA	United Nations Mission for the Verification of Human Rights and of Compliance with the Commitment of the Comprehensive Agreement on Human Rights in Guatemala FNs verifikasjonskorps for menneskerettigheter og overholdelse av pliktene etter den omfattende menneskerettighetssavtalen i Guatemala
MINURCA	Mission des Nations Unies en République Centrafricaine FNs operasjon i Den sentral-afrikanske republikken
MINURSO	Mission des Nations Unies pour le Référendum au Sahara Occidental FNs operasjon for overvåking av folkevalg i Vest-Sahara
MINUSAL	Mission de las Nationes Unidas en El-Salvador FNs operasjon i El Salvador
MIPONUH	United Nations Civilian Police Mission in Haiti FNs sivile politioperasjon på Haiti

MISAB	Inter-African Mission to Monitor the Bangui Agreements Interafrikansk fredsbevarende styrke i Den sentral-afrikanske republikken
MONUA	United Nations Observer Mission in Angola FNs observatørstyrke i Angola
MPLA	Movimento Popular de Libertaçao de Angola President Dos Santos' parti i Angola
MUL	Least Developed Countries (LDC) De minst utviklede land
NAM	Non Aligned Movement Den alliansefrie bevegelse
NATO	North Atlantic Treaty Organization Den nordatlantiske traktatorganisasjonen
NGO	Non-Governmental Organization Ikke-statlig organisasjon
NPT	Non-Proliferation Treaty Ikke-spredningsavtalen
OAS	Organization of American States Organisasjonen av amerikanske stater
OAU	Organization of African Unity Organisasjonen for afrikansk enhet
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs Kontoret for koordinering av humanitære aktiviteter
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling
OECS	Organization of East Caribbean States Organisasjonen for østkaribiske stater
OIOS	Office of International Oversight Services FNs kontor for internt tilsyn
OPANAL	Organisacion para la Proscripcion des Armas Nucleares en America Latina Organisasjonen for forbud mot atomvåpen i Latin-Amerika
OPEC	Organization of Petroleum Exporting Countries Organisasjonen av oljeeksporterende land
OSSE	Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
PLO	Palestine Liberation Organization Den palestinske frigjøringsorganisasjonen

POLISARIO	Frente Polisare Popular para la Liberacion de Saguia el-hamira y de Rui de Ori Frigjøringsbevegelse i Vest-Sahara
PUNE	United Nations Conference for the Promotion of International Cooperation in the Peaceful Uses of Nuclear Energy FNs konferanse om fredelig utnyttelse av kjernekraft
SADC	Southern African Development Community Den regionale samarbeidsorganisasjonen i det sørlige Afrika (medl. (1997): Angola, Botswana, Lesotho, Malawi, Mauritius, Mosambik, Namibia, Swaziland, Sør-Afrika, Tanzania, Zambia, Zimbabwe)
SALT (I & II)	Strategic Arms Limitation Treaty Avtaler mellom USA og tidl. Sovjetunionen om begrensninger av strategiske våpen
SDI	Strategic Defence Initiative Strategisk forsvarsinitiativ (det amerikanske romvåpenprogrammet)
SFOR	Stabilisation Force Multilateral stabiliseringsstyrke i Bosnia-Hercegovina ledet av NATO
SG	Secretary General FNs generalsekretær
SHIRBRIG	United Nations Standing Forces High Readiness Brigade
SIS	Special Industrial Service Det særlige industrifondet
SSOD (I, II & III)	Special Session on Disarmament Generalforsamlingens spesialsesjoner om nedrusting
START	Strategic Arms Reduction Talks Forhandlinger mellom USA og tidl. Sovjetunionen om reduksjoner av strategiske våpen
TCDC	Technical Co-operation among Developing Countries Faglig samarbeid mellom utviklingsland
TDB	Trade- and Development Board Handels- og utviklingsstyret (UNCTADs styre)
UN	United Nations De forente nasjoner (FN)
UNAMIR	United Nations Assistance Mission for Rwanda FNs styrke i Rwanda

UNAVEM	United Nations Angola Verification Mission FNs verifikasjonsgruppe i Angola
UNCDF	United Nations Capital Development Fund FNs kapitalutviklingsfond
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development FNs konferanse om miljø og utvikling (Rio-konferansen)
UNCHS	United Nations Center for Human Settlements FNs bosettingssenter (Habitat)
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law FNs kommisjon for internasjonal handelsrett
UNCOPUOS	United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space FNs komité for fredelig utnyttelse av verdensrommet
UNCTC	United Nations Committee for Transnational Corporations FNs komité for flernasjonale selskap
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development FNs konferanse for handel og utvikling
UNCURK	United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea FNs kommisjon for samling og gjenoppbygging av Korea
UNDAF	United Nations Development Aid Framework FNs rammeverk for bistand
UNDC	United Nations Disarmament Commission FNs nedrustningskommisjon
UNDG	United Nations Development Group FNs utviklingsgruppe
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force FNs observatørstyrke i Midtøsten
UNDP	United Nations Development Programme FNs utviklingsprogram
UNEP	United Nations Environment Programme FNs miljøvernprogram
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur
UNETPSA	United Nations Educational Training Programme for Southern Africa FNs utdannings- og opplæringsprogram for det sørlige Afrika
UNFDAC	United Nations Fund for Drug Abuse Control FNs fond for kontroll av narkotikamisbruk

UNFICYP	United Nations Force in Cyprus FN-styrken på Kypros
UNFPA	United Nations Population Fund FNs befolkningsfond
UNGASS 19	United Nations General Assembly Nineteenth Special Session FNs generalforsamlings 19. spesialsesjon for oppfølging av Rio-konferansen
UNHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights FNs høykommissær for menneskerettigheter
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees FNs høykommissær for flyktninger
UNICEF	United Nations Children's Fund FNs barnefond
UNIDF	United Nations Industrial Development Fund FNs fond for industriell utvikling
UNIDIR	United Nations Institute for Disarmament Research FNs institutt for nedrustningsstudier
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization FNs organisasjon for industriell utvikling
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women FNs utviklingsfond for kvinner
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon FNs fredsbevarende styrke i Libanon
UNIIMOG	United Nations Iran-Iraq Military Observer Group FNs militære observatørgruppe i Iran og Irak
UNIKOM	United Nations Iraq-Kuwait Observer Mission FNs observatørkorps på grensen Irak–Kuwait
UNISPACE (I & II)	United Nations conference on the Exploration and Peaceful Uses of Outer Space FNs konferanser om utforskning og fredelig utnyttelse av verdensrommet
UNITA	União Nacional para a Independência Total de Angola Opprørsbevegelse i Angola
UNITAR	United Nations Institute for Training and Research FNs institutt for opplæring og forskning
UN-NADAF	United Nations New Agenda for the Development of Africa in the 1990's FNs nye program for utvikling i Afrika i 1990-årene

UNMIBH	United Nations Mission in Bosnia-Herzegovina FN-styrken i Bosnia-Hercegovina
UNMIH	United Nations Mission in Haiti FN-styrken på Haiti
UNMOGIP	United Nations Military Observer Group in India and Pakistan FNs militære observatørgruppe i India og Pakistan
UNMOP	United Nations Mission of Observers in Prevlaka FNs observatørkorps i Prevlaka
UNMOT	United Nations Mission of Observers in Tadjikistan FNs observatørkorps i Tadsjikistan
UNOMIG	United Nations Observer Mission in Georgia FNs observatørkorps i Georgia
UNOMIL	United Nations Observer Mission in Liberia FNs observatørkorps i Liberia
UNOMSIL	United Nations Observer Mission in Sierra Leone FNs observatørkorps i Sierra Leone
UNPREDEP	United Nations Preventive Deployment Force FNs forebyggende styrke (i den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia)
UNPROFOR	United Nations Protection Force FNs fredsbevarende operasjon i det tidligere Jugoslavia
UNRISD	United Nations Research Institute for Social Development FNs forskningsinstitutt for sosial utvikling
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East FNs organisasjon for hjelp til Palestina-flyktninger i Midtøsten
UNSCEAR	United Nations Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation FNs vitenskapelige komité for virkningene av radioaktiv stråling
UNSCOM	United Nations Special Commission FNs spesialkommisjon (som skal overvåke avskaffingen av irakiske masseødeleggelsesvåpen)
UNSF	United Nations Special Fund FNs fond for de hardest rammede utviklingslandene
UNSMA	United Nations Special Mission to Afghanistan FNs spesialkorps til Afghanistan
UNSOC	United Nations Staff Officers Course FNs stabsoffiserkurs

UNSMIH	United Nations Support Mission in Haiti FNs støtteaksjon på Haiti
UNTAES	United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium FNs overgangsadministrasjon for Øst-Slavonia, Baranja og Vest-Sirmium
UNTMIH	United Nations Transition Mission in Haiti FNs overgangsoperasjon på Haiti
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization FNs observatørkorps i Midtøsten
UNU	United Nations University FN-universitetet
UNV	United Nations Volunteers FNs internasjonale korps av frivillige
UPU	Universal Postal Union Verdenspostunionen
URNG	Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca Den guatemalanske revolusjonære hær
WEOG	West European and Other States Group Gruppen av vesteuropeiske og andre stater
WFC	World Food Council Verdens matvareråd
WFP	World Food Programme Verdens matvareprogram
WGUNS	Open-ended High-level Working Group on the Strengthening of the United Nations System Arbeidsgruppen for styrking av FN-systemet (Essy-gruppa)
WHO	World Health Organization Verdens helseorganisasjon
WIPO	World Intellectual Property Organization Verdensorganisasjonen for åndsverksrett
WMO	World Meteorological Organization Den meteorologiske verdensorganisasjonen
WTO	World Tourism Organization Verdens turismeorganisasjon
WTO	World Trade Organization Verdens handelsorganisasjon